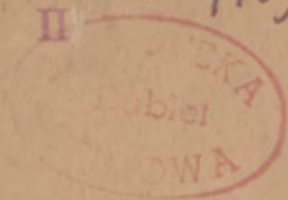

KALENDARZ RYBACKI

NA ROK 1946

MORSKI INSTYTUT RYBACKI
GDYNIA
1946

KALENDARZ RYBACKI

NA ROK 1946

MORSKI INSTYTUT RYBACKI
GDYNIA
1946

Zakl. Graf. Państwowych Zakładów Wydawnictw Szkolnych w Bydgoszczy, ul. Jagiellońska 37.
E — 8711

SPIS TREŚCI

Przygotowano do druku
w Wydziale Wydawniczym
Instytutu Bałtyckiego

OD REDAKCJI

Oddając w ręce rybaków morskich kalendarz niniejszy, pragniemy, aby stał się on niezbędnym źródłem codziennych informacyj rybaka, aby był mu pomocny w codziennej pracy, w jego ciężkim zawodzie czy to na morzu, czy na lądzie.

Dlatego przy doborze treści kalendarza oparliśmy się na materiale opracowanym wyłącznie przez autorów z dawna oddanych pracy dla sprawy rybactwa morskiego lub pracy na morzu.

Poza materiałem opisowym, charakteryzującym nasze wybrzeże, podaliśmy opracowania z tych wszystkich dziedzin, których znajomość w zawodzie rybaka wydaje się konieczna i pożyteczna, uzupełniając zawartość kalendarza drobnymi a praktycznymi informacjami, jak: porównanie miar i wag, wskazówki o udzielaniu pierwszej pomocy itd.

Na końcu umieszczony został spis kutrów i łodzi rybackich na Wybrzeżu oraz wykaz polskich rybaków morskich.

Zdajemy sobie sprawę, że kalendarz niniejszy, jako pierwsza próba tego rodzaju wydawnictwa, posiadać będzie niejeden brak, niejedną lukę i że w ciągu roku, na który został oddany do użytku, okaże się, iż ta lub inna informacja powinna by się tam znaleźć, a została pominięta, że na przyszłość należy go uzupełnić lub poszerzyć, że pewne dane można by zredukować lub zgoła pominąć. I dlatego wdzięczni będziemy za każdą nadesłaną uwagę w tym względzie i za każdy głos rzeczowej krytyki. Umożliwi nam to uzupełnienie i ulepszenie następnych wydań kalendarza, doprowadzając go do poziomu, na jakim będzie mógł najlepiej spełnić swoje zadanie.

Na zakończenie wyrażamy podziękowanie Instytutowi Bałtyckiemu za przygotowanie „Kalendarza" do druku.

MORSKI INSTYTUT RYBACKI

STYCZEŃ

1	W	**Nowy Rok**	
2	Ś	Makarego	
3	C	Genowefy	
4	P	Eugeniusza	
5	S	Telesfora	
6	N	**Trzech Króli**	
7	P	Lucjana	
8	W	Seweryna	
9	Ś	Juliana	
10	C	Agatona	
11	P	Honoraty	
12	S	Arkadiusza	
13	N	Weroniki	
14	P	Hilarego	
15	W	Pawła pust.	
16	Ś	Marcelego	
17	C	Antoniego Op.	
18	P	Boguchwała	
19	S	Henryka	
20	N	**Fabiana**	
21	P	Agnieszki	
22	W	Wincentego	
23	Ś	Zaśl. NMP.	
24	C	Tymoteusza	
25	P	Nawr. św. Pawła	
26	S	Polikarpa	
27	N	**Jana Złotoustego**	
28	P	Leonidasa	
29	W	Franciszka	
30	Ś	Marcelego	
31	C	Piotra z Noles	

LUTY

1	P	Ignacego	
2	S	**M. B. Gromn.**	
3	N	**Błażeja**	
4	P	Andrzeja	
5	W	Agaty	
6	Ś	Doroty	
7	C	Romualda	
8	P	Jana z Mathy	
9	S	Apolonii	
10	N	**Scholastyki**	
11	P	MP. z Lourdes	
12	W	Eulalii	
13	Ś	Grzegorza	
14	C	Walentego	
15	P	Faustyna	
16	S	Julianny	
17	N	**Juliana**	
18	P	Symeona	
19	W	Konrada	
20	Ś	Leona	
21	C	Eleonory	
22	P	Małgorzaty	
23	S	Piotra Dam.	
24	N	**Macieja Ap.**	
25	P	Wiktoryna	
26	W	Nestora	
27	Ś	Aleksandra	
28	C	Romana	

MARZEC

1	P	Albina	
2	S	Heleny	
3	**N**	**Kunegundy**	
4	P	Kazimierza	
5	W	Euzebiusza	
6	Ś	Popielec	
7	C	Tomasza z Akw.	
8	P	Wincent. Kadł.	
9	S	Franciszka	
10	**N**	40 **Męczen.**	
11	P	Konstantego	
12	W	Grzegorza W.	
13	Ś	Krystyny	
14	C	Matyldy	
15	P	Klemensa	
16	S	Cypriana	
17	**N**	**Gertrudy**	
18	P	Edwarda	
19	W	Józefa Ob. NMP.	
20	Ś	Wincentego	
21	C	Benedykta	
22	P	Katarzyny	
23	S	Pelagii	
24	**N**	**Gabriela**	
25	P	Zwiast. NMP.	
26	W	Teodora	
27	Ś	Jana Damasc.	
28	C	Doroteusza	
29	P	Cyryla	
30	S	Anieli	
31	**N**	**Balbiny**	

KWIECIEŃ

1	P	Teodory
2	W	Franciszka
3	Ś	Ryszarda
4	C	Izydora
5	P	Wincentego
6	S	Celestyna
7	**N**	**Epifaniusza**
8	P	Dionizego
9	W	Hugona
10	Ś	Makara
11	C	Leona
12	P	Juliusza
13	S	Hermenegildy
14	**N**	**Justyna**
15	P	Anastazji
16	W	Benedykta
17	Ś	Rudolfa
18	C	Apoloniusza
19	P	Hermogena
20	S	Agnieszki
21	**N**	**Zm. Chr. P.**
22	**P**	**Wielkanocny**
23	W	Wojciecha
24	Ś	Jerzego
25	C	Marka Ew.
26	P	NMP. D. Rady
27	S	Anastazego
28	**N**	**Pawła od Krz.**
29	P	Piotra z Wer.
30	W	Katarzyny

MAJ

1	**Ś**	**Święto Robotn.**	
2	C	Zygmunta Kr.	
3	**P**	**Konstyt. 3 Maja**	
4	S	Floriana	
5	**N**	**Piusa**	
6	P	Jana Apost.	
7	W	Domiceli	
8	Ś	Stanisława Bisk.	
9	C	Grzegorza	
10	P	Izydora	
11	S	Franciszka	
12	**N**	**Pankracego**	
13	P	Serwacego	
14	W	Bonifacego	
15	Ś	Zofii	
16	C	Andrzeja Bob.	
17	P	Paschalisa	
18	S	Aleksandry	
19	**N**	**Piotra**	
20	P	Bernardyna	
21	W	Donata	
22	Ś	Heleny	
23	C	Jana Bapt.	
24	P	Joanny	
25	S	Grzegorza	
26	**N**	**Filipa**	
27	P	Trójcy św.	
28	W	Augustyna	
29	Ś	Marii Magd.	
30	**C**	**Wniebowst. Chr. P.**	
31	P	Petroneli	

CZERWIEC

1	S	Jakuba	
2	**N**	**Sadoka**	
3	P	Erazma	
4	W	Franciszka	
5	Ś	Bonifacego	
6	C	Norberta	
7	P	Roberta	
8	S	N. Serca Jez.	
9	**N**	**Zesł. Ducha Św.**	
10	**P**	**Pon. Świąteczny**	
11	W	Barnaby Ap.	
12	Ś	Onufrego	
13	C	Antoniego Pad.	
14	P	Bazylego	
15	S	Jolanty, Wita	
16	**N**	**Jana Franc.**	
17	P	Inocentego	
18	W	Marka	
19	Ś	Gerwazego	
20	**C**	**Boże Ciało**	
21	P	Alojzego Gonz.	
22	S	Paulina	
23	**N**	**Wandy**	
24	P	Jana Chrz.	
25	W	Łucji	
26	Ś	Jana i Pawła	
27	C	Władysława	
28	P	Ireneusza	
29	**S**	**Piotra i Pawła**	
30	**N**	**Emila**	

LIPIEC

1	P	Haliny	
2	W	Nawiedz. NMP.	
3	Ś	Anatola	
4	C	Józefa Kalas.	
5	P	Antoniego	
6	S	Łucji	
7	**N**	**Cyryla i Metodego**	
8	P	Elżbiety	
9	W	Weroniki	
10	Ś	7-miu Męczenników	
11	C	Sabiny	
12	P	Jana Gwalb.	
13	S	Małgorzaty	
14	**N**	**Bonawentury**	
15	P	Henryka	
16	W	NMP. Szkapl.	
17	Ś	Aleksego	
18	C	Szymona	
19	P	Wincentego	
20	S	Czesława	
21	**N**	**Praksedy**	
22	**P**	**Odrodz. Polski**	
23	W	Apolinarego	
24	Ś	Kingi Król.	
25	C	Jakuba Apost.	
26	P	Anny m. NMP.	
27	S	Natalii	
28	**N**	**Wiktora**	
29	P	Marty	
30	W	Rufina	
31	Ś	Ignac. Loyoli	

SIERPIEŃ

1	C	Piotra w ok.
2	P	NMP. Anielsk.
3	S	Szczepana
4	**N**	**Dominika**
5	P	NMP. Śnieżnej
6	W	Przem. Pańskie
7	Ś	Kajetana
8	C	Cyriaka
9	P	Jana Viann.
10	S	Wawrzyńca
11	**N**	**Zuzanny**
12	P	Klary
13	W	Hipolita
14	Ś	Euzebiusza
15	C	Wnieb. NMP.
16	P	Joachima
17	S	Jacka
18	**N**	**Agapita**
19	P	Jacka
20	W	Bernarda
21	Ś	Joanny
22	C	Hipolita
23	P	Filipa
24	S	Bartłomieja Ap.
25	**N**	**Ludwika**
26	P	NMP. Jasnog.
27	W	Cezarego
28	Ś	Augustyna
29	C	Śc. św. Jana Ch.
30	P	Róży
31	S	Rajmunda

WRZESIEŃ

1	N	**Bronisławy**	
2	P	Stefana	
3	W	Szymona	
4	Ś	Rozalii	
5	C	Wawrzyńca	
6	P	Eugeniusza	
7	S	Reginy	
8	N	**Narodz. NMP.**	
9	P	Piotra Klaw.	
10	W	Mikołaja	
11	Ś	Jacka	
12	C	Walerego	
13	P	Filipa	
14	S	Podw. Krz. św.	
15	N	**NMP. Bolesnej**	
16	P	Korneliusza	
17	W	Justyna	
18	Ś	Józefa	
19	C	Januarego	
20	P	Eustachego	
21	S	Mateusza	
22	N	**Tomasza**	
23	P	Tekli	
24	W	Gerarda	
25	Ś	Ładysława	
26	C	Cypriana	
27	P	Kosmy i Dam.	
28	S	Wacława	
29	N	**Michała Arch.**	
30	P	Hieronima	

PAŹDZIERNIK

1	W	Remigiusza	
2	Ś	Aniołów Str.	
3	C	Teresy	
4	P	Franciszka z As.	
5	S	Placyda	
6	**N**	**Brunona**	
7	P	Justyny	
8	W	Brygidy	
9	Ś	Bogdana	
10	C	Franciszka	
11	P	NMP. Matki Zb.	
12	S	Maksymiliana	
13	**N**	**Edwarda**	
14	P	Kaliksta	
15	W	Jadwigi	
16	Ś	Florentyny	
17	C	Wiktora	
18	P	Łukasza Ew.	
19	S	Piotra z Alk.	
20	**N**	**Jana Kantego**	
21	P	Urszuli	
22	W	Korduli	
23	Ś	Seweryna	
24	C	Rafała Arch.	
25	P	Kryspina	
26	S	Ewarysta	
27	**N**	**Sabiny**	
28	P	Tadeusza	
29	W	Szymona	
30	Ś	Edmunda	
31	C	Łucji	

LISTOPAD

1	P	**Wszystkich Świętych**	
2	S	Dzień Zaduszny	
3	N	**Huberta**	
4	P	Karola Borom.	
5	W	Zachariasza	
6	Ś	Leonarda	
7	C	Antoniego Bal.	
8	P	Gotfryda	
9	S	Teodora	
10	N	**Andrzeja z Aw.**	
11	P	Marcina	
12	W	Chrystiana	
13	Ś	Stanisława K.	
14	C	Józefata	
15	P	Leopolda	
16	S	Edmunda	
17	N	**Salomei**	
18	P	Romana	
19	W	Elżbiety	
20	Ś	Feliksa	
21	C	Ofiarow. NMP.	
22	P	Cecylii	
23	S	Klemensa	
24	N	**Jana od Krzyża**	
25	P	Katarzyny	
26	W	Konrada	
27	Ś	Waleriana	
28	C	Zdzisława	
29	P	Błażeja	
30	S	Andrzeja Ap.	

GRUDZIEŃ

1	N	**Eligiusza**	
2	P	Konrada	
3	W	Franciszka Ksaw.	
4	Ś	Barbary	
5	C	Krystyny	
6	P	Mikołaja	
7	S	Ambrożego	
8	N	**Niep. P. NMP.**	
9	P	Leok., Walerii	
10	W	NMP. Loretańskiej	
11	Ś	Damazego	
12	C	Aleksandra	
13	P	Łucji	
14	S	Izydora	
15	N	**Waleriana**	
16	P	Euzebiusza	
17	W	Łazarza	
18	Ś	Bogusława	
19	C	Urbana	
20	P	Teofila	
21	S	Tomasza Ap.	
22	N	**Zenona**	
23	P	Wiktorii	
24	W	Wig. Adama i Ewy	
25	Ś	**Boże Narodzenie**	
26	C	**Szczepana**	
27	P	Jana Ewang.	
28	S	Młodzianków	
29	N	**Tomasza**	
30	P	Eugeniusza	
31	W	Sylwestra	

FRANCISZEK LUBECKI
Generalny Inspektor
Rybołówstwa Morskiego

Do

Morskiego Instytutu Rybackiego

w Gdyni

Myśl wydania „Kalendarza Rybackiego na rok 1946“ i zapoczątkowania w ten sposób stałego wydawnictwa, które by co roku, obok wiadomości niezbędnych dla każdego rybaka, informowało społeczeństwo o osiągnięciach polskiego rybołówstwa morskiego za rok ostatni, witam z całym uznaniem.

Potrzeba takiego periodycznego wydawnictwa jest jasna. Będzie się ono niewątpliwie z roku na rok doskonaliło i uzupełniało zakres podawanych wiadomości. W ten sposób nie tylko rybak, ale także urzędnik administracji morskiej i każdy, kto interesuje się zagadnieniami rybołówstwa morskiego, będzie miał pod ręką zbiór najniezbędniejszych informacyj.

Mimo trudności panujących na rynku wydawniczym, zarówno technicznych jak i surowcowych, wydanie „Kalendarza Rybackiego na rok 1946“ jest osiągnięciem pozytywnym, którego Instytutowi szczerze gratuluję.

(—) Franciszek Lubecki

Sopot, w styczniu 1946 r.

A. HRYNIEWICKI

Rola administracji rybackiej w rozbudowie i odbudowie rybołówstwa morskiego

Obejmując w 1920 r. przyznany nam skrawek wybrzeża, odziedziczyliśmy również zaczątki rybołówstwa morskiego. Inaczej jak zaczątkami nazwać tego nie można. Cała ludność rybacka kaszubsko-polska uprawiała rybołówstwo przybrzeżne na małych łodziach otwartych. Jedyny mały port rybacki w Helu był zbudowany dla rybaków niemieckich, zamieszkujących wioskę Hel i rybacy ci posiadali niewielką ilość małych kutrów motorowych. Przed objęciem Wybrzeża rybacy narodowości niemieckiej optowali na rzecz Niemiec i większość ich z całym swoim dobytkiem wyprowadziła się później albo do Rzeszy albo też do obszaru Wolnego Miasta Gdańska.

Pozostało kilkaset rodzin rybackich niedostatecznie zaopatrzonych w sprzęt i tabor rybacki. Żadnych urządzeń dla potrzeb rybołówstwa, poza kilku drobnymi chałupniczymi wędzarniami na Wybrzeżu nie było. Cały przemysł i handel rybny, jak również zakłady obsługujące rybaków i rybołówstwo, skupione były w nie należącym do nas Gdańsku, wskutek czego wytwarzały się bardzo znamienne stosunki.

Na Wybrzeżu nie można było nabyć ryby w dostatecznej ilości. Trzeba było zakupywać ją w Gdańsku. Rybak, nie mając rynku na miejscu, zmuszony był udawać się ze swoją zdobyczą do Gdańska, tym bardziej, że tam mógł również zakupić niezbędny dla niego sprzęt, zupełnie zniszczony lub mocno uszczuplony przez wojnę, a bez sprzętu nie był zdolny do wykonywania swego zawodu. Jak trudne było otrzymanie jakiegokolwiek materiału i sprzętu, dowodzi wymownie sprawozdanie Morskiego Urzędu Rybackiego za rok 1921, str. 36, w którym znajdujemy ustęp, że zdobycie niewielkiej ilości nafty dla potrzeb rybołówstwa było zagadnieniem bardzo trudnym do wykonania.

Takie położenie, które zawdzięczaliśmy traktatowi wersalskiemu, zastaliśmy na Wybrzeżu. Mieliśmy co prawda rybaków morskich, ale pracowali oni prawie całkowicie dla Gdańska, dostarczali tam swoje połowy i tam zakupywali wszystko, co dla rybołówstwa było potrzebne. Cały przemysł i handel rybą nie tylko z połowów własnych, lecz również handel rybą importowaną, głównie śledziami, znajdował się w Gdańsku i miasto to stworzyło sobie prawie całkowity monopol dostarczania śledzi dla Polski, z czego czerpało bardzo poważne dochody.

Czy należało nadal pozostawić taki stan rzeczy, zupełnie wyraźnie dla nas nieprzyjazny, czy też wypadało podjąć natychmiast pracę, by położenie uległo zmianie na naszą korzyść? Oczywiście, przyjęta została zasada, że należy dążyć do poprawienia istniejących stosunków.

Nie było jednak żadnej instytucji lub organizacji prywatnej, która mogłaby rozpocząć i prowadzić niezbędne prace. Na władze administracji rybackiej włożony więc został, oprócz ściśle ustawowych zadań, obowiązek organizacji i rozwoju rybołówstwa, a także opieki nad nim w szerokim żnczeniu tego słowa, łącznie z zaopatrywaniem rybołówstwa we wszelkie materiały i sprzęt potrzebny do uprawiania połowów i należytego wykonywania przez rybaków ich zawodu.

Wykonanie takich obowiązków musiało być obliczone na dłuższy okres czasu. W kraju nie było zakładów i wytwórni dla obsługi rybołówstwa morskiego. Rozszerzenie połowów było niemożliwe ze względu na małe spożycie ryb w kraju. Jeszcze w roku 1926 na rynku w Gdyni nie można było sprzedać dwóch koszów ryby morskiej. Zainteresowanie sprawami morskimi ograniczało się do plażowania i kąpieli w porze letniej i nie wychodziło ponad poziom znanego zwrotu z utworu Klonowicza o Polaku, który „może nie wiedzieć co morze, gdy pilnie orze."

Właśnie takie nastawienie było największą przeszkodą dla rozwoju rybołówstwa. Grono osób, które poświęciły się pracy dla rybołówstwa, napotykało na nieprzezwyciężone trudności, gdy szło o pokonanie niechęci do pracy w dziedzinie gospodarki morskiej. Interesowano się do pewnego stopnia portem, żeglugą, ale rybołówstwo uważano za rzecz małą, niepotrzebną, którą nie warto się zajmować. Nie warto również rozszerzać pewnych gałęzi przemysłu, ponieważ zapotrzebowanie rybołówstwa morskiego jest bardzo małe. Na przedstawiane widoki rozwojowe rybołówstwa machano ręką z niechęcią. Znalazło to swój wyraz nawet w literaturze. W jednym z utworów Winawera mówi się z wyraźnymi drwinami: „Nie masz Pan żadnego zabezpieczenia; więc cóż, może na przyszłość polskiego szprota mamy wykładać gotówkę?"*)

---

*) W tym czasie ukazała się praca J. Borowika „O przyszłości szprota w Polsce."

Jednakże nie ustawano w pracy, zabiegano, proszono, przedstawiano rozmaite wnioski, a ponieważ posługiwano się niezwyciężonym argumentem, że corocznie kraj wydaje po kilkanaście milionów złotych na sprowadzanie ryb z zagranicy, zaczęto uważnie przysłuchiwać się wywodom dotyczącym rozwoju rybołówstwa i po kilku latach ruszono z miejsca lekceważony przez dłuższy czas dział rybacki.

W roku 1928, po objęciu spraw rybołówstwa morskiego przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu, rozpoczyna się poważna planowa praca nad rozwojem rybołówstwa morskiego. Znajdują się nawet prywatne kredyty na „przyszłość polskiego szprota". Powstają porty rybackie w Jastarni, we Władysławowie, wznoszą się przy basenie rybackim w Gdyni chłodnie, magazyny i dość liczne zakłady przetwórczo-rybne. Stocznia Rybacka w Gdyni wypuszcza nowoczesne, należycie zbudowane kutry rybackie, które już nie zadawalają się połowami bałtyckimi, lecz wychodzą do cieśnin duńskich i na Morze Północne. Większe statki rybackie, trawlery i dryftery, uprawiają połowy na Morzu Północnym, docierając nawet do Morza Barentsa na Oceanie Północnym. Gdańsk traci na rzecz Gdyni część swoich obrotów rybą importowaną, co wywołuje niepokój tamtejszych sfer kupieckich i rządzących. Poprzednio patrzono z lekceważeniem i drwiąco na wysiłki polskie i dopiero, gdy współzawodnictwo Gdyni zaczęło bić po kieszeni kupców gdańskich, rozpoczęto krzyki i żale na niesprawiedliwość polską, krzywdzącą Gdańsk.

Warto przytoczyć głosy prasy niemieckiej, którą trudno przecież posądzać o przychylność dla nas, o porcie gdyńskim i o jego urządzeniach rybackich.

W nr 22 pisma „Die Deutsche Fischwirtschaft" za rok 1943 na str. 256 znajdujemy następujące zdania: „Obok Gdańska otrzymaliśmy nowocześnie rozbudowany przez Polskę port w Gdyni. Do portu tego należały urządzenia rybackie, między innymi duże chłodnie z wytwórnią lodu, hala rybna połączona z siecią kolejową, stacje bunkrowe, wytwórnia mączki rybnej itd. Polska miała flotę rybacką: około 10 trawlerów i 20 dryfterów należących do sześciu towarzystw. Rybołówstwo uprawiano na Morzu Północnym i przy Islandii."

Lecz, niestety, wszelkie wysiłki i piękne widoki dalszego rozwoju rybołówstwa poszły na marne. Nadszedł wrzesień 1939 r., później długie pięć lat wojny, które zniweczyły wszystko. Gdy w kwietniu 1945 roku wróciliśmy na Wybrzeże położenie wydawało się wprost rozpaczliwe i zupełnie beznadziejne. Żadnych statków dalekomorskich, żadnych kutrów, nawet łodzi otwartych zastano zaledwie kilkanaście. Urządzenia portowe rybackie prawie całkowicie zniszczone. Nie było rybaków — wszystkich rozproszyła wojna. Dopiero stopniowo zaczęli po-

wracać rybacy, zaczęto wydobywać zatopione kutry i dźwigać powoli odbudowę rybołówstwa, na razie przybrzeżnego.

Chociaż rybołówstwo nasze w 1945 r. znalazło się w położeniu nawet gorszym aniżeli było w 1920 r., to jednak w tym wszystkim jest jedna rzecz wysoce pocieszająca. Jest nią zrozumienie całego społeczeństwa i rządu dla ważności zagadnień morskich. Nie trzeba będzie bezustannych wysiłków na przekonywanie ogółu o potrzebach rybołówstwa morskiego. Odbudowa i rozwój rybołówstwa morskiego szybko zaczną postępować naprzód, odrobi się straty spowodowane przez wojnę i polskie rybołówstwo morskie zajmie należne mu miejsce w ogólnej gospodarce morskiej. Zaspokoi nie tylko potrzeby kraju, lecz może rozpocząć nawet zaopatrywanie sąsiednich krajów w ryby morskie.

Szerszy zasięg rybołówstwo musi osiągnąć dzięki temu, że nasze granice morskie znacznie się rozszerzyły i otrzymujemy cały szereg nowych i dobrze urządzonych portów rybackich. Od nas tylko, od naszej pracy i umiejętności, będzie zależało należyte zagospodarowanie nowych ośrodków rybackich.

W chwili obecnej znów cały ciężar odbudowy i rozbudowy rybołówstwa musi podjąć administracja rybacka, mająca doświadczenie nabyte w ciągu 25 lat poprzedniej pracy w tej dziedzinie.

DR. J. BOROWIK

25-lecie Morskiego Urzędu Rybackiego

Odrębne fachowe organy administracji państwowej dla spraw rybołówstwa morskiego powstały u schyłku 1920 r. na podstawie zarządzenia Ministra b. dzielnicy pruskiej. Faktycznie władze rybackie działały już od sierpnia 1920 r. w ramach Urzędu Morskiego, ale właściwy kierunek, fachową obsadę i pełnię samodzielności zdobyły dopiero z początkiem 1921 r. Wydane przez Ministerstwo b. dzielnicy pruskiej Rozporządzenie o utworzeniu Morskiego Urzędu Rybackiego nie tylko stwarza ramy prawne, lecz też ustala zasadniczy program działania administracji rybackiej, który obejmuje, poza ochroną rybołówstwa i dbaniem o porządek, także troskę gospodarczą o należyte zaopatrzenie rybaków w sprzęt oraz badania nad stanem rybołówstwa i możliwością jego rozwoju. Obchodzimy obecnie 25-letni jubileusz działalności resortu rybołówstwa morskiego. Rzadkim i szczęśliwym trafem trzy nazwiska inaugurujące obecne wydawnictwo przeplatają się przez cały okres działalności tego resortu, nadając jego pracy cechy spoistości i ciągłości.

Od pierwszych kroków administracja rybacka we wszystkich trzech instancjach, zgodnie z ustalonym w wymienionym wyżej rozporządzeniu zakresem działania, zmierzała wytrwale do roztoczenia skutecznej opieki nad rybakiem i do zapewnienia rybactwu warunków doskonalenia się i postępu. Podstawą działalności organów rybackich było gromadzenie dokładnych wiadomości co do stanu gospodarczego rybactwa morskiego, prowadzenie badań naukowych nad warunkami przyrodzonymi wód morskich i poszukiwanie w związku z jednym i drugim sposobów zwiększenia połowów i lepszego ich zużytkowania. W miarę zdobywania doświadczenia i wpływów zaczynają władze rybackie oddziaływać na inicjatywę spółdzielczą i prywatną, stwarzając dla niej coraz doskonalsze warunki techniczne.

Momentem zwrotnym w rozwoju rybactwa było przejęcie spraw rybołówstwa morskiego przez Departament Morski Ministerstwa Przemysłu i Handlu i powołanie w łonie tego resortu specjalnego wydziału

do spraw rybołówstwa morskiego pod kierunkiem dr. Franciszka Lubeckiego. Wkrótce potem został powołany do życia Morski Instytut Rybacki, jako instrument poczynań gospodarczych na Wybrzeżu, który przyszedł w sukurs Morskiemu Urzędowi Rybackiemu. Prezesem Morskiego Instytutu Rybackiego przez cały czas przed wojną był prof. dr. Michał Siedlecki, a pierwszym dyrektorem Instytutu był ówczesny naczelnik Morskiego Urzędu Rybackiego, Antoni Hryniewicki. Można bez żadnej przesady twierdzić, że nie ma na dawnym wybrzeżu polskim żadnego warsztatu pracy rybackiej, żadnej inwestycji publicznej, która by nie była przedmiotem starannych studiów, planów, przygotowań i poczynań rządowych fachowych organów rybackich, jak również Morskiego Instytutu Rybackiego. Nawet więcej — można powiedzieć, że przez ten cały czas nie było żadnego objawu życia rybackiego, nad którym by nie zastanawiano się i o który nie troszczono by się w murach M. U. R. i M. I. R. W ten sposób dzieje polskiego rybactwa morskiego powiązane są jak najściślej z pracami, zamiarami i charakterem administracji rybackiej, która od początku do dni dzisiejszych jest ożywiona jednym i tym samym duchem.

Jest to przede wszystkim duch inicjatywy i sympatii dla wszelkich poczynań gospodarczych i technicznych, prowadzących do postępu i rozwoju rybołówstwa morskiego; jest to duch zrozumienia istotnych potrzeb rybaków, połączony z niezłomną wolą zaspokojenia tych potrzeb i otoczenia rybaków należytą opieką prawną i gospodarczą; jest to wreszcie duch harmonijnego współdziałania ze wszystkimi czynnikami, mogącymi przyczynić się do wzmocnienia i rozbudowy już istniejących instytucyj rybackich i do powstania nowych. W dorobku dotychczasowym jednak należy brać w rachubę nie tylko osiągnięcia materialne, które są imponujące w porównaniu do stanu sprzed 25 lat, ale też stwierdzić, że osiągnięte zostało coś więcej: zaufanie do administracji rybackiej ze strony rybaków i całego społeczeństwa związanego z rybactwem morskim.

Dzisiaj, po 25 latach od tamtych szczęśliwych dla nas chwil, w których dane nam było kłaść podwaliny prawne i organizacyjne morskich władz rybackich, spoglądamy na cały ten miniony okres nieustannej, czasami bardzo trudnej pracy fachowych organów rządowych i nie tylko z głębokim zadowoleniem, ale wprost z dumą oceniamy osiągnięte wyniki. Wydaje się przy tym rzeczą konieczną stwierdzić, że powodzenie nasze w dużej mierze zawdzięczamy jednej szczęśliwej okoliczności. Otóż wśród zespołu rybaków, reprezentujących te czy inne odrębne wartości, znalazł się skromny pracownik-wykonawca, który łączył wieloletnie doświadczenie w praktyce nadzoru rybackiego z dużą wiedzą z zakresu zagadnień technicznych, gospodarczych i biologicznych, a jednocześnie posiadał głęboką znajomość psychologii rybaka, którego

rozumiał, dla którego był przyjacielem, opiekunem i „ojcem“, jak go nazwali sami rybacy. Antoni Hryniewicki nie potrzebuje słów uznania, jego nazwisko bowiem zostało trwale związane z osiągnięciami na Wybrzeżu i znane jest każdemu, kto miał i ma do czynienia z rybołówstwem morskim. Jednak uważam za zaszczytny obowiązek nazwisko to wymienić tutaj, na samym początku Kalendarza Rybackiego, jako wzór urzędnika rybackiego i symbol zdrowego współdziałania fachowej administracji z rybakiem. Większość bowiem dzisiejszych pracowników rybackich przeszła dobrą szkołę w instytucjach kierowanych przez Antoniego Hryniewickiego. Przyczyniając się dzisiaj do powstania Kalendarza Rybackiego, godnie rozpoczynają drugie 25-lecie polskiego rybołówstwa morskiego, korzystając z warunków pracy stworzonych w ubiegłym okresie.

DR JÓZEF KULIKOWSKI

Morski Instytut Rybacki

Morski Instytut Rybacki założony został w dniu 3. XII. 1928 r. Zadaniem jego miało być przyczynianie się do rozwoju polskiego rybołówstwa morskiego, przybrzeżnego i dalekomorskiego, związanego z nim przemysłu przetwórczego oraz handlu rybami morskimi. Przed ostatnią wojną Morski Instytut Rybacki, realizując powyższe zadania:

1. rejestrował i oznaczał wartość znanych, jak również prowadził prace dla wykrycia nowych miejsc połowu, mogących służyć polskim rybakom;
2. urządzał próbne połowy;
3. nabywał i odstępował rybakom wzorowe statki i narzędzia rybackie;
4. udzielał subwencyj zwrotnych i zapomóg na cele rozwoju rybołówstwa morskiego;
5. udzielał stypendiów na studia w zakresie rybołówstwa morskiego;
6. prowadził i popierał studia nad metodami połowów, przeróbki ryb i handlu rybnego oraz proponował stosowanie tych metod w praktyce;
7. dawał inicjatywę i brał udział w tworzeniu, popieraniu i prowadzeniu przedsiębiorstw, mających znaczenie dla rozwoju przemysłu i handlu rybnego;
8. opracowywał materiały niezbędne do wydawania ustaw, przepisów i zarządzeń dotyczących rybołówstwa, przemysłu i handlu rybnego;
9. współdziałał w organizowaniu rybackiego przemysłu pomocniczego, jak wytwórnie sieci i lin, stocznie rybackie itd.;
10. współdziałał w organizowaniu spółek rybackich oraz zrzeszeń zawodowych i społecznych wśród rybaków;
11. przez działalność doradczą i instruktorską popularyzował wiadomości, dotyczące całokształtu rybołówstwa;
12. organizował konkursy, odczyty i pokazy oraz wydawał prace z zakresu rybołówstwa morskiego.

Prócz tego wykonywał zlecone przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu prace specjalne, dotyczące rybołówstwa, przemysłu i handlu rybnego.

Wybuch wojny przerwał te prace i dopiero po odzyskaniu Wybrzeża, w dniu 24. IV. 1945 r. Morski Instytut Rybacki otrzymał polecenie wznowienia swej działalności.

W pierwszym okresie swej pracy Instytut zabezpieczał i przejmował przede wszystkim obiekty przemysłowe, które prowadził przed wojną lub których prowadzenie zostało mu powierzone przez Departament Morski. Po przeprowadzeniu prac porządkowych i remontowych Instytut administrował w końcu ubiegłego roku następującymi obiektami w Gdyni, Gdańsku i na Pomorzu Zachodnim: 1. stocznia rybacka w Gdyni, 2. chłodnia, hala rybna i magazyny śledziowe w Gdyni, 3. fabryka mączki rybnej w Gdyni, 4. cztery stocznie rybackie w Gdańsku.

W Łebie, Postominie, Derłowie, Kołobrzegu i Szczecinie czynne są delegatury Instytutu, które mają w administracji: 1. stocznie rybackie, 2. chłodnie i fabryki lodu, 3. fabryki mączki rybnej, 4. hale rybne, 5. wędzarnie.

Pomimo bardzo ciężkich teraz warunków, większość przejętych przez Instytut zakładów została uruchomiona i rozpoczęła prace produkcyjne. W szczególności w końcu roku ubiegłego Stocznia Rybacka w Gdyni była już w pełnym ruchu i wykazała się budową 21 łodzi rybackich bezpokładowych i pokładowych długości 5—8 m, szeregiem prac remontowych (remont 15 kutrów i 16 silników) oraz rozpoczęła budowę pierwszej serii kutrów motorowych typu opracowanego przed wojną „MIR 20a" (dług. 15 m, szer. 5 m, wys. 2,5 m, wyporność 43 m^3). Prócz tego budowały i remontowały kutry rybackie stocznie w Gdańsku, Postominie, Derłowie, Kołobrzegu i Warpnie, a w Postominie kończono prace przygotowawcze nad uruchomieniem seryjnej budowy łodzi rybackich.

Nadto w oparciu o Stocznię Rybacką wydobyto w roku ub. 25 zatopionych kutrów, które następnie remontowano w stoczniach lub przy pomocy stoczni.

Z innych zakładów zasługuje na wymienienie uporządkowana chłodnia rybna w Gdyni, w której do końca ubiegłego roku oddano do dyspozycji całą tzw. chłodnię śledziową (pow. chłodzonej 2.672 m^2) oraz przeniesiono i uruchomiono zamrażalnię ryb.

Odbudowana została i uruchomiona fabryka mączki rybnej w Gdyni, doprowadzony do porządku magazyn śledziowy w Gdyni, hala rybna we Władysławowie i w Postominie oraz parę większych pomieszczeń składowych.

Z innych prac Instytutu należało by wspomnieć o zaopatrywaniu rybaków w sieci, kupowane lub zamawiane w kraju oraz zamówione za granicą, i dostarczaniu bawełny na reparację sieci.

Poza tym rozpoczęto akcję szkolenia na kutrach nowych rybaków morskich. Akcja ta nie przybrała szerszych rozmiarów ze względu na brak taboru, którego przez dłuższy czas nie wystarczy dla mieszkających już na naszym wybrzeżu oraz powracających do kraju rybaków.

W zakresie dokształcania rozpoczęto również systematyczną pracę zarówno nad szkoleniem początkowym, jak i podniesieniem poziomu fachowego robotników stoczni rybackich. Zaledwie część przedwojennego personelu wróciła do stoczni, a ilość ich wciąż się zwiększała. Musiał więc Instytut rozpoczynać prace przy pomocy nielicznych fachowców, ci zaś otrzymali zadanie wyuczenia prac szkutniczych robotników, dla których ta dziedzina była całkowicie obca. Z przyuczonych w ten sposób robotników wybierano bardziej zdolnych, dla których będą urządzane krótkie kursy, zawierające w programie zarówno wykłady teoretyczne, jak i szkolenie praktyczne. W roku ubiegłym ukończyło taki kurs 7 pracowników, w roku bieżącym przewidziane jest zorganizowanie kilku kursów, przy czym poziom ich będzie stopniowo podnoszony i w ten sposób stocznie Instytutu uzyskają zastęp dobrze wyszkolonych majstrów szkutniczych.

W programie pracy na rok obecny Instytut kładzie szczególny nacisk na dostarczenie rybakom taboru pływającego w drodze wykorzystania wszelkich możliwości budowy i remontów statków rybackich na stoczniach Instytutu. Równolegle z tym ma być coraz szerzej rozwijana akcja szkolenia oraz prace z zakresu oświaty rybackiej i podniesienia poziomu wiedzy zawodowej rybaków morskich. Wreszcie wszystkie porty rybackie muszą być przygotowane pod względem technicznym do przyjęcia zwiększonych połowów tak rybołówstwa bałtyckiego jak i dalekomorskiego, które zostanie na nowo podjęte w 1946 r.

DR K. DEMEL

Życie Bałtyku

Charakter życia wypływa z warunków środowiska, w jakim ono bytuje. Faunę i florę Bałtyku zrozumiemy łatwiej, kiedy uświadomimy sobie najważniejsze cechy środowiska bałtyckiego, które znacznie różni się od innych mórz. Najogólniej rzecz przedstawiając, można scharakteryzować Bałtyk jako morze płytkie, położone w strefie umiarkowanej północnej, pozostające w łączności z Morzem Północnym i Atlantykiem poprzez przejściowy rejon cieśnin duńskich, wreszcie jako morze słonawe. Wszystkie te cechy odbijają się na życiu, czyli na faunie i florze naszego morza. W jaki sposób?

Jeżeli mówimy, że Bałtyk jest morzem płytkim, to mamy na myśli jego głębokości nie przekraczające w zasadzie 200 m (poza nielicznymi głębszymi jamami), a wynikające z tego, że położony jest on na szelfie, czyli na pogrążonej niejako pod wodę części lądu, nie zaś na spadzistych stokach prowadzących do głębokich basenów oceanicznych, a zaczynających się już poza zewnętrzną granicą szelfu.

Takie położenie naszego morza, w przeciwieństwie np. do Morza Śródziemnego, gdzie głębokości przekraczają miejscami 4.000 m, sprawia, że pozbawiony jest Bałtyk strefy głębinowej albo abysalnej i tym samym nie ma osobliwego życia, jakie w głębinach oceanicznych się rozwija. Nie ma w nim np. dziwacznych ryb o osobliwych oczach i organach świecących. Jednak dla rybactwa morskiego te stosunkowo niewielkie głębokości Bałtyku nie stanowią przeszkody. Przeciwnie, większość połowów dokonuje się w rejonie wód stosunkowo niegłębokich, zalegających na szelfach.

Druga cecha Bałtyku — położenie w strefie umiarkowanej północnej sprawia, że mamy tu sezony życia, sezony rybackie (Por. tabelkę sezonowości połowów str. 93) dwie zasadnicze pory roku — chłodną i ciepłą, przy czym chłodna obejmuje zimę i wiosnę, ciepła natomiast to lato i jesień. W obu tych porach łapiemy różne gatunki ryb, w zależności od cieplnych wymagań gatunku. Przybywa więc na nasze wody tylko latem ciepłowodna makrela. Węgorz odchodzi do morza na tarło tylko jesienią. Wtedy też pojawia się u naszych brzegów śledź, trący się np. przy Helu w temperaturze 13—14°. Latem poławiamy przy brzegach

i głębiej flądry. Zimną natomiast porę roku charakteryzują połowy łososia, szprota, który na tę porę przybywa do nas i chroni się w głębszych wodach Małego Morza, cieplejszych wtedy niż przy powierzchni. Wszystkie te różnice sezonowe w życiu i pojawianiu się ryb wynikają z położenia morza w strefie umiarkowanej, która dzieli cykl roczny na chłodną i ciepłą porę, czego nie spotykamy w morzach gorących, tropikalnych, gdzie przez cały rok panują jednakowe warunki termiczne, a tym samym i podobne tam przez cały rok spotkać można życie. Tymczasem w Bałtyku mamy różne ryby, i ciepłowodne i zimnowodne, które zależnie od pory roku pojawiają się i są poławiane.

Łączność z Atlantykiem i Morzem Północnym przez przejściowy rejon cieśnin duńskich zdecydowała o atlantyckim charakterze życia bałtyckiego. Więc takie gatunki, jak flądry, dorsze, śledzie, szproty, wędrowne łososie, węgorz oraz inne, już nieużytkowe gatunki zwierząt, wszystkie one także trafiają się w Atlantyku i w Morzu Północnym. Pod tym względem Bałtyk nie przedstawia jakiegoś osobliwego morza, które by posiadało sobie tylko właściwe gatunki, chyba tylko pewną ilość gatunków słodkowodnych, których nie ma w oceanie, bo tam panuje większe zasolenie wody. Ale ogółem swego życia morskiego najbardziej przypomina wody atlantyckie, co wypływa z łączności z tą właśnie częścią oceanu.

Ostatnia wreszcie cecha Bałtyku, słonawy charakter wód, jest szczególnie mu właściwa, bo wyróżnia go w znacznym stopniu od najbliższego sąsiada — Morza Północnego, tak samo jak Bałtyk położonego w strefie umiarkowanej północnej. Co oznacza słonawy charakter wód? — W związku z utrudnioną komunikacją z oceanem przez płytkie i zawiłe cieśniny duńskie, ze znacznym dopływem słodkich wód śródlądowych, wlewanych przez wielkie rzeki (Odra, Wisła, Niemen, Dźwina, rzeki szwedzkie itd.) oraz słabym stosunkowo parowaniem wody, w następstwie północnego położenia morza, Bałtyk nie ma normalnego stopnia zasolenia wody, które w otwartych morzach i oceanach wynosi 35 gramów na litr wody. Zasolenie naszego morza jest dużo mniejsze, bo wynosi zaledwie ok. 10 gramów na litr w rejonie graniczącym z cieśninami i zmniejsza się stopniowo, zależnie od miejsca, do 3 g na litr w końcowych częściach Zatoki Botnickiej. W Zatoce Gdańskiej na powierzchni wynosi przeciętnie około 7 gramów na litr, zwiększając się nieco w warstwach przydennych, gdyż woda bardziej słona, jako cięższa, zalega spodem.

Jak się przejawia w odniesieniu do życia ten słonawy, nie słony, charakter wód bałtyckich, ich rozcieńczenie, wynikające z tylko co podanych trzech zasadniczych czynników (utrudnionej komunikacji z oceanem, dużego dopływu wód rzecznych i słabego parowania wody)? — Przede wszystkim w zubożeniu życia, czyli fauny i flory morskiej. Znacznie mniej niż w Atlantyku i w Morzu Północnym spotykamy tu gatunków prawdziwie

oceanicznych, bo tylko pewne formy mogą wytrzymać takie rozcieńczenie środowiska morskiego, jakie spotykamy w Bałtyku. Większcść prawdziwie morskich form nie przekracza ku wschodowi rejonu cieśnin duńskich, gdzie zasolenie jest znacznie wyższe, od 30 gramów na litr wody w Skageraku do 10 przy granicy wód bałtyckich. — Podczas gdy w Morzu Śródziemnym, normalnie słonym, znajdujemy około 600 gatunków ryb, w Bałtyku ich liczba nie przekracza 100. Tak samo życie niższych zwierząt i roślin jest uboższe w Bałtyku, mniej urozmaicone niż w innych, zwłaszcza cieplejszych morzach.

Drugim przejawem życia w środowisku słonawych wód Bałtyku jest zdrobnienie form, ich skarlenie. Gatunki morskie u nas poławiane w stosunku do tych samych gatunków z Morza Północnego i Atlantyku są znacznie mniejsze, nie tylko przez skąpsze zasoby pokarmu, ale przede wszystkim przez brak potrzebnych do wzrostu i rozwoju soli morskich. To pociąga za sobą w stosunku do poławianych przemysłowych gatunków ustalenie mniejszych dozwolonych minimalnych rozmiarów okazów, nadających się do odłowu. Np. flądry długości 18 cm w Bałtyku już są dozwolone do odłowu, podczas gdy w Morzu Północnym minimalna dozwolona miara jest większa — 24 cm, bo tam flądra lepiej i szybciej rośnie niż w Bałtyku.

Ostatnim wreszcie następstwem biologicznym słonawego, rozcieńczonego charakteru wód bałtyckich jest pewna przymieszka gatunków słodkowodnych, jak okonie, szczupaki, leszcze, płotki, certy i inne, mogące żyć w słabo słonawych wodach przybrzeżnych i zalewowych, w które Bałtyk tak bardzo obfituje.

Jeżeli po tym ogólnym wstępie o życiu Bałtyku zechcemy choćby najogólniej zapoznać się z rozmieszczeniem tego życia w morzu, to nasunie nam się najbardziej naturalny podział na życie denne i toni wodnej. Pierwsze wymaga oparcia o dno, o podłoże, w jednych miejscach twarde, skaliste, gdzie indziej i częściej piaszczyste lub muliste. Podczas gdy organizmy toni wodnej żyją w warstwach wody niezależnie od podłoża, bądź swobodnie pływając, jak ryby typu śledzi, makreli, łososi, bądź też pulsując, jak meduzy, lub mniej lub więcej biernie unosząc się w toni wodnej, jak maleńkie, gołym okiem prawie że niedostrzegalne, a jednak żyjące w niej bardzo obficie zwierzątka (raczki małe) i roślinki.

Na te stworzenia, często drobne i niepozorne, to na dnie bytujące, to w toni wodnej, rybak morski powinien baczną zwracać uwagę, jeżeli chce zrozumieć życie ryb, które poławia. Jeżeli zacznie zastanawiać się nad tym, czym się ryby odżywiają, wtedy dostrzeże owe „łańcuchowe" zależności, jakie łączą ryby z innymi żyjącymi stworzeniami morza. Wiadomo przecież, że ryba nie powstaje z wody. Lęgnie się z ikry, z jaja, a wyrasta kosztem pokarmu, który tworzą inne żyjątka morskie.

Jakież to organizmy służą rybom za pokarm? Jedne ryby drapieżne jak łososie, duże dorsze i skarpie, odżywiają się innymi rybami. Inne,

jak flądry, zjadają drobne żyjątka dna, ślimaczki, robaki, raczki. Jeszcze inne, jak śledzie, szproty, sieja bałtycka, więc ryby toni wodnej albo pelagiczne, odżywiają się planktonem, czyli drobnymi zwierzątkami unoszącymi się w wodzie. Za tym więc pokarmem podążają ryby w okresie ich życia wzrostowego i młodocianego. Jedynie w okresie wędrówek rozrodczych, czyli kiedy płyną na tarło, ryby mało jedzą albo wcale nie jedzą i przesuwają się w poszukiwaniu tarlisk, niezależnie od pokarmu. W innych jednak okresach życia ryb ich występowanie jak najściślej związane jest z pokarmem normalnym, którego poszukują, za którym płyną.

Rybak morski powinien więc tak samo dobrze orientować się w kwestii pokarmu ryb, jak w samych rybach. Praktyczni rybacy angielscy stosują np. prostą siatkę planktonową, za pomocą której wycedzają z wody drobne żyjątka, osadzające się na gazie młyńskiej, z której zrobiona jest siatka. Jeżeli osad jest czerwonawy, czyli składa się z maleńkich raczków widłonogich, mają szanse spotkania ławic śledziowych, ponieważ raczki te tworzą zwykły pokarm śledzi. Gdy osad jest barwy zielonawej, nie ma widoków na spotkanie ławic, ponieważ składa się on z drobnych roślinek, nie będących pokarmem śledzi i w ogóle takich wód śledzie unikają. W ten sposób drobny przyrząd, będący uproszczonym instrumentem naukowym, umożliwia im orientowanie się w obecności lub braku ławic śledziowych w pobliżu.

Śledząc dalej „łańcuchowe" zależności organizmów morskich, wypadnie zapytać, czyim kosztem żyją te stworzenia, które służą rybom za pokarm, więc plankton zwierzęcy, odżywiający ryby toni wodnej, oraz drobne zwierzątka dna, którymi żywią się ryby denne typu flądér. Pytanie to prowadzi do prawdziwych wytwórców (producentów) życia w morzu — roślinności, wobec której wszystkie zwierzęta stają się już tylko spożywcami albo konsumentami.

Otóż plankton zwierzęcy żywi się planktonem roślinnym, który w ogromnych ilościach, zwłaszcza wiosną i jesienią, rozwija się w naświetlonych powierzchniowych warstwach morza, tworząc niby wielką i pływającą, choć gołym okiem niewidzialną „łąkę odżywczą" dla planktonu zwierzęcego, niewidzialną, bo utworzoną z mikroskopowych roślinek, przeważnie jednokomórkowych okrzemek, wiciowców i sinic. Można je poznać i badać pod mikroskopem po wycedzeniu z wody gęstą siatką planktonową, utworzoną z gazy młynarskiej.

Drugim źródłem pokarmu roślinnego w morzu są tzw. glony osiadłe, niższe bezkwiatowe rośliny, przytwierdzające się do dna przeważnie twardego w wodach niegłębokich, prześwietlonych. Obramowują one brzegi wąską stosunkowo otoczką, bowiem wymagają jako niezbędnego warunku — światła. Nie zapuszczają się w Bałtyku niżej niż na kilkanaście metrów, a w bardziej przejrzystych południowych morzach co najwyżej na kilkadziesiąt. Najpłyciej występują zielenice, poniżej których rosną brunatnice, a najgłębsze piętro tworzą glony czerwone albo krasnorosty, zdolne

jeszcze żyć w warunkach światła bardzo rozproszonego i zmienionego na korzyść promieni niebieskich.

Przeciwnie niż na lądzie, roślinność przybrzeżna w stanie surowym nie znajduje konsumentów, dopiero po zbutwieniu, po mniej lub więcej częściowym rozkładzie staje się obfitym źródłem pokarmu dla licznej rzeszy drobnych zwierzątek dennych, które z kolei służą za pokarm rybom dennym. — W taki sposób dwa podstawowe źródła pokarmu roślinnego w morzu: roślinność przybrzeżna denna i plankton roślinny toni wodnej decydują poprzez pokarm zwierzęcy o zasobach ryb w morzu.

Na tym się jednak krąg życia morskiego nie zamyka. Spytać należy, skąd rośliny czerpią niezbędne im do życia substancje. W obieg wchodzą tu jeszcze najmniejsze ze wszystkich żyjątka — bakterie (reducenci), które rozkładają trupy zwierzęce i roślinne na związki mineralne, zawierające niezbędny do budowy białka fosfor (fosfaty, azotany, azotyny, amoniak) i węgiel (bezwodnik węglowy CO_2), zaopatrując tym samym wodę morską w ciała, z których roślinność morska w obecności światła (żyje tylko w wodach prześwietlonych) ponownie się odradza. Dodatkową rolę w zaopatrywaniu morza w niezbędne dla budowy ciała roślin związki mineralne spełniają także rzeki, wnoszące je ze swymi wodami.

Rybak praktyczny wyławia z morza tylko ryby, ale w swym ciężkim trudzie na kutrze nieraz w chwili wolnej musi się zastanowić nad tym, dlaczego raz ma ryby dużo, innym razem mniej, a niekiedy wcale jej nie złowi, choć napracował się może więcej niż wtedy, gdy miał duży połów. Wybiega on myślą w żywioł morski i szuka przyczyn tego. Wtedy to wykracza już poza siebie, poza zwykłego rybaka i staje się prawdziwym człowiekiem morza, usiłującym zrozumieć życie ryb w zależności od innych stworzeń morza i od fizycznych warunków środowiska.

DR K. JEŻOWA

Osiedla rybackie nad Bałtykiem

Gdy idziemy od Sopotu w stronę Gdyni, widzimy morze i strome góry tuż nad brzegiem, a na nich koronę bujnego lasu.

Gdy udamy się dalej na wschód od ujścia Wisły do Zalewu Wiślanego i na Mierzeję, widzimy obok błękitu morza białe fale piasku i znów pagórki i znów las; nie ten, co pod Gdynią, jasny liściasty, ale czarny szpilkowy bór na białych wydmach. Jest to inny obraz, ale niemniej piękny.

Gdy znów zwrócimy się na zachód i przebędziemy 263 km wybrzeża Bałtyku od Rozewia do przełomu Odry koło Szczecina, Kamienia i Dziwny, to ujrzymy obydwa rodzaje krajobrazu: i ten z Mierzei Wiślanej z białymi polami piasku i ciemnym pasmem boru, i ten gdyński o stromym brzegu, ukoronowanym lasem. Ale nie częsty taki krajobraz na tym odcinku, choć miły dla oka; tylko niecałe 15 km będzie tego wybrzeża o stromych marglistych ścianach. Siedemnaście razy więcej jest płaskiego wybrzeża wydmowego. Kto jedzie wzdłuż niego, temu się zdaje, że jest ono zupełnie bezludne. Tak nie jest, tylko wsie rybackie kryją się za wydmami, nimi osłaniają się od wiatrów i burz morskich.

Wsie rybackie. Oczywiście; bo kto mieszka na brzegu morza? Rybacy i żeglarze. Goście w lecie przyjadą tylko na kilka gorących tygodni kąpać się w błękitnym morzu i wygrzewać na białym piasku. Gdy wakacje miną, giną i letnicy. A pozostają tylko rybacy, którzy ukochali morze i swój niebezpieczny, trudny, a jednak najpiękniejszy zawód.

Jeżeli policzymy osady rybackie na tych trzech odcinkach, które oglądaliśmy na wstępie z punktu widzenia krajobrazu, to znajdziemy na terenie gdańskim 19 osiedli nad Zatoką Wiślaną i na Mierzei 20 osiedli, a na Pomorzu Zachodnim od Rozewia do Kamienia i Dziwny (Dievenow) 36 osiedli. Największe skupienia znajdują się tam, gdzie w pobliżu jest port rybacki, mianowicie od 60 do 90 gospodarstw. Za podstawę obliczenia gospodarstw uważamy liczbę jednostek pływających, choć niekiedy jeden statek rybacki wyżywi 2—3 rodziny.

I tak znajdują się w okolicy Gdańska 64 gospodarstwa, w okolicy Łeby 79 gospodarstw, w okolicy Ustki albo Postomina (Stolpmünde) 73 gospodarstwa, w okolicy Derlowa (Rügenwalde) 74 gospodarstwa, w okolicy Kołobrzega (Kolberg) 88 gospodarstw. Oczywiście, że wojna poczyniła tu olbrzymie zmiany. Przed wojną żyło na wschód od Gdyni i na odcinku od Gdańska do Mierzei — 1432 rybaków, dziś jest ich 20; zaś na zachód od Gdyni aż do Kamienia pod Szczecinem znajdowało pracę 2372 rybaków, dziś jest ich tam 12.

Ale przyjrzyjmy się po kolei tym osiedlom, które obsiadły brzeg naszego morza. Zacznijmy od najdalej na zachód posuniętych. Opuszczamy Szczecin, leżący w głębi Zatoki Szczecińskiej i zaczynamy od Kamienia, który jest położony już blisko pełnego morza, nad ramieniem zalewu, zwanym Kamieńskim, który przez wąską cieśninę pod Dziwną prowadzi na Bałtyk: Kamień przed wojną był ładnym miasteczkiem o 6.000 mieszkańców, którzy uprawiali rolnictwo, handel i przemysł. Jest to jedno z najstarszych miast pomorskich. Był Kamień ważnym grodem zachodnich Słowian. W Kamieniu właśnie na początku XII w., w r. 1124, nawrócił św. Otton na prośbę naszego króla Bolesława Krzywoustego zachodnich Pomorzan na wiarę chrześcijańską. A w 50 lat później książę pomorski Kazimierz wybudował tu piękną katedrę, która ma obecnie blisko 800 lat. W tym też czasie biskup pomorski przeniósł swą rezydencję z miasta Wołynia na pobliskiej wyspie tej samej nazwy do Kamienia. Półtora wieku później, a więc w XIV w., zbudowano w Kamieniu piękny stary ratusz i otoczono miasto murami.

Niedaleko Kamienia leżą osady rybackie Dziwna (Dievenow) i Dziwna Zachodnia (West-Dievenow). Rybna i piękna okolica nad ujściem Zalewu Szczecińskiego do Bałtyku, gdzie leży Kamień i wymienione osady rybackie, daje wyżywienie około 150 rodzinom rybackim.

Od Szczecina do Gdańska ciągnie się pasmo wzgórz od zachodu na wschód przez całą szerokość Pomorza Zachodniego. Z tego pasma wzgórz spływa do morza szereg bystrych rzeczek; najbardziej znane są Rega, Prośnica, Wieprz, Słupia i Łeba. Każda z tych niewielkich rzek tworzy port rybacki, nad którym skupiają się osiedla rybackie. I tak leżą niedaleko ujścia Regi do Bałtyku Trzebiatów Niżny (Treptower Deep), Rewal i Niechorze (Horst). niewielkie osady, gdzie znalazłby się sprzęt dla około 40 rodzin rybackich.

U ujścia Prośnicy do morza leży Kołobrzeg, znany przed wojną jako kąpielisko morskie, gdzie zjeżdżają się tysiące ludzi na odpoczynek i kąpiele, podobnie jak do Gdyni i Sopotu. Mieszkało tam i w pobliskiej Latarni (Funkenhagen), gdzie była sławna latarnia morska, przeszło 90 rodzin rybackich. W niedalekiem Doleszewie (Henkenhagen) było 17 rodzin rybackich. Nad samym morzem, na wschód od Kołobrzega leżą osady rybackie Mielno (Gross-Mühlen) i Uniesty (Nest) oraz Koszalin Niżny (Kösliner Deep).

Mielno i Uniesty to małe kąpieliska morskie, jak Brzeźno w pobliżu Gdańska, i wiele wsi rybackich na Helu. Szczególnie Uniesty zmieszczą wielką ilość rybackich rodzin, bo około 65, Mielno i Koszalin Niżny 20 rodzin; w Łazach (Laase) jest miejsce dla trzech rodzin.

Samo miasto Koszalin nie leży nad morzem, ale w bardzo pięknej górzystej okolicy Gołych Gór (Gollen), niedaleko sławnego a pięknego jeziora Jamno (Jamund). Jest to duże miasto, które przed wojną miało około 25.000 mieszkańców, dziś chwilowa siedziba władz wojewódzkich Pomorza Zachodniego, prócz tego siedziba wielu innych urzędów. Leży w pół drogi koleją pomiędzy Gdańskiem a Szczecinem. Koszalin jest znany z tego, że tu przeniesiono z Chełmna sławną szkołę kadetów, którą prześladowca Polaków Fryderyk II po pierwszym rozbiorze Polski założył, aby wysyłać do niej synów szlachty kaszubskiej, siedzącej na małych i większych gospodarstwach na zachód od Wisły i, zabrawszy im wiarę i język polski, zrobić z nich oficerów pruskich. Dzieci uciekały, kryto je po lasach, ale niewiele to pomogło. To samo działo się w Słupsku, gdzie była druga taka szkoła kadecka.

Wybrzeże od Koszalina aż do Łeby wykazuje bardzo ciekawe zjawisko. Było ono w bardzo dawnych czasach pełne zatok, mniejszych co prawda niż Zatoka Gdańska. Te zatoki zaczął odgradzać od morza prąd wody, idący od zachodu na wschód, wzdłuż brzegu, i niosący dużo piasku; usypywał on wąskie mierzeje, podobne do Helu przy Zatoce Gdańskiej. Po wielu setkach lat mierzeje dosięgły drugiego brzegu zatok i odcięły je od morza. Powstały tu w ten sposób przybrzeżne jeziora, jak pod Koszalinem, Derłowem, Ustką i Łebą, tak że rybacy łowią w morzu i w jeziorach.

Nad ujściem Wieprza leży bardzo stare i sławne miasto Derłów, niewielkie, bo przed wojną miało 6.000 mieszkańców. Od przeszło 600 lat było ono sławne z zamożności i rozmachu mieszkańców, którzy nawet prowadzili wojny z królem duńskim i miastami holenderskimi. Leży w urodzajnej okolicy, gdzie udaje się pszenica, a ludzie z dawna tuczą gęsi. Był tu piękny zamek książąt pomorskich z czasów średniowiecza, w którym chował się książę pomorski Bogusław X. Na samym wybrzeżu jest pod Jerzowem (Jershoft) przepiękny, wysoki, stromo opadający brzeg morski, jak pod Orłowem i Oksywiem. Na jego szczycie znajduje się latarnia morska. Tam w Witkach (Vitte), Rusinowie (Rützenhagen) i Nowej Rzece (Neuwasser), które leżą za wydmami w pewnym oddaleniu od morza, żyje oczywiście ludność rybacka, najliczniejsza w samym Derłowie, gdzie pomieści się przeszło 70 rodzin i około 20 w czterech innych wymienionych wsiach.

Na wschód od Wieprza mamy zatoczkę u ujścia Słupi pod Ustką albo Postominem (Stolpmünde). Słupia jest to śmiała rzeczka o górskim spadku, bardzo wąska, gdy się przedziera przez łańcuch wzgórz Pojezierza Zachodnio-Pomorskiego, ale po przyjęciu dopływu Kamienicy poszerza się jej dolina,

zawsze bardzo piękna, bo wijąca się wśród wzgórz. Ustka może pomieścić około 70 rodzin rybackich.

Miasto Słupsk, położone także nad Słupią w pewnym oddaleniu od morza, jest co do wielkości drugim z rzędu miastem na Pomorzu Zachodnim-które miało 36.000 mieszkańców.

Jest to również bardzo stare miasto, założone prawie w tym samym czasie co Derłów, ma więc przeszło 600 lat. Miało ono także stary gród książąt pomorskich na wzgórzu nad Słupią, gdzie obecnie stoi kościół katolicki. Był tu również pałac książąt pomorskich, w którym pochowana jest wielka księżniczka Anna Croy, siostra ks. Bogusława IV. Jej syn, Ernest Bogusław Croy, ostatni z rodu Czerwonego Gryfa, wychował się w Smołdzinie.

Na wschód od rzeki Słupi jest jeszcze jedna zatoczka nad ujściem rzeki Łeby pod miasteczkiem Łeba, które miało przed wojną 2.000 mieszkańców i było także kąpieliskiem morskim. Mieszkało tam 80 rybaków i tyleż tam dzisiaj pomieścić się może. Oprócz Ustki i Łeby, które same pomieszczą 150 rodzin rybackich, jest tam jeszcze szereg osiedli rybackich od Ustki w stronę dawnej granicy polskiej, bądź na samym wybrzeżu Bałtyku, bądź nad jeziorami nadmorskimi, opisanymi poprzednio, które powstały z dawnych zalewów. Są to Wiecko (Vietzkerstrand) i Królówbrzeg (Krolowstrand), gdzie mogło by zamieszkać 20 rodzin rybackich, Brzeg Nowy (Neustrand) i Szynódo (Schönwalde), Rów (Rowe) i Wielka Gardna (Gross-Garde) nad jeziorem Gardno, Czołpino (Scholpin), Chaty (Holzkathen), Kluka (Klukkenbach), a za Łebą Kopalino, Łubiatowo (Lubtow), Szklarka Łebska (Glashütte), Białogóra (Wittenberg) i Wierzchucin. W miejscowościach tych osiedlić się może około 100 rodzin rybackich. Jest to historyczna okolica, w której przed prześladowaniami niemieckimi uratował się szczep Słowińców i Łebskich Kaszubów.

Dużo tu miejscowości noszących nazwy z dodatkiem „wendisch". tj. słowiańskie. Największe z jezior to jezioro Łebskie, które jakby sobie przypominało dawne połączenie z morzem, miewa bowiem burze groźne jakby na pełnym morzu.

Pod Czołpinem znajduje się latarnia morska. Z niej widać jak na mapie cały piękny krajobraz łebskiej okolicy. Widać pas wydm przybrzeżnych, dawniej wędrujących, teraz umiejscowionych lasem. Widać jezioro Łebskie, które do dzisiaj wygląda jak zatoka morska, jeżeli się nie dostrzeże dzielącej je od morza mierzei. Było nią przecież dawniej, czego dowodem, że wykopano tam łódź korsarską. Wokół jeziora bagna łebskie, otoczone wzgórzami. One to właśnie uratowały od zagłady ostatnich Słowińców, tak jak moczary nad Hawelą pod Berlinem uratowały Łużyczan od grożącego im wytępienia przez Niemców. Na zachodzie widać znów przestrzeń podobną do zatoki morskiej. To drugie wielkie jezioro przybrzeżne, Gardna. Nad nim leżą

osady rybackie Wielka i Mała Gazdna, a tam, gdzie wpadająca do Gardny rzeczka Łupawa znów opuszcza jezioro, aby popłynąć ku morzu, leżą osiedla Wielki i Mały Rów. U stóp leży sama Łeba z wieżycą kościółka, a niedaleko już na wschód dawna granica, która odcinała okolice kaszubsko-polskie pod Łebnem (czyli Lęborkiem) i Bytowem od krain kaszubsko-polskich, przyznanych Polsce traktatem wersalskim.

Stąd już blisko Jastrzębia Góra i Hel i wybrzeże morskie aż do Oksywia. Gdyni, Kolibek i Orłowa.

Na terenie Gdańska znajdowało się 19 osiedli rybackich, które rozporządzały 485 kutrami. Najbliżej Gdyni położony jest Sopot. Jest to stara osada, pierwszy raz wymieniona w r. 1283, kiedy zakon krzyżacki, który już od początku XIII w. osiedlił się nad Bałtykiem, odstąpił wieś Sopot klasztorowi w Oliwie. Nazwa „Sopot" staropolska i oznacza błoto lub bagno; istotnie cała okolica dzisiejszego dolnego miasta była bagnem; a z dawna w Sopocie bogaci kupcy gdańscy kupowali sobie w najpiękniej położonej okolicy na stokach wzgórz gospodarstwa, budowali piękne domostwa, jeździli do nich co sobotę piaszczystą drogą przez Karlikowo i przebywali tam przez niedzielę. W morzu zaczęto się kąpać dopiero od r. 1800 i od tego czasu rozrasta się Sopot do roli kąpieliska. Jednak na wybrzeżu mieszkali rybacy, wymieniani od r. 1600, w przeciwieństwie do gospodarstw na stoku wzgórz; mieszkało tam zwykle kilkanaście rodzin, ostatnio w r. 1939 było ich 28.

Mniejsze było Jelitkowo, które w nowszych czasach służyło mieszkańcom Oliwy za kąpielisko, a w dawniejszych razem z pobliskim Brzeźnem było własnością klasztoru w Oliwie. W r. 1939 było tam 20 rodzin rybackich, a w Brzeźnie 18. Razem rozporządzały te trzy miejscowości — Sopot, Jelitkowo (w starszych dokumentach z XIII w. — Golustowo) i Brzeźno 69 kutrami, które były własnością 66 rodzin rybackich. Do Brzeźna należały wieś i jezioro Zaspa; być może, że tam bardzo dawnymi czasy uchodziła Wisła do morza, bo w czasie wielkiej powodzi w latach 1829 i 1840 Wisła przedarła się tutaj do morza między Nowym Portem a Brzeźnem poprzez jezioro Zaspa.

Dzisiaj Wisła wpada do morza pod Wisłoujściem, które stąd ma swoją nazwę. Materiały, które Wisła od r. 1600 niosła ze sobą, w połączeniu z masami piasku wyrzucanymi przez morze utworzyły po wschodniej i zachodniej stronie rzeki szeregi ławic piaszczystych, które powoli zrosły się w dwie wielkie wyspy. Wschodnią nazwano Osterplatte, a zachodnią Westerplatte. Powoli właściwe ujście, zasypywane wciąż piaskiem, stawało się coraz bardziej płytkie, więc rybacy poczęli używać rowu pomiędzy zachodnią wyspą a stałym lądem. Jest to początek dzisiejszego kanału portowego, który już w r. 1724 nazwano „nowym portowym przejazdem", z czego powstała nazwa „Nowy Port" dla miejscowości. Dla ochrony tego przejazdu zbudowano

w latach 1824—1838 wielkie kamienne molo, 831 m długie i przeszło 9 m szerokie, z wielkich bloków granitowych. Na końcu tego molo (wschodniego) pali się czerwonym światłem od 1 kwietnia 1843 r. żelazna latarnia morska. Na zachodnim molo jest zielone światło. Osiedlać się wolno było w Nowym Porcie dopiero z końcem XVIII w., a wszyscy mieszkańcy są ściśle związani z życiem portowym, albo też trudnią się rybołówstwem. W Wisłoujściu i w Nowym Porcie wyżywi się 31 rodzin rybackich.

Od Wisłoujścia wzdłuż zachodniej odnogi Wisły ciągnie się wąskie pasmo piaszczystej ziemi, Mierzeja Wiślana (Świeża), która odgranicza deltę Wisły od morza i ciągnie się aż do Piławy Niżnej, gdzie znajduje się jedyne otwarte miejsce między Zalewem Wiślanym (Świeżym) a Bałtykiem. Mierzeja Wiślana jest usypana z piasku przez wschodni prąd morski; na szerokości 2 km jest to pasmo wydm, z których najstarsze mają już po kilka czy kilkanaście tysięcy lat, młodsze zaś, odznaczające się białym kolorem („białe wydmy"), są niedawnego pochodzenia.

Przed bardzo dawnym czasem Wisła uchodziła do morza pod Gdynią, na początku tej doliny, w której leży port, znacznie później dopiero pod Zaspą i Gdańskiem. Od tzw. Głowy Gdańskiej dzieli się Wisła na Gdańską Wisłę, która dziś już jest martwa i nazywa się Leniwka, i na Wisłę Elbląską na wschodzie. Wąska odnoga tej Wisły Elbląskiej, zwana Przymysławą, przedzierała się kiedyś przez Mierzeję do morza pod Rybakowem, ale piaski ją zasypały. Od niej prawdopodobnie wzięła nazwę wieś Przymysław (Prinzlaff). Aż do roku 1840 Wisła uchodziła do morza pod Wisłoujściem—Nowym Portem. W nocy z 1 na 2 lutego podczas straszliwej burzy Wisła przerwała Mierzeję pod Górkami i stworzyła sobie nowe ujście, a odnoga gdańska stała się martwa. W r. 1895 zrobiono jeszcze dalej na wschód sztuczny przekop pod Różankowem (Schievenhorst), być może w tym miejscu, gdzie dawniej płynęła Przymysława, i ten sztuczny przekop jest dziś właściwym ujściem Wisły.

Mierzeja z dawnych czasów była zalesiona, przez co lotne piaski się umiejscowiły. Dawniej był to las liściasty, dziś jest szpilkowy. Osady nie są tu bardzo stare. Najstarsza, znana z czasów książąt pomorskich, to Orle (Wordel) z początku XII w. Dzisiejsze osiedla na Mierzei są oczywiście siedzibą licznych rodzin rybackich. Krakowo i Sianki (Heubude) są zarazem, z powodu idealnej białości piasku na wybrzeżu, plażą i kąpieliskiem dla Gdańska. Jest tam miejsce dla 10 rodzin rybackich. Bardzo dużo rybaków mieszkało zawsze w Górkach przy przełomie Wisły, która podzieliła Górki na dwie części: Górki Zachodnie, gdzie może zamieszkać 30 rodzin rybackich, i Górki Wschodnie, mogące pomieścić 34 rodziny.

Sławny z pięknej plaży jest też Bąsak (Bohnsack), gdzie letnicy zaopatrywali się przede wszystkim w ryby wędzone, tak samo jak w Krakowie. Może tam mieszkać 16 rodzin rybackich. Liczni rybacy osiedlili

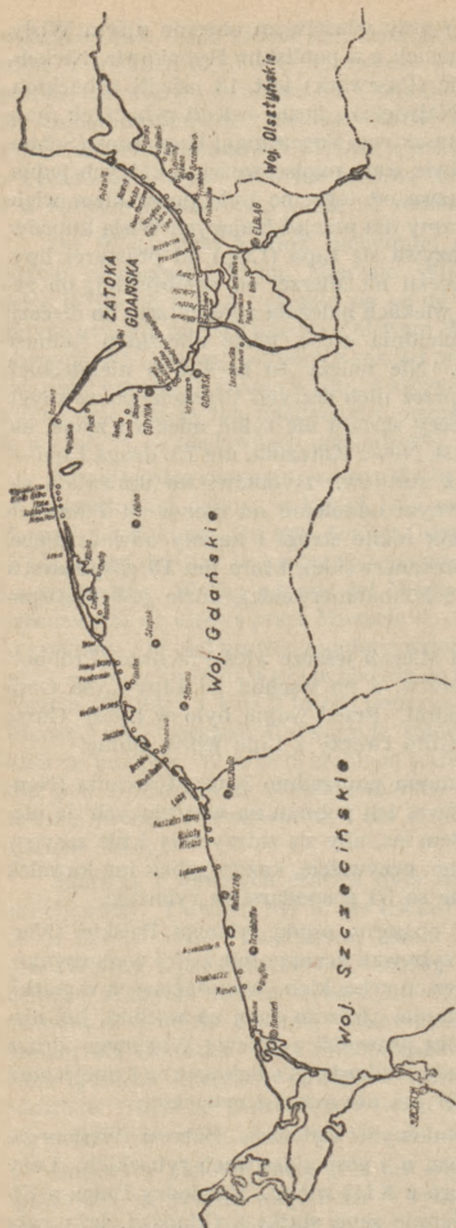
się w Różankowie (Schievenhorst) przy właściwym obecnie ujściu Wisły. Jest tam miejsce dla 68 rodzin rybackich, a w pobliskim Rybakowie (Nickelswalde) dla 28 rodzin. W Pacowie (Pasewark) jest 13 osiedli rybackich, w Ścieżkach (Steegen) 9 osiedli. Największą liczbę osiedli rybackich mają Obozy (Stutthof), bo 94, pobliskie Ptaszkowo (Vogelsang) i Komarowo (Schnakenburg) po 20. Są tam jeszcze dwie stare miejscowości, z których jedna, Nowa Karczma (Neukrug) ma nazwę od tego, co było początkiem wielu wsi na Mierzei, mianowicie od karczmy dla przejeżdżających Wisłą kupców, podróżników i flisaków; druga nazywa się Lipa (Liep) od prastarej lipy, która dzieliła kujawską część diecezji na Mierzei od sambijskiej, bo zachodnia część Mierzei w odległych wiekach należała z Pomorzem do diecezji kujawskiej we Włocławku, a wschodnia część, gdzie mieszkała ludność staropruska, należała do Sambii. Nie należy tu myśleć o niemieckich Prusakach, tylko o wytępionych przez nich starych Prusach, pokrewnych Litwinom, którym zaborcy niemieccy skradli nie tylko mienie i życie, ale i nazwę. Pierwsza z tych dwóch wsi, Nowa Karczma, ma 19, druga Lipa — 11 gospodarstw rybackich i tyleż statków. Rybołówstwo uprawiało się także we wsiach, leżących w pewnym oddaleniu od morza na Żuławach gdańskich, przez które przepływają różne strugi i kanały odwadniające. Jest tam Leszkowska Pastwa (Letzkanerweide), która ma 15 gospodarstw rybackich i Drewnicka Pastwa (Schönbaumerweide), gdzie jest 6 gospodarstw rybackich.

Przed Lipą na zachód leży na Mierzei jeszcze wieś Przebrno (Pröbbernau), gdzie mieści się 28 gospodarstw, a na wschód od Lipy Łysa Góra (Kahlberg) z 46 obejściami rybackimi. Przed wojną było w Łysej Górze piękne kąpielisko morskie. Łysa Góra tworzy z Lipą jedną gminę.

Nowy Las (Vöglers) i wspomniana poprzednio Nowa Karczma (Neukrug) są z tego względu ciekawe, że w ich pobliżu na wędrujących do niedawna wydmach zakładano z trudem las, aby się zatrzymały i nie zasypywały piaskiem żyźniejszej ziemi, bo, oczywiście, każdy rybak ma kawałek pola czy ogrodu. W Nowym Lesie są 33 gospodarstwa rybackie.

Siedem kilometrów dalej leży obszerna osada rybacka Polskie (Narmeln), dokąd przed wojną także przybywali liczni goście żądni wypoczynku, którzy znajdowali w 86 gospodarstwach rybackich, wyposażonych w statki, oraz w gospodach wygodne mieszkania. Jeszcze dalej na wschód, już niedaleko Głębi Piławskiej, przez którą prowadzi z Zalewu Wiślanego droga na pełne morze, leży niewielka osada Kudardy (Kadighaken) z 8 obejściami i tyluż statkami. Dalej na Mierzei już nie ma wsi rybackich.

Na stałym lądzie, na południowym wybrzeżu Zalewu Wiślanego, prawie naprzeciw Piławy leży Bałga, o 4 gospodarstwach rybackich. Leży tu sławna ruina zamku krzyżackiego z XIII wieku. Pomiędzy Bałgą a Elblągiem, do którego chodzą codziennie rano statki z Gdańska, leży cały

Mapka wybrzeża polskiego

szereg wsi i osad rybackich. I tak, idąc z północnego wschodu na południowy zachód, znajdujemy u brzegów Zalewu: Bolewo (Follendorf) z 3 obejściami rybackimi, Różanę (Rosenberg) z 29, Białomino (Deutsch-Bahnen) z 38, Liżuny (Leysuhnen) z 35 gospodarstwami rybackimi. Potem, u ujścia rzeki Pasłęki (Passarge), znajdziemy dwie duże osady rybackie, które korzystają z bogactwa ryb u ujścia rzeki; są to Pasłęka Stara (Alt-Passarge) z 53 i Pasłęka Nowa (Neu-Passarge) z 74 gospodarstwami rybackimi. W niedalekim miasteczku Fromborku (Frauenburg), które miało przed wojną 2.300 mieszkańców i gdzie są 22 gospodarstwa rybackie, żył na początku XVI wieku sławny na cały świat polski astronom Mikołaj Kopernik. W pięknej katedrze gotyckiej, najpiękniejszej w całych dawniejszych Prusach Wschodnich, był pod kaplicą Szembeków jego grób. Trochę większym miasteczkiem niż Frombork było niedalekie Tolkmicko (Tolkemit), mieszczące przed ostatnią wojną 3.200 mieszkańców; ma ono 25 osad rybackich. Było ono zawsze osadą rybaków, którzy opowiadali sobie niestworzone rzeczy o wielkości tutejszych węgorzy. Niedaleko, a bliżej Elbląga znajdują się

jeszcze trzy małe osady rybackie, mieszczące razem około 15 gospodarstw rybackich.

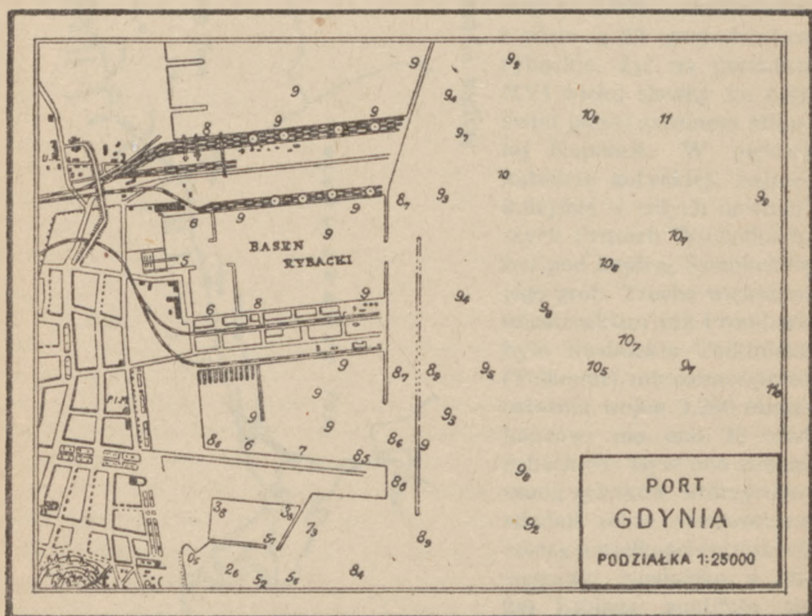
Nad ujściem Nogatu do Zalewu Wiślanego, na Żuławach, które się tu coraz dalej wysuwają na wschód w głąb Zalewu, leżą Dolna Czajcza Kępa (Zeyersniederkampen) i Terranova, które razem pomieszczą 40 rodzin rybackich.

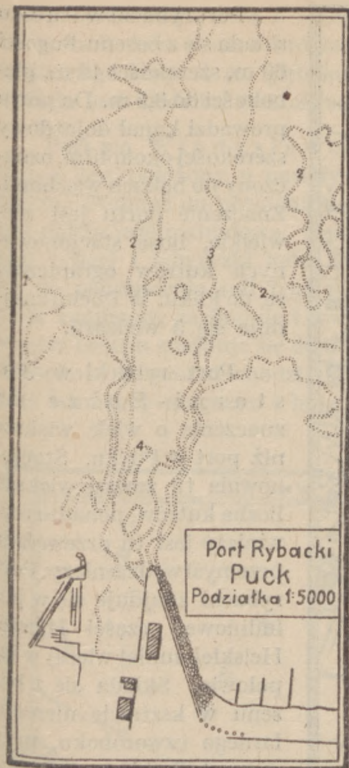
Jak widzieliśmy, na zachodnim Pomorzu mogą znaleźć pracę i wyżywienie 672 rodziny w 36 osiedlach, na terenie dawniejszego W. M. Gdańska 490 rodzin w 19 osiedlach, a dalej na wschód na Mierzei aż poza Elbląg — 567 rodzin rybackich w 20 osiedlach. Nie liczymy naszych starych osiedli od Helu do Gdyni z 22 ośrodkami rybackimi, do których wraca dawny sprzęt rybacki razem z dawnymi właścicielami.

MGR L. MILANOWSKI

Polskie porty rybackie

D a w n e   w y b r z e ż e   p o l s k i e. Największym portem rybackim na naszym wybrzeżu jest port rybacki w G d y n i. Znaczenie jego polega przede wszystkim na zakładach przemysłu rybnego, magazynach i istnieniu sprawnego aparatu handlowego, koncentrującego się bezpośrednio przy porcie. Najważniejsze z punktu widzenia rybołówstwa jest istnienie dużej chłodni rybnej z fabryką lodu i halą rybną, magazynów rybnych, fabryki mączki rybnej oraz Stoczni Rybackiej Morskiego Instytutu Rybackiego.

Większość tych zakładów ocalała i po doprowadzeniu ich do stanu użytkowego oraz dalszej rozbudowie stworzy z Gdyni największą bazę rybacką, i to zarówno dla rybołówstwa bałtyckiego jak i dalekomorskiego.

Port rybacki w Gdyni mieści się w części południowej basenu południowego, obejmując nabrzeża Angielskie i Kaszubskie oraz Ostrogę Rybacką, służącą dla postoju kutrów rybackich. Głębokość przy nabrzeżach pozwala na przybijanie nawet dużych statków transportowych, przywożących ryby czy to z dalekomorskich połowów własnych, czy też importowane.

Przed wojną obrót roczny tego portu wynosił około 75.000 ton ryb rocznie.

W pobliżu portu rybackiego mieszczą się siedziby naczelnych władz rybackich na Wybrzeżu: Główny Morski Urząd Rybacki, Morski Urząd Rybacki — Gdynia oraz Morski Instytut Rybacki.

Port rybacki w **Pucku** składa się z basenu długości 60 m, szerokości 40 m, głębokości do 3,5 m. Do portu prowadzi kanał dojazdowy szerokości około 40 m, oznaczony po bokach wiechami. Znaczenie portu jest niewielkie, ilość stacjonowanych kutrów ograniczała się do kilku. W Pucku znajduje się 5 wędzarń.

Port rybacki w **Jastarni-Borze** ma znaczenie o wiele większe niż port w Pucku. Stacjonowała tu zawsze większa liczba kutrów, ponadto rozwinięty jest tu przeważnie przemysł wędzarniczy. Port rybacki znajduje się w południowej części Mierzei Helskiej, mniej więcej w jej połowie. Składa się z basenu w kształcie nieregularnego czworoboku, przy czym tylko jego bok zachodzi na nabrzeże kamienne i służy za przystań statków żeglugi przybrzeżnej. Głębokość basenu dochodzi do 7 m w części środkowej.

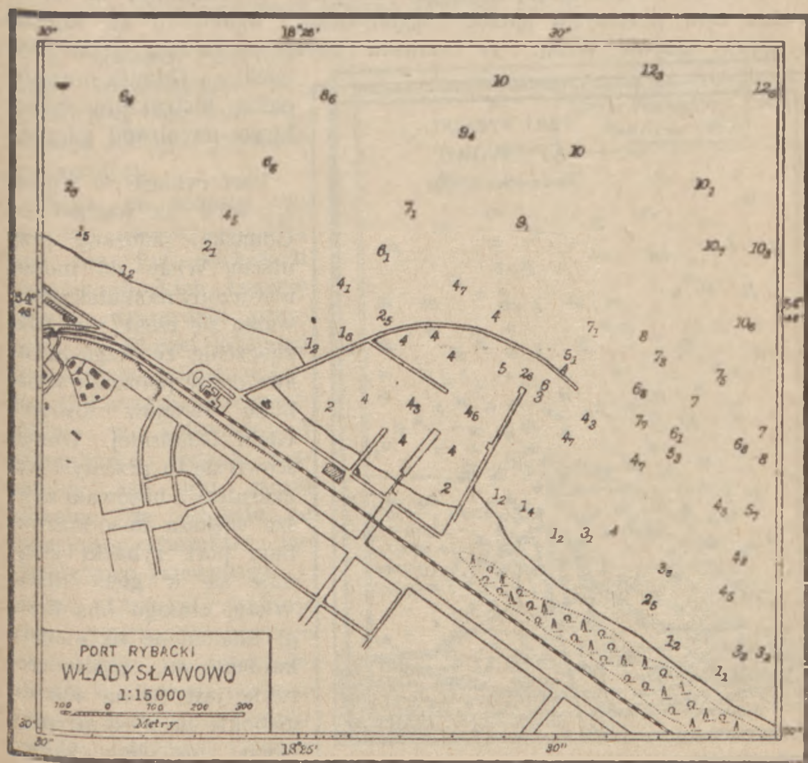
Do portu prowadzi kanał szerokości 40 m i głębokości 5 m, przekopany przez mieliznę i wytyczony tykami.

Port rybacki na **Helu** ma duże znaczenie dla rybołówstwa ze względu na położenie w pobliżu Głębi Gdańskiej; służy on również jako baza dla rybołówstwa bałtyckiego na pełnym morzu. Stacjonowała tu zawsze wielka ilość kutrów, rozwinął się również poważnie przemysł wędzarniczy, reprezentowany przez 12 wędzarń.

Port znajduje się po południowej stronie Półwyspu Helskiego, niedaleko jego cypla (ok. 1,5 km). Składa się z basenu zewnętrznego, chronionego długim molem zachodnim, wybiegającym daleko w morze i nowym

molem wschodnim, oraz z basenu wewnętrznego, utworzonego przez stare molo wschodnie i stare krótsze molo zachodnie. Głębokość basenu wewnętrznego sięga 4 m, głębokość zewnętrznego dochodzi do 5 m. Port w Helu jest siedzibą instruktora rybackiego tego obwodu.

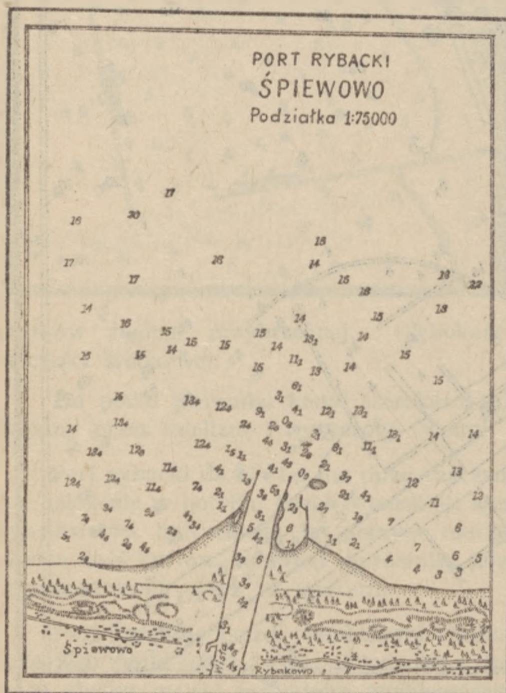
Port we Władysławowie, zbudowany w ostatnich latach przed wojną, jest położony u nasady Półwyspu Helskiego po stronie otwartego morza. Stanowi on poważną bazę rybołówstwa bałtyckiego i przewidziana jest dalsza jego rozbudowa. Rozpoczęta przed wojną budowa małej chłodni, hali rybnej i fabryczki lodu zostanie obecnie wykończona, co przyczyni się do podniesienia roli tego portu. Port utworzony jest przez sztuczne mola kamienne, zachodnie i wschodnie, wybiegające daleko w morze. Wewnątrz basenu znajduje się dodatkowe molo wewnętrzne dla postoju kutrów. Głębokość basenu dochodzi do 5 m. Połączenie portu z linią kolejową oraz istniejący magazyn i hala rybna umożliwiają wykorzystanie go jako

portu przeładunkowego połowów bałtyckich. We Władysławowie mieści się siedziba instruktora rybackiego oraz delegatura M. I. R.

W y b r z e ż e g d a ń s k i e i Z a l e w W i ś l a n y. Na wybrzeżu gdańskim i Zalewie Wiślanym brak jest podobnie dobrych portów jak na dawnym wybrzeżu polskim. Nie ma osobnych portów rybackich ani w Sopocie, ani w Jelitkowie czy w Brzeźnie. Rybacy kutrowi korzystali z istniejących tam drewnianych pomostów spacerowych, ale nie można tego nazwać portami rybackimi.

Również w porcie g d a ń s k i m nie było specjalnego portu rybackiego. Rybacy morscy częściowo korzystali z portu w Nowym Porcie, z nabrzeży przy Wisłoujściu, czy też z przystani w Siankach. Wprawdzie na terenie portu istniały i magazyny rybne i chłodnie oraz 4 stocznie rybackie, ale nie były one skoncentrowane w jednym miejscu, to też nie było i nie ma w Gdańsku tego, co nazwać by można portem rybackim. Magazyny i chłodnie uległy zniszczeniu tak, że Gdańsk na razie jako większy port rybacki nie wchodzi w rachubę. Istniejące stocznie przemawiają za stworzeniem tam przemysłu sprzętu żeglarskiego i opakowań ze względu na spław drzewa Wisłą. W Gdańsku mieści się Morski Urząd Rybacki — Gdańsk oraz siedziba instruktora rybackiego na obwód gdański.

Port rybacki w Ś p i e w o w i e na wschód od Gdańska, położony przy ujściu Wisły do morza, utworzony na skutek przerwania się rzeki, ma duże znaczenie ze względu na swe dobre położenie w pobliżu terenów łownych Głębi Gdańskiej. Umiejscowił się tu przemysł wędzarniczy i bazowała zawsze większa ilość kutrów. Sam port rybacki znajduje się w głębi ujścia Wisły, którego oba brzegi umocnione są molami kamiennymi. Ujście szerokie jest tu na 450 m, głębokie na 2—8 m, przy czym dno jest bardzo

nierówne z powodu tworzących się licznych ławic piaskowych w korycie rzeki oraz przed nim. Wjazd z tego powodu jest dość ciężki i dostępny tylko dla obeznanych z miejscowymi warunkami dna. Po stronie zachodniej, około 1 km od ujścia, znajduje się w Śpiewowie mały basen portowy, służący za przystań kutrową i pilotową.

Port w Górkach Wschodnich znajduje się w starym ujściu wiślanym na wschód od Gdańska, po stronie wschodniej tego ujścia. Na zachód odchodzi tutaj koło Pleniewa Martwa Wisła w kierunku Gdańska. Na Martwej Wiśle znajdują się w kierunku ku zachodowi osady rybackie: Górki Zachodnie, Bąsak i Sianki.

Ujście Wisły koło Górek Wschodnich posiada wschodni brzeg umocniony molem kamiennym, a zachodni specjalnymi umocnieniami. Kierunek i głębokość wjazdu od strony morza ulega częstym zmianom wskutek tworzenia się ławic piaszczystych na dnie. Od głowicy mola wschodniego w kierunku północnym, około 3 km w morze, ciągnie się ławica piaszczysta, nad którą głębokość wody wynosi zaledwie 1,5 m.

W Górkach Wschodnich, stanowiących poważniejszą bazę kutrową, istnieje również przemysł wędzarniczy.

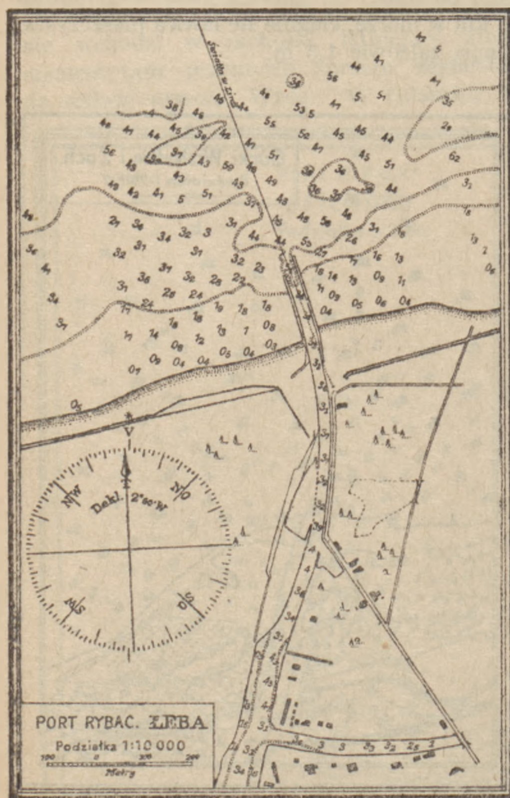
Dalej na wschód do granicy Rzeczypospolitej nie ma już większych portów rybackich. Istnieje jeszcze wprawdzie przystań na Mierzei Wiślanej po stronie Zalewu w Łysej Górze oraz małe przystanie w Tolkmicku i Fromborku, jednak znaczenie ich jest raczej lokalne, ze względu na specjalny charakter rybołówstwa zalewowego.

W Elblągu znajduje się siedziba instruktora rybackiego na teren Zalewu Wiślanego, podlegającego Morskiemu Urzędowi Rybackiemu — Gdańsk.

Pomorze Zachodnie. Na wybrzeżu Pomorza Zachodniego znajduje się kilka portów rybackich o dużym znaczeniu. Ze względu na bliskość bogatych terenów rybnych, porty te rozwinęły się znacznie, tworząc poważne bazy rybackie. Wszystkie są wyposażone w urządzenia przemysłu rybnego, jak chłodnie, wytwórnie lodu i stocznie, posiadają ponadto dobrze rozwinięty przemysł wędzarniczy. Niemal wszystkie te porty wyszły obronną ręką z działań wojennych i po doprowadzeniu do stanu używalności wspomnianych urządzeń oraz po rozbudowie niektórych z nich, zwłaszcza chłodni, wytwórni lodu i stoczni rybackich, będą tworzyły podstawę dla szybkiego rozwoju tamtejszego rybołówstwa. O roli rybołówstwa Pomorza Zachodniego świadczyć może liczba około 300 kutrów, jakie opierały się o te porty w 1939 r. i 13.000.000 kg ryb rocznego połowu.

Dużą natomiast wadą tych portów jest to, że wjazdy do nich są bardzo wąskie, ze względu na położenie ich u ujścia rzek. W czasie burz i silnych wiatrów nieraz wejście do nich jest wręcz niemożliwe.

Najbliżej naszego dawnego wybrzeża położony jest port rybacki w Łebie. Znajduje się on w powiecie lęborskim, w ujściu rzeki Łeby do morza. Rzeka Łeba łączy morze z dużym jeziorem tej samej nazwy. Port rybacki znajduje się u rozbudowanego ujścia rzeki, umocnionego dwoma molami równolegle do siebie położonymi w odległości zaledwie 25 m, z których wschodnie jest kamienne. Molo zachodnie jest krótsze o 30 m od wschodniego, szerokość wjazdu mierzona między obu ich końcami wynosi 40 m. U samego wejścia po stronie zachodniej znajduje się ławica piaskowa. Już nawet przy słabych wiatrach powstaje duże

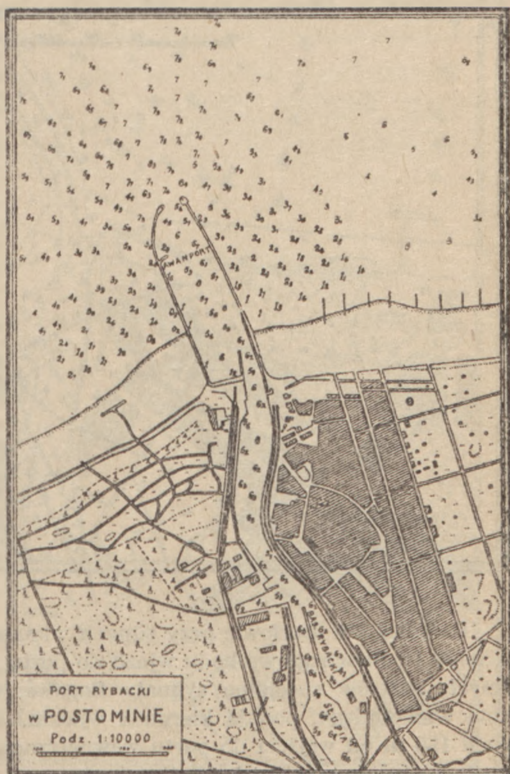
spiętrzenie fal u wejścia do portu. Wjazd przy silnych wiatrach zachodnich, północnych i północno-wschodnich jest niebezpieczny. Lepiej wtedy pozostać na morzu lub szukać schronienia w innych pobliskich portach. Przy wjeździe trzymać się należy linii wytyczonej przez światła pozycyjne, przebiegające mniej więcej po środku wejścia. Wewnętrzny port rybacki posiada 2 baseny po stronie wschodniej dla bezpiecznego postoju kutrów: głębokość ich wynosi przeciętnie 3 m.

W Łebie znajduje się mała chłodnia rybna, stocznia rybacka i wiele wędzarń. W r. 1939 były tu 52 kutry motorowe.

Łeba jest siedzibą instruktora rybackiego oraz Delegatury Morskiego Instytutu Rybackiego.

Następnym ku zachodowi portem jest port rybacki w Postominie (pow. Słupsk) u ujścia rzeki Słupi.

Port składa się z awanportu, utworzonego przez wybiegające w morze 2 mola kamienne. Ma on około 410 m długości i 115 m szerokości. Wjazd do portu ma szerokość około 40 m, przy wjeździe należy się trzymać mola wschodniego. Głębokość wynosi 5—6 m. Po stronie zachodniego mola około 110 m od jego końca, znajduje się niezupełnie rozebrane zakończenie starego mola, o którym należy pamiętać przy wjeździe w nocy. Z awanportu wjeżdża się do portu wewnętrznego, utworzonego przez umocnione brzegi Słupi; głębokość jego sięga 5,5—6 m. W głębi znajdują się dwa specjalne baseny dla postoju kutrów.

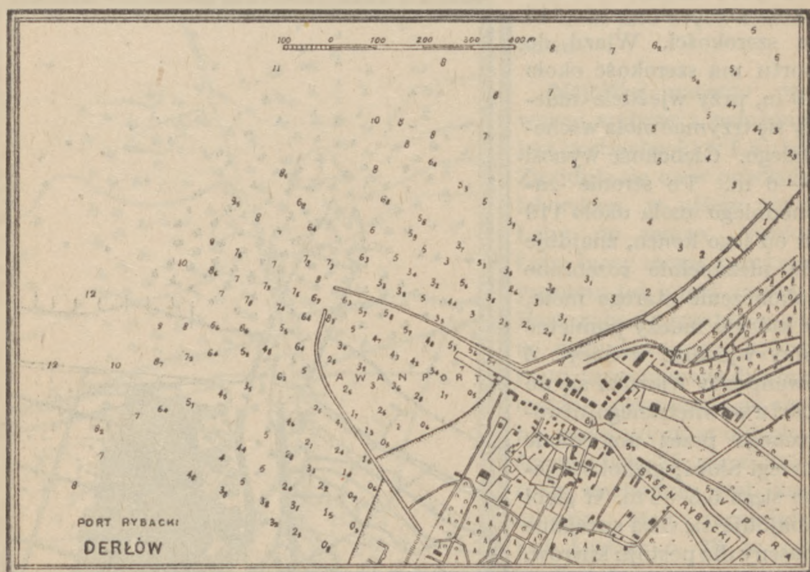
Przy silnych wiatrach zachodnich, północnych i północno-wschodnich wjazd jest niebezpieczny wskutek małej szerokości wejścia, silnego spiętrzenia fal przed portem i silnego prądu wzdłuż brzegu. W

tym wypadku statki winny pozostać na morzu lub szukać schronienia w Świnoujściu lub na Helu. W wypadku niemożności wjazdu do portu. Kapitanat Portu donosi o tym specjalnymi sygnałami flagowymi z wieży pilotowej.

W Postominie znajdują się 2 stocznie rybackie, magazyn chłodniczy i liczne wędzarnie; w r. 1939 było tu ponad 50 kutrów.

Znajduje się tutaj siedziba instruktora rybackiego oraz Delegatura Morskiego Instytutu Rybackiego.

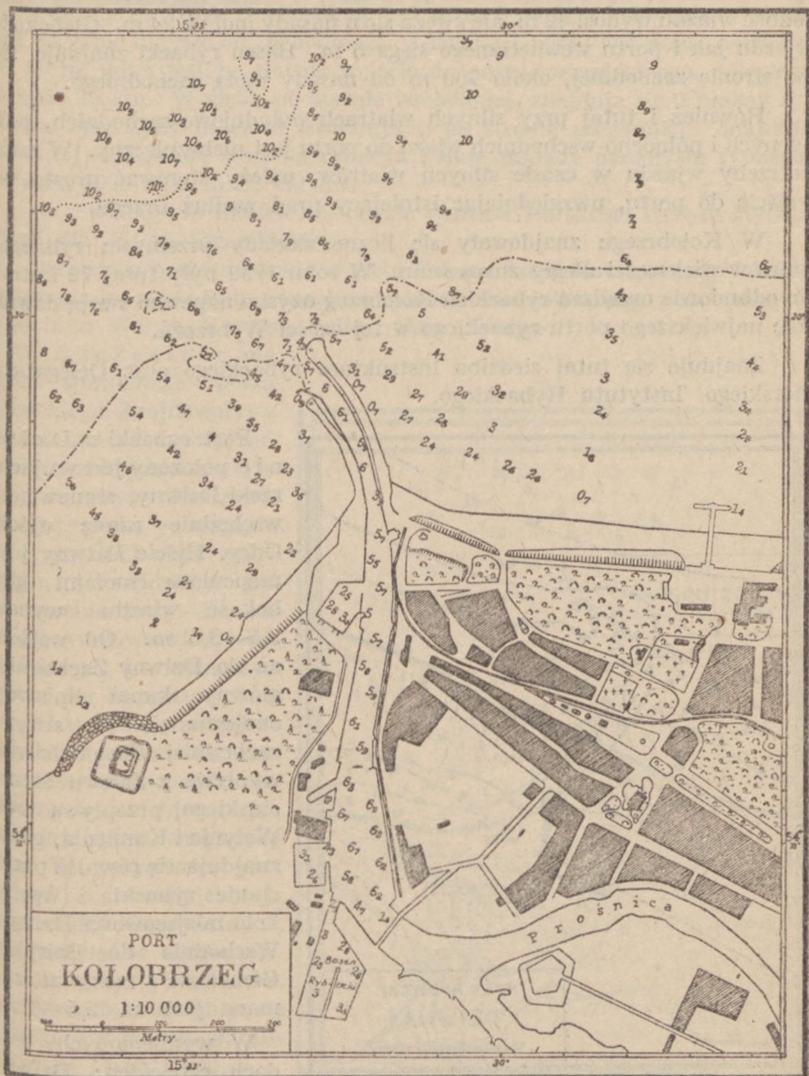
Przy ujściu rzeki Wieprz w pow. Sławno znajduje się port rybacki **Derłów**. U ujścia rzeki dwa wybiegające w morze kamienne mola tworzą trójkątny awanport, posiadający wejście skierowane ku północnemu zachodowi i szerokość 38 m, głębokość w awanporcie sięga 5 m. Ujście rzeki, ujęte kamiennymi nabrzeżami, tworzy długi port wewnętrzny, w którym znajdują się 2 baseny do postoju kutrów; głębokość tego portu sięga 4,5 m.

Również i w Derlowie przy silnych wiatrach z południowego zachodu, zachodu i północnego wschodu wjazd do portu jest niebezpieczny. W razie silnych wiatrów specjalne sygnały flagowe, umieszczone przy nasadzie mola wschodniego, podają kierunek wjazdu. Należy nadto pamiętać, że około 190 m od wejścia do portu wewnętrznego znajduje się most podnoszony, to też w czas trzeba zwijać żagle.

W Derłowie istnieją: stocznia rybacka, fabryka mączki rybnej, chłodnia i liczne wędzarnie; w roku 1939 było 55 kutrów.

Znajduje się tu siedziba Morskiego Urzędu Rybackiego oraz Delegatura Morskiego Instytutu Rybackiego.

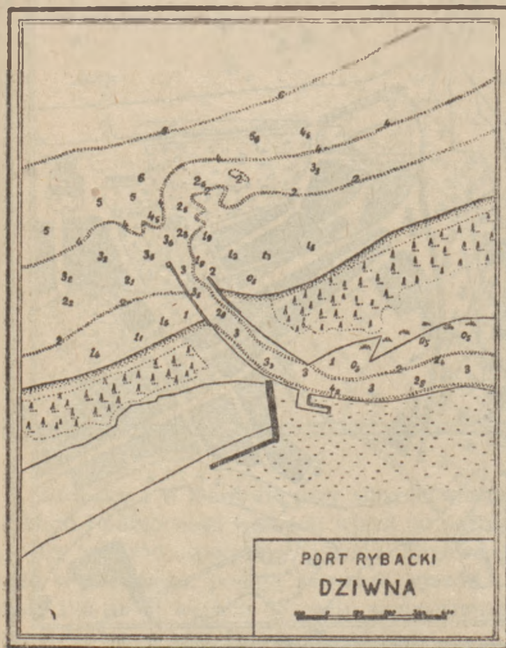
Największym portem rybackim na wybrzeżu Pomorza Zachodniego jest Kołobrzeg. Miasto zostało bardzo zniszczone w czasie działań wojennych, ale port nie jest uszkodzony.

Znajduje się on u ujścia rzeki Prośnicy, ujętego dwoma molami, z których wschodnie wysuwa się około 50 m dalej w morze niż zachodnie. Szerokość wjazdu wynosi 42 m, ale zwęża się u nasady mol do 24 m. Głębokość wjazdu jak i portu wewnętrznego sięga 5 m. Basen rybacki znajduje się po stronie zachodniej, około 700 m od nasady mola zachodniego.

Również i tutaj przy silnych wiatrach południowo-zachodnich, północnych i północno-wschodnich wjazd do portu jest niebezpieczny. W razie potrzeby wjazdu w czasie silnych wiatrów, należy sterować prosto na wejście do portu, uwzględniając istniejący prąd wzdłuż brzegu.

W Kołobrzegu znajdowały się liczne zakłady przemysłu rybnego, które w większości uległy zniszczeniu. W roku 1939 były tutaj 72 kutry. Po odbudowie urządzeń rybackich Kołobrzeg uzyska napewno swoją dawną rolę największego portu rybackiego w tej części Wybrzeża.

Znajduje się tutaj siedziba instruktora rybackiego oraz Delegatura Morskiego Instytutu Rybackiego.

Port rybacki w Dziwnie położony jest w ujściu rzeki Dziwny, stanowiącej wschodnie ramię ujścia Odry. Ujście Dziwny jest umocnione molami, głębokość wjazdu wynosi 2,5—3,5 m. Od wejścia aż do Dziwny Zachodniej główny kanał spławny znajduje się po stronie zachodniej. Rzeka Dziwna wypływa z Zalewu Szczecińskiego, przepływa obok Wołynia i Kamienia, gdzie znajdują się również przystanie rybackie i wpada koło miejscowości Dziwna Wschodnia do Bałtyku. Głębokość rzeki utrzymana jest na 2,5—3 m.

W wymienionych osadach rybackich: Dziwna

Zachodnia, Dziwna Wschodnia, Kamień i Wołyń w roku 1939 było 29 kutrów motorowych. Znajdują się w tych miejscowościach liczne wędzarnie.

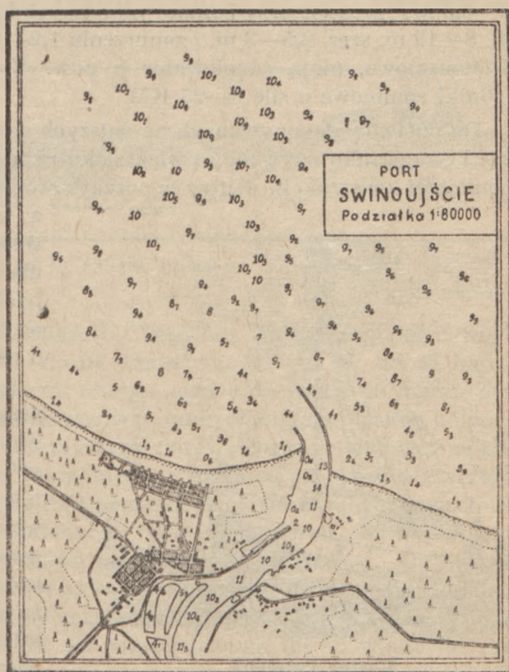
W Dziwnie Wschodniej mieścić się będzie siedziba instruktora rybackiego.

Najbardziej na zachód położonym portem jest port w Swinoujściu, znajdujący się u ujścia rzeki Swiny, która stanowi środkowe ramię ujścia Odry do morza. Wejście chronione jest przez 2 mola, z których wschodnie jest znacznie dłuższe od zachodniego. Głębokość portu jest duża, dochodzi do 10 m, gdyż jest to główne wejście do portu szczecińskiego, odległego o około 70 km. W głębi, po stronie wschodniej, znajdują się 2 baseny rybackie oraz duży basen w Swinoujściu po stronie zachodniej. Znajdują się tutaj wędzarnie, stocznia rybacka i inne zakłady przemysłu rybnego. W roku 1939 było tu 25 kutrów.

W Swinoujściu mieścić się będzie siedziba Morskiego Urzędu Rybackiego dla Zatoki Szczecińskiej.

Istniejące porty rybackie w głębi Zalewu Szczecińskiego mają lokalne znaczenie, ze względu na charakter rybołówstwa zalewowego; znaczniejsze z nich to Wołyń, Kamień, Police, Nowe Warpno.

W Szczecinie nie było specjalnego portu rybackiego. Znajdowały się tu natomiast liczne wędzarnie, stocznie, chłodnia rybna i magazyny śledziowe. W Szczecinie, ze względu na jego zachodnie położenie, przewidziane jest utworzenie bazy dla naszego rybołówstwa dalekomorskiego i rozbudowa portu dla importu rybnego. Naturalnie nastąpi to dopiero po odbudowie i rozbudowie zniszczonych niezbędnych obiektów, jak chłodnia rybna, magazyny itp. W przyszłości port rybacki w Szczecinie, obok portu rybackiego w Gdyni, tworzyć będzie drugie centrum naszego rybołówstwa. W Szczecinie znajduje się Delegatura Morskiego Instytutu Rybackiego.

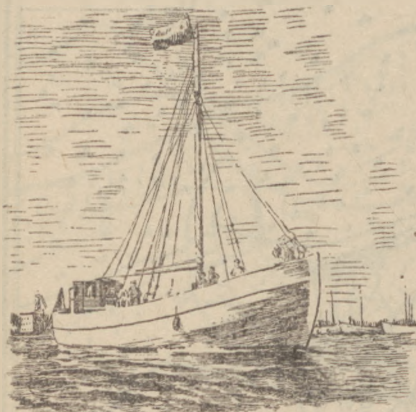
MGR W. CIĘGLEWICZ

Statki rybackie

Polskie rybołówstwo morskie, ze względu na zasięg swej pracy na morzu i używane statki oraz narzędzia połowu, można podzielić na przybrzeżne, dalsze i dalekomorskie.

Połowy przybrzeżne dokonywane są z małych łodzi wiosłowych, budowanych z dębiny, o długości 5—6 m, szerokości 1,5 m, zanurzeniu 0,5 m; następnie z łodzi żaglowo-wiosłowych o dł. 6—8 m, szer. 2,25 m, zanurzeniu 0,5—0,8 m; wreszcie przy pomocy mniejszych kutrów motorowo-żaglowych o dł. 8—12 m, szer. 2,5—3 m, i zanurzeniu 1,2—1,5 m. Kutry te, zazwyczaj jednomasztowe, mają ożaglowanie o pow. 40—46 m^2 i zaopatrzone są w silniki spalinowe o sile 6—25 KM.

Do połowów dokonywanych na dalszych wodach Bałtyku oraz w Kategacie i Skagerraku używane są większe kutry motorowo-żaglowe o znacznie mocniejszej konstrukcji. Kutry te początkowo były zakupywane za granicą, a w ostatnich latach przedwojennych budowała je stocznia Morskiego Instytutu Rybackiego w Gdyni. Są to mocno budowane stateczki z dębiny o długości 14—19 m, szer. 4,5—5,5 m, zanurzeniu 1,8—2,5 m. przeważnie dwumasztowe o powierzchni ożaglowania 80—120 m^2. Siła motorów od 40—120 KM. Z motorem połączona jest winda mechaniczna, posiadająca dwa poziomo ułożone bębny, na których jak na szpulce nawinięte są stalowe liny długości po kilkaset metrów, używane do ciągnięcia sieci w czasie połowu.

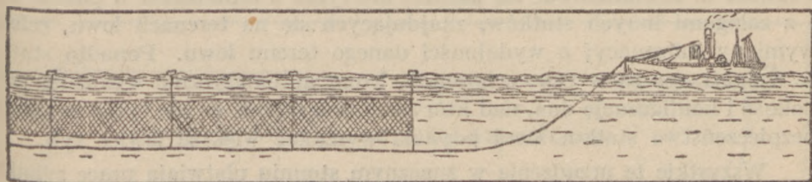
Kuter rybacki

Połowy dalekomorskie, dokonywane przeważnie na Morzu Północnym, uprawiane były za pomocą statków większych rozmiarów, budowanych z żelaza, typu lugra, czyli dryftera i trawlera.

Lugry, używane u nas do połowu śledzi przy pomocy sieci pływających (dryfujących), były dwojakiego rodzaju. Lugry firmy „Mewa", zakupione w Holandii, były statkami o dług. 25—27 m, szer. 6 m, o zanurzeniu około 3 m, zaopatrzonymi w motory o sile 120—140 KM.

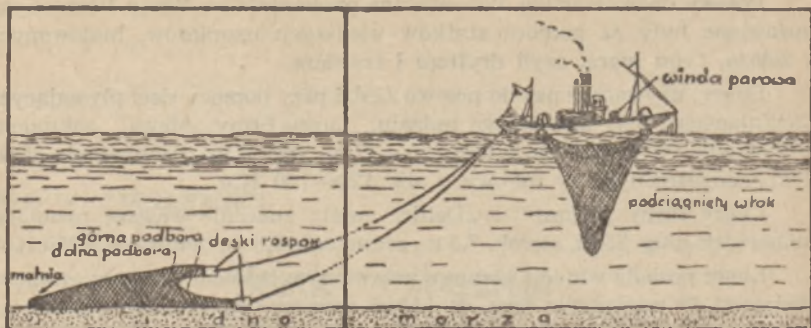
Lugry firmy „Korab" i „Delfin" miały znacznie większe rozmiary, mianowicie dług. 35 m, szerok. 7,5 m, zanurzenie 3,5 m, motor o sile 350 KM.

Luger posiada windę z pionowo ustawionym bębnem, tzw. kabestanem, służącym do wyciągania liny, do której uwiązane są w czasie połowu poszczególne sieci dryfujące. Przedni maszt lugra w czasie połowu jest opuszczany, co stwarza charakterystyczną sylwetkę tego statku. Ładownie statku są o ile możności obszerne, tak, aby pomieścić jak największą ilość beczek. Jest to szczególnie ważne przy pracy naszych lugrów na terenach łowu daleko położonych od portu macierzystego. Ładownie te podzielone są poprzecznymi drewnianymi przegrodami na sekcje, rozmiarami dostosowane do wielkości beczek. Lugry „Mewy" mieściły w ładowni do 700 beczek, „Korabia" około 1000.

Luger w czasie połowu

Trawlery są większe od lugrów. Trawlery firmy „Pomorze" miały długość 35—50 m, szer. 6,5—7,5 m, zanurzenie 3,5—4 m. Są to bardzo mocno budowane statki z żelaza, przystosowane do pracy na morzu przy najcięższych warunkach atmosferycznych, jakie panują na dalekiej północy. Trawlery posiadają motory lub maszyny parowe znacznie silniejsze aniżeli lugry (350—600 KM), które pozwalają im rozwijać szybkość 10 węzłów, a nawet większą. Ponadto posiadają pomocnicze ożaglowanie dwumasztowe. Mocna winda mechaniczna, podobnego typu jak kutrowa, ma na bębnach grube mocne liny stalowe długości po kilka tysięcy metrów. Oprócz poziomej windy, charakterystyczną cechą trawlera są umocowane na pokładzie przy burtach statku mocne ramy żelazne w kształcie wystających kabłąków, na których zawieszone są bloki dla przepuszczania lin od windy do sieci zanurzonej w morzu.

Trawler w czasie połowu

Nowsze trawlery wyposażone są w urządzenia chłodnicze, pozwalające przechowywać rybę w stanie świeżym w czasie długotrwałego rejsu i przyrządy do wytapiania tranu.

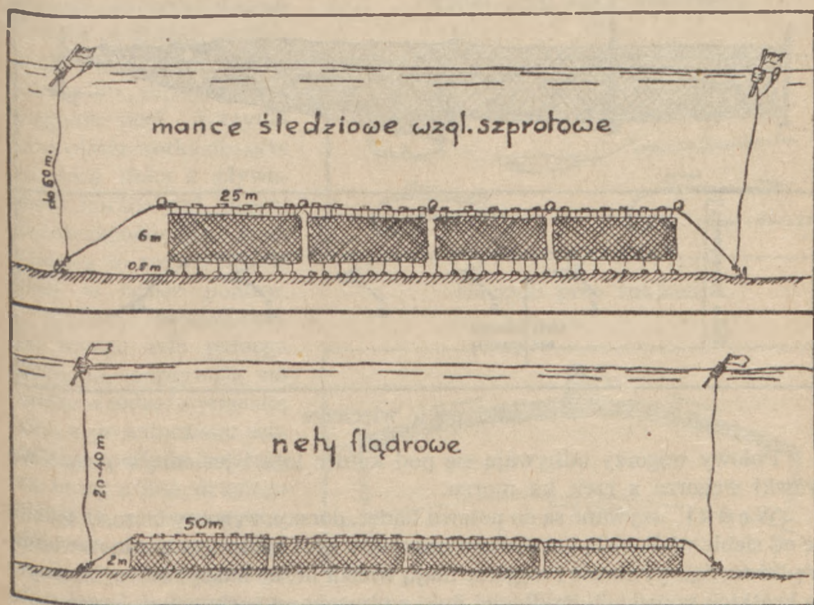
Zarówno lugry jak i trawlery budowane w ostatnich czasach zaopatrzone są w nowoczesną aparaturę nawigacyjną, z radiotelefonem włącznie. Pozwala to komunikować się załodze nie tylko z armatorem w porcie, ale i z załogami innych statków, znajdujących się na terenach łowu, celem wymiany informacyj o wydajności danego terenu łowu. Ponadto statki te zaopatrzone są w tzw. echosondy, które automatycznie wykazują głębokość i konfigurację dna, nad którym statek płynie, co nie tylko zwiększa bezpieczeństwo statku, ale i pozwala wyszukać większe ławice ryb.

Wszystkie te urządzenia w znacznym stopniu ułatwiają pracę rybaka i były jednym z czynników, które w ostatnich latach spowodowały duży rozwój rybołówstwa dalekomorskiego.

Mgr W. C.

Narzędzia połowu

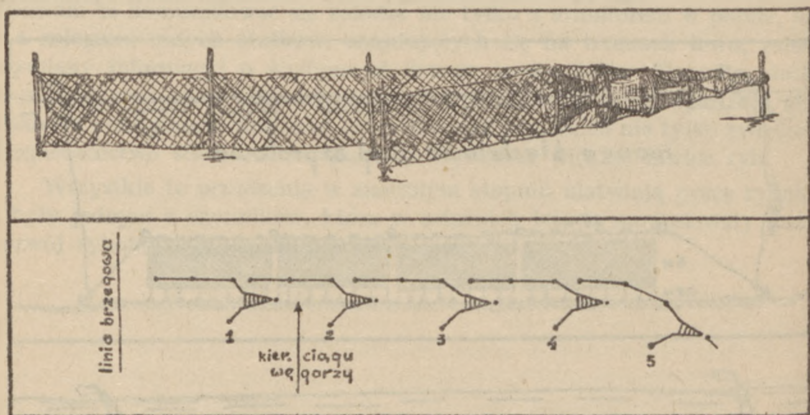
Narzędzia połowu można podzielić na dwie grupy, z których pierwsza obejmuje narzędzia łowu pasywnego albo spokojnego, tj. takie, które zostawia się na pewien czas w morzu, a płynące ryby same się łapią w przygotowaną pułapkę. Są to sieci zastawne, żaki i haczyki. Druga grupa, to narzędzia łowu aktywnego, wymagające w czasie połowu użycia pewnej siły, czy to mięśni rybaka, czy też siły pociągowej statku lub prądów morskich. Do tej grupy należą niewody, cezy, włoki czyli trawle i pławnice.

S i e c i z a s t a w n e mają kształt prostokątnych ścian, pionowo ustawionych w wodzie, z których każda ma długość 25 m i wysokość 6 m, górą uwiązanych do linki z pływakami korkowymi, a dołem obciążonych ciężarkami. Oczka tych sieci są rozmaitej wielkości, zależnie od gatunku ryb, do których połowu są przeznaczone; i tak sieci szprotowe mają oczka o szerokości 11—12 mm, śledziowe 18 mm, dorszowe 40—50 mm, a flądrowe 50 mm. Zazwyczaj kilka tych sieci złączonych jest razem w szeregu, na którego zewnętrznych końcach umocowane są kotwice z linkami biegnącymi ku boi z chorągiewką na powierzchni morza.

Sieci szprotowe i śledziowe zanurzone są tuż pod powierzchnią morza, podczas gdy flądrowe i dorszowe przy samym dnie morskim, co związane jest z pionowym rozmieszczeniem tych ryb w morzu.

Żaki czyli w i ę c i e r z e — są to sieci kształtu stożkowatego, 5 m długości, o oczkach 18 mm, napięte na drewniane obręcze coraz to mniejszej średnicy — od 1,5 do 0,5 m. Wewnątrz sieci znajdują się 2 lejki sietne, ułatwiające wejście ryby do sieci, lecz utrudniające jej wyjście z pułapki. Przy głównym otworze żaka umocowane są 2 skrzydła (15 i 50 m dług.), naprowadzające rybę do sieci. Żaki na węgorze zastawia się na przybrzeżnej ławicy podwodnej, po kilka sztuk razem w szeregu prostopadłym do linii brzegowej.

Żaki czyli więcierze

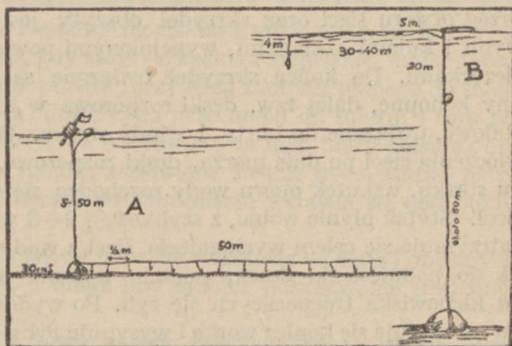
Połowy węgorzy odbywają się pod koniec lata i jesienią w czasie wędrówki węgorza z rzek ku morzu.

W ę d k i używane są do połowu flądcr, dorszy, węgorzy i łososi. Różnią się od siebie wielkością i kształtem haczyków oraz sposobem ich zastawiania. Wędki na flądry, dorsze i węgorze mają wielką liczbę haczyków, uwiązanych na krótkich sznurkach do długiej linki z pływakami korkowymi, zawieszonej

tuż nad dnem morza i odpowiednio zakotwiczonej. Jako przynęta na haczykach nawleczone są kawałki ryby, małe rybki lub skorupki morskie.

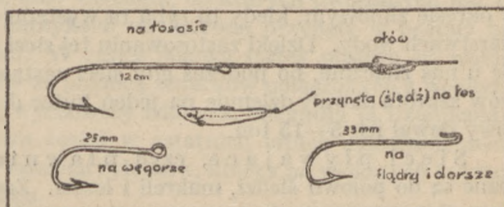
Wędki, czyli takle łososiowe zastawia się pojedynczo tuż pod powierzchnią morza, przywiązując je do pływającej drewnianej boi zakotwiczonej. Około 600 takich wędek zastawia się w odległości 40—50 metrów od siebie na głębokości 60—100 metrów na przestrzeni 25—30 km. Jako przynęta na haczykach znajdują się nawleczone śledzie.

Takle używane są późną jesienią i w zimie, przy czym raz zastawione pozostawia się w morzu na cały sezon łowu, a codziennie podjeżdża się do nich kutrem, z którego sprawdza się wynik połowu.

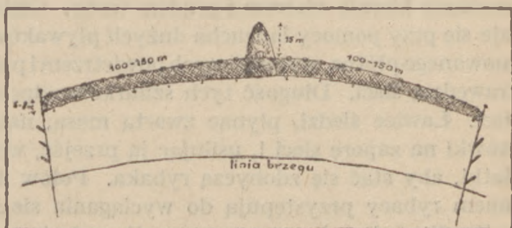
Wędki czyli takle łososiowe

N i e w o d y są to duże sieci do 150 m długości w kształcie worka z tkaniny sietnej, od którego otworu odchodzą długie skrzydła boczne. Na końcach skrzydeł umocowane są drążki, do których uwiązane są długie mocne liny, służące do wyciągania sieci. Skrzydła oraz otwór worka obszyte są górą linką z pływakami korkowymi, dołem zaś obciążone ciężarkami: ułatwia to rozwarcie się sieci w czasie połowu.

Haczyki przy taklach

Rybacy, zostawiwszy na brzegu linę jednego skrzydła, odpływają na morze w łódce i wyrzucają sieć, a po zatoczeniu szerokiego półkola wracają na brzeg z liną drugiego skrzydła, po czym wyciągają sieć na brzeg. Niewody używane są głównie do połowu łososi na wiosnę.

Niewód

Ceza ręczna jest małym niewodem ciągnionym z łódki zakotwiczonej i służy do połowu ryby dennej, głównie flądər i węgorzyc.

Włok, czyli trawl (patrz ryc. str. 50) jest siecią podobną do cezy ręcznej, lecz mającą mniejsze skrzydła albo nie posiadającą ich wcale. Wielkością swoją włok dostosowany jest do rozmiaru i siły pociągowej statku. Długość worka sieci, używanej przez kutry, wynosi 12—13 m, szerokość otworu 7—8 m, skrzydła są 4,5 m długie. Włoki używane przez trawlery dalekomorskie mają długość do 30 m i są bez skrzydeł. Górny brzeg otworu sieci oraz skrzydeł obszyty jest linką z pływakami korkowymi i kulami szklanymi, wypełnionymi powietrzem, dolny zaś obciążony ciężarkami. Do końca skrzydeł uwiązane są drążki, od których biegną liny konopne, dalej tzw. deski rozporowe w kształcie prostokątów i liny stalowe, uwiązane do burty i windy statku. W czasie trawlowania, czyli włóczenia sieci po dnie morza, deski rozporowe, sunąc ukośnie do linii biegu statku, wskutek oporu wody rozchodzą się na boki i rozszerzają otwór sieci. Statek płynie wolno, z szybkością 2—3 węzłów i po kilku godzinach zatrzymuje się celem wyciągnięcia sieci z wody. Winda zwija liny stalowe aż do podniesienia desek, poczem wyłania się z wody sieć nabrzmiała od kłębowiska trzepocących się ryb. Po wydostaniu sieci na pokład statku rozwiązuje się koniec worka i wysypuje ryby w nim zamknięte.

Włok jest jednym z najbardziej ekonomicznych narzędzi połowu. W latach ostatnich przyjął się u nas tzw. włok szprotowy, przystosowany wielkością oczek i pewnymi szczegółami technicznymi do połowu szprotów w okresie zimowym, kiedy to ryba ta występuje w głębszych, przydennych warstwach wody. Dzięki zastosowaniu tej sieci połowy szprotów zwiększyły się u nas znacznie, bo podczas gdy sieci zastawne w okresie dobrych połowów szprota dawały dziennie na jeden kuter do 2 ton ryby, to włok szprotowy dawał ich 5—15 ton.

Sieci pływające, czyli pławnice (patrz ryc. str. 49), używane są do połowu śledzi, makreli i łososi. Zasadniczo sieci te podobne są do wyżej opisanych sieci zastawnych z tą różnicą, że podczas gdy tamte „stoją" zakotwiczone w morzu, to tutaj mamy szereg prostokątnych sieci, połączonych wspólną liną z dziobem statku, który wraz z nimi dryfuje, unoszony biernie wiatrem i prądem wody. Głębokość zanurzenia sieci reguluje się przy pomocy łańcucha dużych pływaków w formie balonów z impregnowanego płótna, wypełnionych powietrzem i połączonych sznurkami z górną krawędzią sieci. Długość tych sznurków odpowiada głębokości zanurzenia sieci. Ławice śledzi, płynąc zwartą masą, natrafiają na drodze swej wędrówki na zaporę sieci i, usiłując ją przejść, wpadają w zdradzieckie oczka siatki, aby stać się zdobyczą rybaka. Połów dokonywany jest nocą i nad ranem rybacy przystępują do wyciągania sieci; winda puszczona w ruch zwija długą linę łączącą poszczególne sieci, a stojący przy burcie rybacy odwiązują pływaki i sieci, podczas gdy inni wytrząsają z nich rybę.

Połowy śledzi dokonywane są głównie na Morzu Północnym, przy czym odróżnia się dwa sezony łowu: tzw. wiosenny i jesienny. Pierwszy z nich zaczyna się w maju w okolicy Hebrydów i wysp Owczych, dając najbardziej cenny i najdelikatniejszy gatunek śledzia. Stopniowo połowy przesuwają się wzdłuż wschodnich brzegów Szkocji ku południowi i sezon ten zamyka się w lipcu.

Sezon jesienny zaczyna się w październiku u południowo-wschodnich brzegów Anglii, w pobliżu Lowestoft i Yarmouth, z tym, że tereny łowu przechodzą ku południowi do Kanału Angielskiego, gdzie sezon ten kończy się w miesiącu styczniu. Podczas, gdy statki szkockie i angielskie, mając tereny łowu blisko położone od swych portów, przywożą zdobycz jednego do trzech dni pracy na morzu do portu, gdzie ryba przechodzi do solarni i tam jest przerabiana, to statki holenderskie i wzorowane na nich lugry polskie pozostają na morzu przez kilka tygodni, a złowione śledzie są na statku patroszone i solone w beczkach. Beczki po zamknięciu wstawia się pod pokład do ładowni statku.

Pławnice makrelowe i łososiowe niewiele różnią się od wyżej opisanych; mają większy rozmiar oczek, a długa lina łącząca poszczególne sieci unosi się nie pod nimi, a nad nimi.

Do aktywnych narzędzi łowu należy zaliczyć jeszcze wędki, stosowane przez duńskich i szwedzkich rybaków w Kattegacie i Skagerraku dla połowu makreli z kutra. Na kutrze umocowane są z obydwu stron przy burtach lekkie długie drążki, niby wędzidła, do których uwiązanych jest po kilka wędek, mających na haczykach nawleczoną przynętę w postaci kawałka mięsa i skóry makreli. W czasie połowu statek posuwa się wolno, a stojący przy burtach rybacy za pomocą sznurków połączonych z wędkami sprawdzają wynik połowu i, wyczuwszy zdobycz, zdejmują ją i zamieniają przynętę. Ten sposób połowu został w ostatnich latach przedwojennych wypróbowany również przez naszych rybaków, którzy na większych kutrach zaczęli docierać do Skagerraku.

FR. PIECHOCKI

Materiały na sieci rybackie

Najwięcej używanym surowcem dla wyrobu sieci rybackich jest bawełna. Poza tym używa się też manili i konopi.

Zasadniczą cechą dobrej bawełny jest długość i moc jej włókna, przy czym większa długość jest pierwszorzędną zaletą, ponieważ od niej zależy stopień wytrzymałości przędzy bawełnianej. Najlepsza jest odmiana egipskiej bawełny „Maco". Łatwo ją poznać, gdyż posiada jedwabisty wygląd i kolor żółtawy. Długość włókna 30—40 mm. Inne dobre gatunki: Sea Island (wymawiać: Si Ajlend), długa Georgia (Półn. Ameryka), Pernambuko i Bahia (brazylijska), Cayenne (gujańska, Połudn. Ameryka). Długość włókna tych gatunków 27—38 mm. Liche gatunki bawełny mają włókno długości 7—15 mm.

Grubość przędzy bawełnianej w handlu i w praktyce oznacza się odpowiednimi numerami. Numer przędzy jest to liczba jednostek długości (pojedynczej nitki), idących na jednostkę wagi danego układu numeracji. Według angielskiego układu numeracji, przyjętego dotychczas i w Polsce, jednostkę długości stanowi pasmo, w którym długość pojedynczej nitki wynosi 840 jardów ang. = 768 m, jednostkę zaś wagi stanowi funt handlowy ang. = 453,6 gramom.

Przędza nr 30 oznacza, że 30 pasem (motków), każde o długości 768 m (pojedynczej nitki), waży 453,6 g. Od niedawna rozpowszechnia się układ numeracji według systemu metrycznego. Ażeby porównać grubość nitki układu angielskiego z układem numeracji metrycznej, należy numer angielski pomnożyć przez 1,7.

W układzie numeracji systemu metrycznego nr 20 oznacza np., że 20 pasem po 1.000 m nitki pojedynczej w każdym paśmie waży 1 kg. Przy numeracji przędzy konopnej długość nitki w paśmie wynosi 600 m, a ilość pasem liczy się dla 1 kg.

Gotowa przędza zdatna do wyrobu sieci rybackich oznaczona jest podwójnym numerem. Numer przędzy 30/15 oznacza, że w takiej przędzy jest skręconych razem 15 pojedynczych nitek numeru 30. Często też fabryk

oznaczają również w numeracji system skręcania, np. zamiast 30/15 podany jest numer 30/5.3. Numer taki oznacza, że przędza numeru 30 skręcona jest najpierw z pięciu nitek i 3 takie skręty skręcone są powtórnie.

Zestawienie na str. 68 przedstawia porównanie grubości przędzy bawełnianej różnej numeracji oraz przędzy konopnej. Wszystkie numery w jednym poziomym rzędzie odpowiadają jednakowej grubości przędzy. W rubryce 1 podane są numery najczęściej używane w numeracji angielskiej i wyrabiane przez fabryki. W rubryce 2 i 3 podane są również często używane numery 12 i 20, lecz ilość poszczególnych nitek obliczono matematyczno-teoretycznie. Np. dla numeru 30/28 (rubr. 1) numer zastępczy w rubryce 2 będzie 12/11.5, a w rubryce 3 — 20/17.5. Przędzy skręconej z 11.5 lub z 17.5 poszczególnych nitek fabryki nie wyrabiają. Musimy zatem wybrać najbardziej zbliżony numer praktyczny wyrabiany przez fabryki, a więc albo 12/12 lub też 20/18. Numery te będą jednak nieco grubsze niż nr 30/28, co w praktyce nie ma znaczenia.

W rubrykach 4, 5, 6 podano przędzę numeracji metrycznej. W rubryce 4 numeracja matematyczno-teoretyczna, a w rubryce 5 i 6 najbardziej zbliżone numery stosowane w praktyce. Numery podkreślone odpowiadają grubości przędzy ściśle zastępczemu numerowi w rubryce 1. W rubryce 7 podano najwięcej używane numery przędzy konopnej, odpowiadające grubością innym numerom przędzy bawełnianej w tym samym rzędzie poziomym. W końcu (rubryka 8) dla poszczególnego rzędu przędzy różnej numeracji, lecz jednakowej grubości, podana jest średnica w mm.

Waga płótna sieciowego w kg
dług. 50 m, szer. 200 oczek

Bawełna, numeracja angielska	Wielkość oczek sieci w mm					
	10	15	20	30	40	50
30/6	4.14	3.71	3.03	2.75	2.65	2.60
30/9	5.80	5.25	4.94	4.63	4.52	4.45
30/12	8.15	7.16	6.62	6.29	6.03	5.87
30/15	10.76	9.47	8.80	8.05	7.76	7.63
30/18	13.43	11.96	11.00	10.06	9.60	9.28
30/21	16.26	14.28	13.18	12.15	11.48	11.10
30/24	20.14	17.30	15.94	14.75	14.19	14.05
60/6	1.68	1.57	1.50	1.43	1.34	1.28
60/9	2.60	2.38	2.28	2.20	2.11	2.05
80/6	1.29	1.14	1.10	1.06	1.02	0.97
100/6	1.04	0.95	0.89	0.87	0.86	0.85

Zestawienie numeracji i grubości przędzy rybackiej

Przędza bawełniana						Przędza konopna numery używane	Grubość przędzy średnica w mm
Numeracja angielska			Numeracja metryczna				
Numery najczęściej używane	Numery zastępcze ilość nitek		numeracja matemat,-teoret.	numeracja praktyczna			
	matemat.	teoret.		nieco grubsza	nieco cieńsza		
1	2	3	4	5	6	7	8
80/6			135/6				0.36
80/9			135/9				0.42
60/6			100/6				0.43
60/9			100/9				0.48
30/6			40/4.8	40/6			0.52
30/9		20/6	40/7.2		40/6		0.90
30/12		20/8	40/9.6		40/9	12/2	0.95
30/15	12/6	20/10	40 12			10/2	1.08
30/18	12/7.2	20/12	40/14.4	40/15		8/2	1.20
30/21	12/8.4	20/14	40/17	40/18		10/3	1.28
30/24	12/9.6	20/16	40/19.2		40/18	6/2	1.36
30/28	12/11.5	20/17.5	40/23	40/24		8/3	1.42
30/30	12/12	20/20	40/24			5/2	1.47
30/32	12/12.8	20/21.3	40/25.6		40/24	7/3	1.54
30/36	12/14.4	20/24	40/28.8	40/30	40/27	6/3	1.60
30/40	12/16	20/26.6	40/32			7/4	1.65
30/44	12/17.6	20/29.3	40/35.2	40/36		10/5	1.72
30/48	12/19.2	20/32	40/38.4	40/40	40/36	5/3	1.80
30/54	12/21.6	20/36	40/43.2	40/44		3/2	1.88
30/60	12/24	20/40	40/48			5/4	1.94
30/64	12/25.6	20/42.6	40/51.2	40/54		6/5	2.00
30/68	12/27.2	20/44.3	40/54.4		40/54	3/3	2.06

Nazwa narzędzi	Wielkość oczek mm	Materiał sieci nr ang.		Wymiary sieci obsadzonej w metr.		Uwagi
				dług.	szer. głęb.	
Sieci stojące i dryftujące						
Mance szprotowe	11,5	BM*	80/6—60/6	22—25	5—6	Górny i dolny brzeg obsadzony na lince o ∅ 10—13 mm
Mance śledziowe	17—23	BM*	80/6	25	5—8	Obsada jak u mancy szprotowej
Nety flądrowe	50—65	BM*	100/6—60/6	40—60	2—2,5	Górna i dolna linka o ∅ 4—6 mm
Nety dorszowe (pomuchlowe)	40—55	BM*	60/6—60/9	40—60	2—2,5	Obsada jak u net flądrowych
Nety makrelowe	34—40	BM*	60/6—60/9	45—50	2—6	Górna i dolna linka o ∅ 5—10 mm
Nety certowe	32—38	BM*	100/6—80/6	45	1,5—2	Obsada jak u net flądrowych
Nety na płotki	28—40	BM*	100/6—80/6	45	1,5—2,5	Obsada jak u net flądrowych
Pławnice łososiowe	70—95	K**	10/3—8/3	35—45	7—8	Górna linka o ∅ 10—13 mm
Pławnice mielnicowe	35—45	BM*	80/6—60/9	40—45	3,5—4,5	Obsada jak u net makrelowych

Nazwa narzędzi	Wielkość oczek mm	Materiał sieci nr ang.	Wymiary sieci obsadzonej w metr.		Uwagi
			dług.	szer. głęb.	
Sieci ciągnione					
Włok flądrowy lub dorszowy	30/55	B*** 12/12—12/18 30/30—30/44	skrzydła 6—18 matnia 8—20		
Włok śledziowy	15—45	B*** 12/6—12/12 30/12—30/32	skrzydła 7—12 matnia 14—22		
Włok ręczny (ceza ręczna)	35—45	B*** 12/9—12/12	skrzydła 4—7 matnia 6—10		

Wędki dorszowe, numery haczyków: 62 (1536), 63, 64, 65, 2/0 (3004), 1/0 (3003);
linka główna: B-12/24, 12/27, 12/30, K-5/6, 6/6, 7/6;
linki przy haczykach: B- 12/15, 12/18, 12/21, 12/24.

Wędki flądrowe, numery haczyków: 3003-1, 2, 3, 4;
linka główna: B-12/18, 12/21, 12/24, 12/27;
linki przy haczykach: 12/12, 12/15, 12/18.

Wędki węgorzowe, numery haczyków: 1 536-67, 66, 65;
linka główna: B-12/15, 12/18, 12/21;
linka przy haczykach: 12/12, 12/15.

Wędki łososiowe, (takle) haczyki długie 9—11 cm, grube o średn. 2—2,5 mm;
linki konopne, jutowe i bawełniane o średn. 2,5—3,5 mm.

---

* Bawełna Maco. ** Konopie. *** Bawełna

MGR L. MILANOWSKI

Liny okrętowe

Liny należą do niezbędnych przyborów marynarza. Wiadomości o nich i odpowiednie obchodzenie się z nimi mają doniosłe znaczenie. Niekorzystny wpływ na liny wywiera wilgoć i ciepło. Dlatego też, jeżeli nie są to liny mocno powiązane, należy je po użyciu przechowywać sucho pod pokładem. Baczyć też trzeba, by lina nie była poddana niepotrzebnemu tarciu, przez co nawet nowa może łatwo stać się bezwartościową. Rozrzucone liny winny być zawsze z pokładu usunięte. Każdą linę zwija się w przeciwnym kierunku do skrętu jej linek składowych, tzn. zwyczajna skręcona z prawa na lewo zwijana musi być z lewej ku prawej i odwrotnie. Zapobiega się dzięki temu tworzeniu uszek, niebezpiecznych przy dużym napięciu liny.

Jako materiału do wyrobu lin w rybołówstwie trałowym używa się włókien manilowych i konopnych, drutu stalowego oraz kombinacji z nich.

Odpowiednią ilość pojedynczych nici skręca się w zależności od grubości liny w „kardele" — pokrętki, te zaś w liny. Nici prawoskrętne dają lewoskrętną pokrętkę, ta kolejno prawoskrętną linę; przy lewoskrętnej nici otrzymuje się odwrotne wyniki. Rozróżnia się skręty linowe (trosowe), wantowe i kabeltowe. Skręt linowy (trosowy) składa się z trzech pokrętek prawo- lub lewoskrętnych. Skręt wantowy składa się z 4 pokrętek lewo- lub prawoskrętnych. Skręt kabeltowy składa się z 4 pokrętek lewo- lub prawoskrętnych, okręconych wokół piątej (serca).

J a k o ś ć. Miarodajnym miernikiem jakości dla liny manilowej jest wysokość obciążenia, które z reguły winno odpowiadać pięciokrotnemu obciążeniu użytkowemu. Granice obciążenia dopuszczalnego ustalane są przez urzędy norm przemysłowych. Rozróżnia się nici linowe o rozerwalności 55 kg, 75 kg, 95 kg przy 220 m długości nici, zrobionej z 1 kg surowca i napięciu 500 mm. Próbie poddaje się $5^0/_0$ nici zawartych w linie, wyjętych z gotowej liny. Jakość oznacza się kolorową nicią przetkaną przez linę:

dla liny o wytrzymałości nici 55 kg kolorem czarnym
„ „ „ „ „ 75 „ „ czerwonym
„ „ „ „ „ 95 „ „ zielonym.

Liny manilowe

Średnica w mm	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	36	40	44	48	52	56	60	64	72	80	88	96	104	112
Obwód w calach	1¾	2	2¼	2½	2¾	3	3¼	3½	3¾	4	4½	5	5½	6	6½	7	7½	8	9	10	11	12	13	14
Ilość nici	24	30	36	45	54	63	75	87	99	114	144	180	216	258	303	354	405	459	582	720	870	1035	1215	1401
Dopuszczalne obciążenie w tonach																								
gatunek 55	0.80	1.14	1.42	1.74	2.07	2.44	2.82	3.23	3.66	4.1	5.05	6.05	7,23	8.48	9.81	11.2	12.7	14.2	17.4	20.8	24.3	27.9	31.6	35.3
„ 75	1.2	1.55	1.94	2.36	2.83	3.34	3.84	4.4	4.98	5.59	6.88	8.25	9.85	11.6	13.4	15.3	17.3	19.3	23.7	28.3	33.1	38.1	43.1	48.1
„ 95	1.52	1.97	2.46	3.0	3.58	4.21	4.87	5.58	6.31	7.09	8.72	10.5	12.5	14.7	17.0	19.4	21.9	24.6	30.1	36.0	42.1	48.4	44.8	61.2
Waga 220 m	31.7	41.4	52.2	64.5	79.1	93.1	109	126	145	165	209	257	312	372	435	506	581	652	836	1034	1248	1485	1745	2023
„ 100 m	14.4	18.8	23.7	29.3	35.5	42.3	49.6	57.5	66.1	75.1	95	118	142	169	198	230	264	301	380	470	567	675	793	920

Obwód w calach	1¾	2	2¼	2½	2¾	3	3¼	3½	3¾	4	4½	5	5½	6	6½	7	7½	8	9	10	11	12	13	14
Średnica w mm	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	36	40	44	48	52	56	60	64	72	80	88	96	104	112
Lina manilowa z 3 pokrętek gatunku 75																								
100 m waży w kg	14.4	18.8	23.7	29.3	35.5	42.3	49.6	57.5	66.1	75.1	95.0	118.0	142	169	198	230	264	301	380	470	567	675	793	920
Dopuszczalne obciążenie w tonach	1.2	1.55	1.94	2.36	2.83	3.34	3.84	4.4	4.98	5.50	6.88	8.25	9.85	11.6	13.4	15.3	17.3	19.3	23.7	28.3	33.1	38.1	43.1	48.1

Dla oznaczania wytrzymałości używa się obwodu w calach. Załączona tabela podaje siłę lin — trwałość, najmniejszą ilość nici i wagę 1 metra. Odchylenia od tych pomiarów nie mogą przekroczyć 5%.

Rozerwalność liny nie określa się wynikiem mechanicznego pomnożenia ilości nici przez wysokość dopuszczalnego obciążenia, lecz wynosi ona, stosownie do siły liny, 40% (przy linach grubych) do 67% (przy cienkich) znalezionej liczby, wynikającej ze wspomnianego pomnożenia.

Długość liny wynosi 220 m (120 sążni), o ile nie ma podanej innej jej długości. Przy linie prawoskrętnej linki składowe przebiegają z prawej u góry ku lewej na dole.

L i n y k o n o p n e. Używane na statkach liny konopne są przeważnie pochodzenia węgierskiego i indyjskiego. Konopie wskutek miękkości włókien przyjmują dobrze ter drzewny i przesycone nim, są mało podatne na wpływy atmosferyczne. Konopie używane są do wyrobu lin stałych, płótna flagowego i płótna użytkowego. Również i liny sondowe wyrabia się z konopi. Dopuszczalne obciążenie włókna konopnego jest bardzo znaczne, gdyż wynosi przeciętnie 75 kg, przy wyrobieniu z 1 kg 220 m przędzy.

L i n y m a n i l o w e. Włókno manilowe pochodzi z roślin podobnych do bananowych, rosnących na Filipinach, Antylach, w Indiach Wschodnich i Nowej Południowej Walii. Włókno wydobywa się przez wycinanie go specjalnym nożem z liści. Delikatność cięcia nożem powoduje większą delikatność włókien. Kolor włókien waha się między żółto-białym i brunatno-żółtym. Jest on zależny od stopnia przerobienia i oczyszczenia włókna, jak też od położenia włókna na liściu; włókna wewnętrzne są jaśniejsze niż włókna skrajne. Długość ich dochodzi do 1 m.

Ostatnio manila jest używana na statkach częściej niż konopie, jest bowiem bardziej giętka i odporniejsza na działanie słonej wody. Z drugiej strony konserwowanie jej jest wskutek twardości włókna mniej skuteczne. Jakość włókna poznaje się po jego kolorze. Im barwa jest jaśniejsza, tym lepszy jest materiał. Pomimo znacznie niższej ceny, stopień dopuszczalnego obciążenia jest niemal taki sam jak i konopi. Lina manilowa jest wyrabiana przeważnie z 3 pokrętek (linek składowych), a dla większej mocy z 4 pokrętek. W tym ostatnim wypadku lina wyrabiana jest zawsze z przebiegającą środkiem duszą (pokrętką).

L i n a h e r k u l e s o w a. Lina ta używana jest tylko w rybołówstwie. Jest to połączenie linek manilowych ze stalowymi. Pojedyńcze pokrętki są zrobione z drutu stalowego, przetkanego nicią manilową. Liny te wyrabiane są z reguły podobnie jak i manilowe z 4—6 pokrętek. W szczególności używa się lin herkulesowych przy sieci trałowej, zwłaszcza jako lin łownych, znajdujących się przed siecią, linek palowych, fałszywych lin górnych itp.

Celem liny herkulesowej jest połączenie giętkości manili z wysokim stopniem dopuszczalnego obciążenia liny stalowej. Ponadto waga jej stoi w nader korzystnej proporcji, potrzebnej przy sieci trałowej.

Liny stalowe i herkulesowe

		¾	1	1¼	1½	1¾	2	2¼	2½	2¾	3	3¼	3½	3¾	4	4¼	4½
Obwód liny w calach		¾	1	1¼	1½	1¾	2	2¼	2½	2¾	3	3¼	3½	3¾	4	4¼	4½
Średnica liny w mm		6	8	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36
Lina stalowa z 6 pokrętek 144 drucików, 7 serc konopnych	100 m waży w kg	11	23	33	47	62	89	110	133	159	186	216	248	282	319	398	441
	Obciążenie w tonach	1.27	2.68	4.0	5.59	7.44	10.7	13.2	16.0	19.0	22.4	25.9	29.8	33.8	38.2	47.0	52.8
	Średnica drucików w mm	0.31	0.45	0.55	0.65	0.75	0.9	1.0	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.9	2.0
Lina herkulesowa 6 pokrętek 72 druciki, 1 serce konopne	100 m waży w kg	—	—	—	25	34	44	56	69	84	100	117	136	156	177	—	—
	Obciążenie w tonach	—	—	—	2.38	3.25	4.24	5.36	6.63	8	9.55	11.2	13.0	14.9	7	—	—
	Średnica drucików w mm	—	—	—	0.6	0.7	0.8	0.9	1.0	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	—	—

D r u t s t a l o w y. Bardzo różnorodnym celom służy na pokładzie drut stalowy. Odróżnia się przy tym pokrętki okrągłe i płaskie. W rybołówstwie w każdym razie używana jest tylko forma okrągłych pokrętek. W zależności od celów wyrabiane są liny stalowe w różnych odmianach.

Do wyrobu drutu stalowego lub żelaznego rozgrzane sztaby walcuje się do 5 mm. Po usunięciu tworzącego się tlenku drut wyciąga się na specjalnych ławach. Poszczególne druciki zostają okręcone wokół rdzenia konopnego, przesyconego terem, w pokrętki linowe, a część pokrętek linowych wokół konopnej pokrętki w linę stalową. Rozróżnia się również skręt wantowy, kabeltowy i zmienny. Skrętu kabeltowego w rybołówstwie się nie używa. Skręt wantowy jest najdogodniejszy przy użyciu lin stalowych. Skręt zmienny używany jest niekiedy przy słomiakach. Składa się on zawsze z 2 pokrętek: lewoskrętnej obok prawoskrętnej.

Słomiaki, od których jest wymagany raczej wielki stopień dopuszczalnego obciążenia, a nie giętkości, są z reguły zaopatrzone tylko w jedną pokrętkę środkową. Siła słomiaków na statkach waha się między obwodem $2^1/_2$—3″, przy tym nowoczesne statki posiadają zapas ich na każdej windzie po 650—1.000 sążni. Waga liny wynosi:

przy	$2^1/_2$″	— 1,372 kg	na 1 m	bieżący
„	$2^3/_4$″	— 1,72 „	„ 1 m	„
„	3″	— 2,1 „	„ 1 m	„

Dla zapobieżenia rdzewieniu lin stalowych są one obecnie cynkowane. Jest rzeczą bardzo ważną, by przy ciągnięciu sieci liny przebiegały równomiernie na bębnach. W przeciwnym razie powstaje szarpanie lin i przedwczesne opadanie z nich ocynkowania, a nawet zgniecenie pojedynczych drucików.

Przeważnie w użyciu znajdują się liny stalowe tak sporządzone, że w każdej pokrętce znajduje się specjalny rdzeń (sworzeń). Przez to lina traci wprawdzie nieco na wytrzymałości, ale zyskuje na giętkości i elastyczności.

MGR W. CIĘGLEWICZ

Przemysł przetwórczy rybołówstwa morskiego

Ryba morska, będąca wysokowartościowym artykułem spożywczym o dużej zawartości białka, tłuszczu, jodu, fosforu i witamin (A, B, C i D), jest równocześnie obiektem bardzo łatwo ulegającym procesom gnilnym, wywołanym działaniem bakteryj, licznie wszędzie występujących oraz pewnych fermentów i enzymów, zawartych w samym organiźmie ryby.

Aby zapobiec psuciu się mięsa ryby, stosowane są rozmaite metody konserwacyjne, których głównym zadaniem jest zabicie bakteryj gnilnych albo przynajmniej powstrzymanie ich rozwoju. Metody te charakteryzują poszczególne typy i gałęzie przemysłu przetwórczego, którymi są: chłodnictwo, solarstwo, wędzarnictwo i produkcja konserw. Stosowanie tych metod zamienia rybę w produkt trwały, różnorodny pod względem smaku i łatwy do przetransportowania do ośrodków daleko od morza położonych, zarówno w kraju, jak i za granicą.

C h ł o d z e n i e r y b odbywa się już na większych statkach rybackich, jak trawlery, które, przebywając w ciągu kilku tygodni na morzu, łowią ryby przeznaczone do konsumpcji w stanie świeżym. Statki te mają odpowiednio izolowane ładownie i zabierają na morze kruszony lód, którym przesypuje się wypatroszone ryby, albo nawet — jak to jest na bardziej nowoczesnych statkach — zaopatrzone są w urządzenia chłodnicze. W portach oraz w większych ośrodkach przemysłowych istnieją specjalne chłodnie, połączone z fabrykami lodu i zamrażalniami. Chłodzenie odbywa się systemem amoniakalnym. Ryby po wyładowaniu ze statku przechodzą do przechowania w komorach chłodni o temperaturze kilku stopni poniżej zera, o ile mają być przechowane przez dłuższy okres czasu, np. kilka miesięcy — poddaje się je wpierw zamrożeniu w roztworze solnym, zawartym w specjalnych basenach, chłodzonych kompletem rur amoniakalnych do temperatury — 20° C. Jest to tzw. sposób zamrażania Ottessena. W ostatnich latach wprowadzono zamrażanie gotowych filetów rybnych — czystych

płatów mięsa ryby, pozbawionych skóry i kości. Zamrożone ryby lub filety rybne przechowywane są w komorach chłodni przy temperaturze — 10° C.

W porcie rybackim w Gdyni mieliśmy chłodnię wraz z zamrażalnią i fabryką sztucznego lodu. Powierzchnia chłodna komór przeznaczonych do przechowywania ryb świeżych i mrożonych wynosiła 765 m², przy czym pojemność jej równała się ilości pół miliona kilogramów (50 wagonów ryby po 10 ton każdy). Powierzchnia składowa magazynów w porcie rybackim przedstawiała się następująco: powierzchnia hali rybnej 2.437 m², 3 magazyny śledziowe łącznie 6.640 m², mały magazyn „Pomorze" 177 m², magazyn „Mewy" 2.413 m², magazyn firmy Bloomfields 4.000 m² i Korab 1.000 m². Dla przechowywania delikatniejszych gatunków solonego śledzia dysponowaliśmy powierzchnią chłodną 3.295 m², mogącą pomieścić około 20 tysięcy beczek, czyli ok. 2.000.000 kg, przy temperaturze 0° C. Zamrażalnia miała wydajność 20—24 ton ryby mrożonej w ciągu doby. Wytwórnia sztucznego lodu produkowała dziennie po 20 ton lodu w blokach, który następnie kruszono na mechanicznym młynku.

S o l e n i e r y b w naszym rybołówstwie jest stosowane głównie w przemyśle śledziowym. Na pokładzie lugra śledzie są przez załogę statku patroszone i solone w beczkach. Patroszenie polega na usunięciu jednym cięciem noża skrzel, serca i przewodu pokarmowego, z którego pozostawia się tylko tzw. wyrostki pyloryczne ślepe, zawierające pewne fermenty i enzymy potrzebne dla procesu dojrzewania solonej ryby. Wypatroszone ryby po lekkim obsypaniu solą układa się w beczce, jedna obok drugiej grzbietem na spód, przesypując poszczególne warstwy solą. Po napełnieniu zamyka się beczki denkiem i wstawia do ładowni statku. Po powrocie lugra do portu śledzie w beczkach morskich przetransportowuje się do sortowni i pakowni, gdzie się je segreguje według norm przyjętych w handlu i przepakowuje do lżejszych beczek handlowych. W beczkach tych śledzie zalewa się gotowym roztworem solnym, którego stężenie zależne jest od gatunku śledzia. W krajach położonych niedaleko od terenu łowu, jak Wielka Brytania, solenie śledzia odbywa się nie na statku, lecz w solarniach położonych w portach, a w pracy tej biorą udział kobiety trudniące się tym zawodowo.

Solenie śledzia wymaga dużej umiejętności, ponieważ gatunek ten, poławiany w różnych miejscach i w różnych porach roku, jest bardzo różnorodny pod względem jakości. Ilość użytej soli musi być dostosowana do zawartości tłuszczu w mięsie ryby; użyta w nadmiarze, sól powoduje rozkład tłuszczu i gorzknienie ryby.

Solenie dorsza jest u nas mało stosowane wobec braku przyzwyczajenia naszego konsumenta do spożywania dorsza w tej formie. Dorsze oczyszczone z wnętrzności, po ucięciu głowy i rozpłataniu, soli się w beczkach i przechowuje w roczczynie solnym jako tzw. laberdan albo suszy się na słońcu

i powietrzu, otrzymując tzw. klipfisz; wreszcie dorsza suszy się także na słońcu i powietrzu bez solenia, a gotowy produkt nazywa się sztokfisz. Ten sposób konserwowania dorszy ma szerokie zastosowanie w Norwegii, która łowi olbrzymie ilości dorszy na wodach Lofotów i Finmarken. Artykuł ten wywozi się masowo do ciepłych krajów, jak Hiszpania, Włochy, Grecja, Turcja, Syria, Płn. Afryka i Ameryka Południowa.

W Polsce w okresie obfitych wiosennych połowów dorszy na Głębi Gdańskiej i na wodach Bornholmu, kiedy chłodnia rybna i zamrażalnia w Gdyni nie mogły nadążyć zamrażaniu ani pomieścić od razu dostarczonej wielkiej ilości ryb, zastosowano z powodzeniem próbę solenia dorsza jako tzw. laberdan.

Solenie innych ryb ma u nas raczej charakter przygotowania do wędzenia lub do produkcji konserw.

W ę d z e n i e r y b, wskutek odparowania w znacznej mierze wody zawartej w mięsie ryby oraz konserwującego działania pewnych substancyj występujących w dymie drzewnym podczas tzw. suchej destylacji drzewa — jak kreozol, zamienia rybę w produkt o specyficznym smaku i o ładnym złotawym kolorze. Wędzenie odbywa się w specjalnych piecach wędzarniczych, które mają kształt jakby dużej murowanej szafy, z przodu zaopatrzonej w dwoje żelaznych drzwi, umieszczonych jedne nad drugimi. Przez dolne drzwi rozpala się i reguluje ognisko, a przez górne wstawia i wyjmuje ramy z nawleczonymi na drutach rybami, przeznaczonymi do wędzenia. Jako materiał opałowy służy drzewo twarde, jak dębina, buk i olszyna oraz trociny tartaczne z drzewa niesmolnego.

Istnieje kilka sposobów wędzenia, które zasadniczo można podzielić na dwie grupy, a to wędzenie na gorąco i na zimno. W pierwszym przypadku temperatura w piecu wynosi 120° do 140° C, a czas wędzenia ogranicza się do kilku godzin, w drugim — temperatura nie przekracza 25° C, a wędzenie trwa do 10 dni.

W Polsce wędzono na gorąco szproty, śledzie jako tzw. piklingi, płastugi, dorsze w kawałkach i inne ryby. Łososie wędzono na zimno.

Przemysł wędzarniczy był u nas dość rozpowszechniony, lecz posługiwał się tylko prymitywnymi wędzarniami i dopiero w ostatnich latach przedwojennych powstało kilka większych zakładów, urządzonych według zasad higieny. Wędzarnie te mają obszerne pomieszczenia na sortowanie, mycie ryb i przygotowanie ich do wędzenia oraz większą liczbę nowoczesnych pieców, wreszcie zaś pakownie i składy dla gotowego produktu. Połączone były one przeważnie z wytwórnią konserw rybnych. W roku 1939 było czynnych 47 wędzarń, które miały razem 450 pieców.

W w y t w ó r n i k o n s e r w r y b n y c h wędzoną, soloną, marynowaną lub podgotowaną rybę w całości albo w kawałkach układa się w odpowiednie opakowanie, przeważnie w formie blaszanych puszek i po dodaniu oliwy, octu czy innego płynu smakowego z rozmaitymi przyprawami za-

myka się hermetycznie. Konserwy te po zamknięciu poddawane są sterylizacji w tzw. autoklawie, co zwiększa trwałość przyrządzonego w ten sposób produktu nawet do kilku lat.

Sposoby przyrządzania ryb stosowane przy produkcji konserw są bardzo różne i poszczególne wytwórnie otaczają swoje przepisy produkcyjne ścisłą tajemnicą.

Przed ostatnią wojną znajdowało się w Polsce około 20 fabryk konserw, położonych na Wybrzeżu oraz w głębi kraju, w Warszawie, w Wilnie, w Poznaniu, w Katowicach, w Mszanie Dolnej itd.

Cały dotychczas pokrótce opisany przemysł przetwórczy ma za zadanie zamianę surowego mięsa ryby w gotowy do konsumcji, smaczny i zarazem trwały produkt. Przy produkcji tej jednak powstaje szereg odpadków, które wykorzystywane są w formie tzw. produktów ubocznych, niemniej cennych od produktu głównego. Do nich należą tran, mączka rybna, klej i skóra ryb.

Tran leczniczy, znany jako źródło witamin, wytapia się z wątroby dorsza natychmiast po wypatroszeniu ryby na statku lub w porcie. Nowoczesne trawlery wyposażone są w odpowiednią aparaturę do wytapiania tranu, co daje znacznie świeższy i cenniejszy artykuł niż praca w porcie odległym od miejsca łowu. Z innych odpadków wytapia się tłuszcz, używany do celów przemysłowych.

Z głów, pletw, kości, wnętrzności i w ogóle ze wszystkich odpadków powstałych przy mrożeniu, soleniu czy fabrykacji konserw wyrabia się w fabryce mączki rybnej mączkę sterylizowaną, która, zawierając znaczne ilości substancyj odżywczych, obok dużej zawartości fosforu, używana jest jako pasza treściwa dla bydła, trzody chlewnej i zwierząt futerkowych. W Gdyni istnieje nowoczesna fabryka mączki rybnej, połączona z wytwórnią tranu, a mączka rybna sprzedawana była przed wojną nawet za granicę. Produkcja dzienna tej fabryki mączki wynosiła 12 ton surowca.

Klej rybny wyrabia się ze skóry oraz z pęcherzy pławnych ryb. Niektóre gatunki kleju rybnego są wysoko cenione i używane do celów specjalnych, jak sklejania szkła i brylantów.

Skóry wielu gatunków ryb nadają się doskonale do garbowania i podobnie jak skóry jaszczurek i węży używane są do wyrobu obuwia, rękawiczek, torebek i dla celów zdobniczych. W Polsce w ostatnich latach przedwojennych czyniono próby garbowania skór rybnych, jednakże ta gałęź przemysłu nie rozwinęła się u nas szerzej.

Na zakończenie tego krótkiego opisu rybnego przemysłu przetwórczego należy zaznaczyć, że przemysł ten jest regulatorem rozwoju rybołówstwa morskiego, a z drugiej strony bez rozwiniętego rybołówstwa nigdy nie może być pomyślany w szerszej skali. Przemysł ten nie tylko pozwala zamagazynować ryby w okresie najbardziej intensywnych połowów i przetrzymać

je do okresu mniej obfitego, ale i przez różnorodność przyrządzenia ryb w gotowy produkt spożywczy przyczynia się znacznie do zwiększenia ich konsumpcji.

W krajach posiadających duże rybołówstwo morskie przemysł przetworów rybnych jest kolosalnie rozwinięty i zatrudnia setki tysięcy ludzi. W krajach tych istnieją specjalne laboratoria, w których prowadzone są badania, potrzebne dla racjonalnego rybołówstwa morskiego oraz związanego z nim przemysłu.

W Gdyni mieliśmy przed wojną również laboratorium, w którym tego rodzaju badania były prowadzone, pod nazwą Stacji Morskiej. Obecnie wznowiła ona swoją pracę jako Morskie Laboratorium Rybackie.

MGR L. MILANOWSKI

ORGANIZACJA WŁADZ RYBACKICH

Morski Urząd Rybacki, utworzony na mocy rozporządzenia Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej w dn. 18. 6. 1921 r., początkowo podlegał kompetencji Ministerstwa Rolnictwa. Na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21. 12. 1927 r., sprawy rybołówstwa morskiego zostały przekazane kompetencji Ministerstwa Przemysłu i Handlu. Stan ten (z przerwą wojenną) trwał aż do września 1945 r., kiedy to przy tworzeniu Ministerstwa Żeglugi i Handlu Zagranicznego cały Departament Morski, w którego skład wchodzi i Wydział Rybacki, został przekazany kompetencji tego Ministerstwa.

Naczelną władzą rybołówstwa morskiego (władzą III instancji) jest obecnie Minister Żeglugi i Handlu Zagranicznego, działający przez Departament Morski, w którego skład wchodzi Wydział Rybacki. Na czele Wydziału Rybackiego stoi dr Franciszek Lubecki. Wydział Rybacki ma być niebawem przekształcony na Generalny Inspektorat Rybołówstwa Morskiego na prawach odrębnego Departamentu.

Władzą II instancji, obejmującą swą działalnością całe wybrzeże morskie, jest Główny Morski Urząd Rybacki w Gdyni. Dyrektorem tego Urzędu jest ob. Antoni Hryniewicki, zastępcą ob. Walerian Cięglewicz.

Do zadań Głównego Morskiego Urzędu Rybackiego należą wszystkie sprawy rybołówstwa morskiego, w szczególności: sprawy ochrony ryb i wód przybrzeżnych, rejestracji rybaków i statków rybackich, sprawy rybnego przemysłu przetwórczego na Wybrzeżu i przemysłu pomocniczego, sprawy osiedlania i zaopatrywania rybaków, regulowania rozdziału połowów i sprawy rozwoju rybołówstwa morskiego.

Główny Morski Urząd Rybacki wydaje rozporządzenia w zakresie rybołówstwa morskiego w granicach uprawnień władz II instancji i opracowuje projekty ustaw i rozporządzeń, związanych z ochroną i wykonywaniem rybołówstwa morskiego. Główny Morski Urząd Rybacki dla wykonania

swych zadań dzieli się na 4 wydziały: 1. ogólny, 2. administracyjno-prawny, 3. ekonomiczny i 4. techniczny. Na czele wydziałów stoją naczelnicy.

Przy Urzędzie istnieje Morskie Laboratorium Rybackie, na którego czele stoi prof. Mieczysław B o g u c k i, zastępcą jego jest prof. Kazimierz D e m e l. Morskie Laboratorium Rybackie zajmuje się badaniem stanów zasobów morza, tworzy podstawę racjonalnej eksploatacji rybackiej, prowadzi badania technologiczne w zakresie racjonalizacji narzędzi połowów, konserwacji ryb itd.

Władzami I instancji, działającymi w terenie, są Morskie Urzędy Rybackie, podlegające Głównemu Morskiemu Urzędowi Rybackiemu. Urzędów takich na Wybrzeżu ma być 4. W obecnej chwili zorganizowane są 3 urzędy: w Gdyni, w Gdańsku i w Derłowie. Morski Urząd Rybacki w Gdyni obejmuje swą działalnością teren b. wybrzeża polskiego, Morski Urząd Rybacki w Gdańsku — wybrzeże b. Wolnego Miasta i Prus Wschodnich, Morski Urząd Rybacki w Kołobrzegu, z czasową siedzibą w Derłowie, obejmuje teren Pomorza Zachodniego do Odry.

Wybrzeże Zatoki Szczecińskiej podlegać będzie czwartemu Urzędowi, który zorganizowany zostanie na tamtejszym terenie.

Do zadań Morskiego Urzędu Rybackiego należą: 1. ochrona rybołówstwa i wód przybrzeżnych oraz nadzór nad rybołówstwem, 2. rejestracja rybaków i statków, karty rybackie, 3. statystyka, 4. rozsiedlenie rybaków, 5. przyjmowanie i rozdział połowów, 6. zaopatrywanie rybaków, 7. organizowanie kursów rybackich i inne sprawy zlecone z zakresu rybołówstwa morskiego.

Na czele każdego Morskiego Urzędu Rybackiego stoi inspektor rybacki, posiadający do pomocy odpowiedni personel biurowy. Każdy Morski Urząd Rybacki dzieli się na odpowiednią ilość obwodów rybackich z instruktorami rybackimi.

Instruktorzy rybaccy, rozmieszczeni w portach każdego okręgu, stanowią organ Morskiego Urzędu Rybackiego i wykonują bezpośredni nadzór w terenie nad rybołówstwem morskim. Wszystkie zarządzenia władz rybackich są wprowadzane w życie za pośrednictwem instruktorów rybackich.

Do zadań ich należy: 1. wykonywanie dozoru rybackiego na morzu, 2. kontrola połowów, statków i narzędzi rybackich, 3. zbieranie materiałów statystycznych, 4. zbieranie informacyj o stanie zaopatrzenia i potrzebach rybaków, czynny udział w kursach rybackich, 5. nadsyłanie tygodniowych sprawozdań z działalności do właściwego Morskiego Urzędu Rybackiego, 6. wykonywanie zleceń władz nadzorczych.

Do dyspozycji każdego z instruktorów przewidziany jest statek dozorczy z odpowiednią załogą.

WAŻNIEJSZE USTAWY RYBACKIE

zestawił mgr L. Milanowski

Ustawodawstwo nasze nie posiada jeszcze polskiej ustawy rybackiej. Sprawy rybołówstwa morskiego regulowane są do tej pory pruską ustawą rybacką z dnia 11 maja 1916, której moc obowiązująca w Polsce została utrzymana.

Jednym z pierwszych zadań władz rybackich będzie m. in. opracowanie nowej polskiej ustawy rybackiej, normującej stosunki w rybołówstwie morskim.

Celem przedstawienia stanu prawnego rybołówstwa morskiego, podajemy kilka ważniejszych postanowień ustawy z roku 1916, obowiązujących na naszym wybrzeżu, jak również przytaczamy tekst rozporządzenia Min. Przemysłu i Handlu z dn. 12. 12. 1930, regulującego rybołówstwo na wodach przybrzeżnych, oraz umowę regulującą połów płastug na Bałtyku.

W § 1 ustawy z r. 1916 znajduje się określenie tego, co nazywamy wodami przybrzeżnymi. W zrozumieniu niniejszej ustawy są:

1. Morskimi wodami przybrzeżnymi: podlegające zwierzchnictwu Państwa Polskiego części Morza Bałtyckiego włącznie z otwartymi zatokami morskimi, oraz przestrzeń wód płynących, wyszczególnionych w załączniku.
2. Wodami śródlądowymi: wszystkie inne wody.

Do otwartych zatok morskich, wód płynących, włączone są wymienione w załączniku do ustawy, między innymi, następujące obszary wodne:

1. Zalew Świeży z Kanałem Królewskim (Frisches Haff mit Königsberger Seekanal).
2. Wisła (przestrzeń biegu Wisły) przy ujściu, a mianowicie: bieg Martwej Wisły przy ujściu około Neufähr, określony linią biegnącą od podstawy mola wschodniego do kamieni rybackich na zachodnim brzegu.
3. Odra i Parnitz (jako punkt początkowy wód — most Parnicki w Szczecinie i most na szosie Szczecin—Altdam), Mały Reglic, Wielki Reglic, jezioro Dammskie wraz z wodami dalszymi, łączącymi je z Odrą, a wyżej nie wymienionymi, wody Papen; jak również i te wody, które znajdują się między jeziorem Dammskim a Papen, i będącymi ze sobą w łączności, Zalew Szczeciński (Wielki i Mały) oraz ramiona Odry przy jej ujściu: Piana, Swina i Dziwna wraz ze swymi odnogami; ponadto te zatoki i jeziora, które są w otwartym związku z wodami wymienionymi, bez biegów rzek, leżących między nimi.

Pojęcie wód przybrzeżnych oraz otwartych zatok morskich, będących częścią suwerenną terytorium państwowego, sprecyzowane jest w międzynarodowej umowie regulującej rybołówstwo morskie na Morzu Północnym z roku 1882, zawartej między Anglią, Francją, Niemcami, Holandią, Belgią i Danią, jak następuje:

„Rybacy każdego narodu posiadają wyłączne prawo do uprawiania rybołówstwa na obszarach leżących w pasie wód ograniczonym linią oddaloną 3 mile morskie od granicy odpływu, na całej długości wybrzeża danego kraju i leżących przed nim wysp i mielizn.

W zatokach otwartych liczy się 3-milowa odległość od linii prostej, łączącej najbliżej siebie u wejścia do zatoki położone punkty na jej brzegach, przy czym wejście do zatoki nie może być szersze niż 10 mil morskich.

Niniejszy artykuł nie może ograniczać w żadnym wypadku dozwolonego poruszania się statków rybackich na wodach przybrzeżnych w czasie podróży i zakotwiczenia, ale muszą się one przy tym dokładnie kierować wydanymi specjalnymi przepisami policyjnymi państwa przybrzeżnego.

Pod wymienioną wyżej „milą morską" rozumieć należy 60 część 1 stopnia szerokości geograficznej. Mila morska wynosi zatem 1.853 m. 3 mile 5.559 m."

Również i Polska przyjęła zasadę 3 mil szerokości pasa wód przybrzeżnych w rozporządzeniu Prezydenta Państwa o morskiej granicy Państwa z dnia 21. 10. 1932 r. Rozporządzenie to uznało Zatokę Pucką za wody wewnętrzne. Otwartymi zatokami są również wszystkie jeziora, jeżeli posiadają trwałe naturalne połączenie z morzem, u nas zatem Zalew Swieży i Zalew Szczeciński, które zresztą i tak w załączniku do ustawy, wyżej przytoczonym, są wyliczone jako morskie wody przybrzeżne.

§ 4 ustawy podaje, co rozumieć należy pod pojęciem rybołówstwa:

„Prawo rybołówstwa, o ile ono nie jest ograniczone niniejszą ustawą lub ustawą wodną (ustawą wodną polską z dnia 19 września 1922 r., Dz. Ust. R. P. 102, p. 9363), obejmuje uprawnienie do hodowania w wodzie ryb, raków, ostryg i innych małży, mchu morskiego i koralowego, jako też żółwi oraz przywłaszczanie ich sobie.

O ile wody używa się dla rybołówstwa stosownie do ust. 1, natenczas prawo rybołówstwa rozciąga się też na żaby.

Zwierzęta będące przedmiotem prawa rybołówstwa określa się w niniejszej ustawie wspólnym wyrażeniem „ryby". Przez „łowienie" ryb rozumie się każdą działalność stosownie do ust. 1."

§ 6 ustawy ustala prawo każdego obywatela do wolnego połowu na morskich wodach przybrzeżnych, nie będących przedmiotem własności.

§ 7 stanowi, że na wodach będących przedmiotem własności i na wodach śródlądowych prawo połowu przysługuje właścicielowi.

Oparte na dalszych przepisach wspomnianej ustawy rybackiej rozporządzenie Ministerstwa Przemysłu i Handlu z dn. 12. 12. 1930 r. zawiera postanowienia regulujące rybołówstwo na naszych wodach przybrzeżnych.

Tekst zarządzenia przytaczamy w całości poniżej:

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 12 grudnia 1930 r.
o wykonywaniu rybołówstwa morskiego
(Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 720)

Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 7 kwietnia 1922 r. w przedmiocie zniesienia Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej (Dz. U. R. P. nr 30, poz 247) i zgodnie z § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 1927 r. o przekazaniu spraw rybołówstwa morskiego Ministrowi Przemysłu i Handlu (Dz. U. R. P. z r. 1928, nr 5, poz. 33), §§ 99, 106, 107, 110, 124 ustawy o rybołówstwie z dnia 11 maja 1916 r. (Zb. Ustaw Pruskich, str. 55) oraz § 136 ustawy o ogólnym zarządzie kraju z dnia 30 lipca 1883 r. (Zb. Ustaw Pruskich, str. 195) zarządzam co następuje:

I. Karty rybackie

§ 1. Osoby wykonywujące połów ryb na morskich wodach przybrzeżnych obowiązane są w czasie połowu posiadać przy sobie kartę rybacką.

§ 2. Karty rybackie dla obywateli polskich wydaje Morski Urząd Rybacki, zaś dla osób nie posiadających obywatelstwa polskiego — wojewoda pomorski.

Karty rybackie są wydawane na rok kalendarzowy.

II. Oznaczenie narzędzi i statków

§ 3. Wszelkie narzędzia rybackie wystawione na morzu winny być przez rybaków oznaczone.

Połączone między sobą w rzędy sieci lub haczyki powinny posiadać na obu końcach rzędu sztandarki, wystające przynajmniej 1 m ponad wodą z chorągiewkami dowolnej barwy. O ile do jednego końca rzędu sieci umocowany jest statek rybacki, wystawianie sztandarku na tym końcu jest zbędne. Inne narzędzia, jak takle, sieci obchodne i więcierze (żaki), wystawiane pojedyńczo powinny być oznaczone pływakami lub w inny zwyczajowo przyjęty sposób.

Morski Urząd Rybacki może wydawać zarządzenia, dotyczące oznaczania czy to pojedynczych czy też połączonych z sobą narzędzi połowu.

§ 4. Wszystkie statki rybackie powinny mieć z obu stron w odległości 1,50 m od dziobu statku wyraźne litery, oznaczające w skróceniu miejsce zamieszkania rybaka oraz liczbę rozpoznawczą. Te same znaki powinny być umieszczone z obu stron na środku wielkiego żagla ponad najwyższym rabandem.

Litery i liczby powinny być białe na ciemnym tle lub czarne na białym tle. Wysokość oznak nie może być mniejsza od 25 cm na statku, a 30 cm na żaglu, a szerokość ich winna stanowić $^{1}/_{5}$ wysokości. Litery mają być łacińskie, a liczby arabskie. Otwarte i półkryte łodzie długości do 6 m mogą mieć oznaki wielkości 10 cm umieszczone w odległości 1 m od dziobu.

Oznaki w literach i liczbach ustala dla każdej miejscowości Morski Urząd Rybacki.

§ 5. Umieszczenie nazwy statku nie uważa się za oznakę.

Zmiana, zamazywanie, zasłanianie, lub tajenie w inny sposób oznak statku jest wzbronione.

III. Ochrona ryb.

§ 6. Ustanawia się rybny obwód ochronny przed ujściem rzek Redy i Strzemienia oraz trzy obwody tarliskowe w Zatoce Puckiej.

Przed ujściem Redy i Strzemienia ustala się obwód ochronny w następujących granicach: północna — od punktu położonego na brzegu morza i znajdującego się o 100 m na północ od zabudowań Derca w miejscowości Beka, długości 1 km w kierunku wschodnim do punktu 54—39'—20'' szerokości północnej i 18^{0}—29'—30'' długości wschodniej od Greenwich; wschodnia — od tego punktu linia w kierunku na południe do zachodniej ściany budynku szkolnego w Rewie i zachodnią granicę obwodu tworzy linia brzegowa.

W Zatoce Puckiej ustala się trzy tarliska ochronne o następujących granicach:

a) trójkątny obszar wód przy Osłoninie, odgraniczony od południa linią ciągnącą się od pływającej beczki czerwonej B w kanale Deepke, w kierunku znaku, ustawionego na prawym brzegu kanału Strzemień; od północnego wschodu — linią od tejże beczki do Rzucewskiego przylądka i od zachodu — linią wybrzeża;

b) trójkątny obszar wód przy Półwyspie Helskim, pomiędzy wsiami Chałupy i Kuźnica, odgraniczony od południa linią, ciągnącą się od niebiesko pomalowanej beczki, ustawionej na kotwicy przy zachodnim zboczu rewy czyli ławicy, w dwumilowej odległości od Kuźnicy: od północy — dwiema tablicami na słupach z napisem

„Tarlisko ochronne“ i ze strzałami w kierunku beczki. Jedna z tablic stoi przy wsi Kuźnica, druga — mniej więcej o 1 km na zachód od wsi Chałupy;

c) obszar wód, mający kształt odcinka koła przy ujściu Plutnicy, odgraniczony z jednej strony linią wybrzeża, a z drugiej — linią, która łączy kościół katolicki w Pucku z tablicą, ustawioną na wschodnim stoku Gnieżdzewskiej Góry.

§ 7. Uprawianie rybołówstwa w obwodzie przed ujściem Redy i Strzemienia wzbronione jest w przeciągu całego roku, zaś w obwodach Zatoki Puckiej w czasie od 15 kwietnia do 14 czerwca.

W zależności od warunków atmosferycznych może być skrócony czas ochronny dla obwodów w Zatoce Puckiej lub też udzielone zezwolenie na połów w tym czasie, jednakże tylko narzędziami zastawnymi.

§ 8. Połów ryb włokiem dennym w miejscach, w których głębokość morza nie przekracza 20 m — jest wzbroniony.

Ponadto w Zatoce Puckiej na północ od linii łączącej Nowe Obłuże z latarnią morską w Jastarni połów ryb włokiem dennym jest wzbroniony całkowicie, zaś na południe od tej linii aż do granicy wód przybrzeżnych w czasie od 1 listopada do 1 marca.

Postanowienia niniejszego paragrafu nie dotyczą połowów, wykonywanych na obszarze wód przybrzeżnych włokami dennymi, nie ciągnionymi przez statki (cezy ręczne, niewody brzegowe).

§ 9. Zabrania się łowienia niżej wyszczególnionych ryb, o ile długość ich, mierzona od początku głowy do najdłuższego końca płetwy ogonowej, wynosi mniej niż:

100 cm	u jesiotra	—	*(Acipenser sturio)*
35 ,,	,, węgorza	—	*(Anguilla vulgaris)*
35 ,,	,, łososia	—	*(Salmo salar)*
35 ,,	,, troci	—	*(Salmo trutta)*
28 ,,	,, siei	—	*(Corregonus lavaretus)*
18 ,,	,, storni	—	*(Pleuronectes flesus)*
18 ,,	,, gładzicy	—	*(Pleuronectes platessa)*
18 ,,	,, gładzica-limanda	—	*(Pleuronectes limanda)*
18 ,,	,, skarp	—	*(Rhombus maximus)*
15 ,,	,, okonia	—	*(Perca fluviatilis)*
15 ,,	,, płoci	—	*(Leuciscus rutilis)*

§ 10. Zabrania się łowienia w czasie oznaczonym poniżej (czas ochronny) ryb następujących:

jesiotra — od 1 lipca do 31 sierpnia;

siei — od 20 października do 15 listopada;

gładzicy *(Pleuronectes platessa)* — od 1 lutego do 31 marca.

§ 11. Ryby złowione przypadkowo w czasie ochronnym lub nie posiadające najniżej ustalonej miary powinny być natychmiast po złowieniu wpuszczane do wody z zastosowaniem wszelkich środków ostrożności, aby nie posnęły.

§ 12. Ryby złowione przypadkowo w czasie ochronnym lub nie posiadające najniższej ustalonej miary, o ile były wydobyte z wody w stanie śniętym, mogą być użyte na potrzeby załogi statku rybackiego; jednakże w ilości nie większej jak 1 kg na osobę. Pozostała ilość śniętych ryb może być przeznaczona na cele dobroczynne w sposób wskazany przez Morski Urząd Rybacki.

§ 13. Łowienie ryb w niedzielę od godz. 9 do godz. 18 jest wzbronione (ochrona niedzielna).

Za połów ryb nie uważa się pozostawienie w wodzie wszelkiego rodzaju narzędzi zastawnych (sieci, haczyków, więcierzy i pławnic obchodnych).

Ochrona niedzielna nie dotyczy rybołówstwa na morzu poza wodami przybrzeżnymi, jak również łowienia ryb wędką ręczną.

§ 14. Łowienie ryb przy pomocy ości, bodorów i innych podobnych narzędzi jest wzbronione, z wyjątkiem wypadków przewidzianych w ustępie 3.

Ryby posiadające jedną lub więcej ran kłutych uznaje się za złowione zabronionymi narzędziami.

W wyjątkowych wypadkach może być udzielane zezwolenie poszczególnym osobom na połów ryb narzędziami wymienionymi w ustępie 1, jednakże tylko w czasie od 15 października do 14 marca.

§ 15. Ustala się dla sieci zastawnych i pławnych następujące najmniejsze rozmiary oczek, mierząc je w stanie mokrym od środka jednego węzła do środka drugiego:

a) dla pławnic na łososie i trocie — 35 mm;
b) dla sieci na płastugi (flądry) — 45 mm;
c) dla sieci do połowu śledzi — 18 mm;
d) dla sieci do połowu szprotów — 11 mm.

Ponadto wzbroniony jest połów płastug włokami dennymi o oczkach mniejszych niż 45 mm. Za połów płastug uznaje się połów, gdy zdobycz całkowita lub z jednego zaciągu zawiera mniej więcej połowę płastug, licząc w sztukach.

§ 16. O ile nie mają zastosowania postanowienia § 12, ryby złowione w czasie ochronnym nie mogą być w tymże czasie przechowywane lub przewożone, wyładowywane na brzeg, wystawiane na sprzedaż i nabywane.

Taki sam zakaz stosuje się do ryb, nie odpowiadających ustalonej dla nich najniższej mierze, oraz ryb złowionych zabronionymi narzędziami z wyjątkiem wypadków przewidzianych w § 14 ust. 3.

§ 17. Postanowienia §§ od 6 do 12 i § 15 nie mają zastosowania do połowów wykonywanych dla celów naukowych. Połowy takie mogą się odbywać po ich zgłoszeniu i stwierdzeniu charakteru naukowego przez Morski Urząd Rybacki.

IV. Przepisy porządkowe i końcowe

§ 18. Narzędzia rybackie nie mogą być rozstawione na drogach wodnych w sposób tamujący ruch statków.

Postanowienie powyższe stosuje się do następujących obszarów wodnych

1. Obszar redy w Gdyni:
   a) Granica północna o długości 1,50 mili morskiej, biegnąca od brzegu w morze po linii latarnie morskie Oksywie i Hel;
   b) granica południowa o długości 2 mil morskich, biegnąca od brzegu w morze po linii rzeczywisty Ost od kościoła katolickiego w Gdyni;
   c) granica wschodnia: linia zamykająca końcowe punkty granic północnej i południowej, a przechodząca przez pławę, która oznacza wejście na redę i do portu gdyńskiego.
2. Obszar redy w Helu:
   a) Granica północna, biegnąca na 500 mtr w morze w kierunku rzeczywistym 256⁰ od punktu na brzegu, w którym rozpoczyna się molo portowe.
   b) granica południowa, biegnąca na 500 mtr w morze w kierunku rzeczywistym 256⁰ od punktu na brzegu po linii pali dawnego pomostu kuracyjnego;
   c) granica zachodnia, prosta linia, zamykająca końcowe punkty granic północnej i południowej.
3. Obszar wodny w Orłowie:
   a) Granica północna, biegnąca na 400 mtr w morze w kierunku rzeczywistym 109⁰ od punktu na brzegu odległego o 100 mtr na północ od przystani;
   b) granica południowa, biegnąca na 400 mtr w morze w kierunku rzeczywistym 109⁰ od punktu na brzegu odległego o 200 mtr na południe od przystani;
   c) granica wschodnia — linia prosta, zamykająca końcowe punkty granicy północnej i południowej.
4. Obszar kanału Deepke:

   Obszar wodny szerokości 150 mtr — ograniczony z dwóch stron wejściowymi pławami do kanału Deepke. Podłużną oś tego obszaru stanowi linia nabieżników w Osłaninie.

5. Port i reda w Pucku:

a) Granica zachodnia — przedłużenie w prostej linii zachodniej ściany portu w kierunku rzeczywistym 358⁰ na odległość 0,75 mili morskiej;

b) granica wschodnia — od małego pomostu przy parku, szerokość geograficzna 54⁰ 43'23'' N, prosta linia w kierunku rzeczywistym 33⁰5' na odległość 0,75 mili morskiej;

c) granica północna — prosta linia, łącząca końcowe punkty granicy zachodniej.

6. Rozewie:

Przed pomostem w kierunku rzeczywistym NOSW strefa szerokości 80 mtr aż do głębokości 9—10 mtr, licząc od brzegu w morze.

7. Port i reda w Jastarni:

Obszar wodny w Jastarni, obejmujący: a) port rybacki, b) kanał wejściowy oraz c) podejście do kanału — w granicach następujących:

a) linia nabrzeży portowych,

b) kanał od portu do latarni wejściowej, zamknięty liniami biegnącymi równolegle do osi podłużnej kanału, w odległości 50 m od tej osi,

c) podejście do kanału: przestrzeń w promieniu 150 m od latarni wejściowej.

§ 19. Osoby uprawiające rybołówstwo winny przestrzegać kolejności i porządku połowów, ustalanych przez Morski Urząd Rybacki z uwzględnieniem istniejących zwyczajów.

§ 20. Każdy, kto wykonywa połów, obowiązany jest na wezwanie straży rybackiej zatrzymać się i na jej żądanie winien natychmiast okazać kartę rybacką.

§ 21. Kierownicy statków rybackich winni na dany przez straż rybacką sygnał natychmiast statek zatrzymać i w razie potrzeby stanąć na kotwicy aż do chwili otrzymania pozwolenia na dalszą jazdę.

Żądaniem zatrzymania statku jest podany ze statku dozorczego czterokrotny sygnał dźwiękowy, jednorazowe oddanie strzału, lub kilkakrotne podnoszenie i opuszczanie bandery w dzień a latarni w nocy.

§ 22. Kierowcy statków rybackich obowiązani są udzielić straży rybackiej wszelkiej pomocy w czasie sprawowania jej czynności. W szczególności obowiązani są brać na pokład funkcjonariuszów straży dla wykonania ich obowiązków służbowych oraz dowozić ich z powrotem na ląd.

§ 23. Wszelkie wykroczenia przeciwko postanowieniom niniejszego rozporządzenia oraz zarządzeniom, które w jego granicach wyda Morski Urząd Rybacki, podlegają grzywnie do 100 zł, o ile nie podlegają karom

oznaczonym w §§ 125—128 pruskiej ustawy o rybołówstwie z dnia 11 maja 1916 r. (Zb. Ustaw Pruskich, str. 55).

§ 24. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Jednocześnie traci moc obowiązującą rozporządzenie Ministra b. Dzielnicy Pruskiej z dnia 17 marca 1922 r. w przedmiocie odbywania połowów na morskich wodach przybrzeżnych (Dz. U. R. P. nr 30, poz. 246).

Minister Przemysłu i Handlu

Ponadto połowy płastug *(Pleuronectes platessa* i *pleuronectes flesus)* na Bałtyku uregulowane zostały międzynarodową umową z dnia 17. 12. 1929, zawartą między Polską, Niemcami, Danią i Szwecją. Tekst tej umowy, wprowadzonej do naszego ustawodawstwa w dniu 3. 4. 1931 (Dz. U. R. P., nr 3, poz. 207), jest następujący:

„Postanowienia niniejszego układu mają zastosowanie do części Morza Bałtyckiego, ograniczonej na zachodzie wybrzeżem niemieckim, na południu wybrzeżem niemieckim, polskim i gdańskim, na wschodzie linią: granica niemiecko-litewska—Utlangan, na północy wybrzeżem szwedzkim i duńskim, a między nimi przez linie:

a) latarnia morska Falsterbo — latarnia morska Stevns,
b) Skelby Kirche — Flinthorne Odde,
c) Kappel Kirche — Gulstav,
d) Ristingehale — Arohale,
e) Skjoldnaes — Pols Huk,
f) Schiffsbrücke — Sonderburg.

Na obszarze oznaczonym w artykule 1 ustawy zostaje roczny czas ochronny gladys *(Pleuronectes platessa)*, który rozpoczyna się z dniem 1 lutego, a kończy się 31 marca włącznie.

Umawiające się Rządy zabronią połowu za pomocą włoków ciągnionych ze statków (trawl) na obszarze swych wód terytorialnych, z dopuszczeniem jednak wyjątków, wymienionych w protokóle końcowym.

Dla ochrony stanu gladys *(Pleuronectes platessa)* i flądrer *(Pleuronectes flesus)* oznaczone zostają następujące wymiary najmniejsze:

1. w części określonego w art. 1 obszaru, ograniczonej na wschodzie linią Gjedser—Ahrenshoop, 24 cm dla gladys i 22 cm dla flądrer;
2. w części określonego w artykule 1 obszaru, ograniczonej na zachodzie linią Gjedser—Ahrenshoop, na wschodzie zaś linią Utlangan—granica polsko-niemiecka, 21 cm dla gladys i 20 cm dla flądrer;
3. w części określonego w artykule 1 obszaru, ograniczonej na zachodzie linią Utlangan—granica polsko-niemiecka, 18 cm dla gladys i flądrer.

Gladysy złowione na obszarze określonym w artykule 1 nie mogą być przechowywane lub wiezione na statku w czasie ochronnym, ustalonym

w artykule 2. Podobnie gladysy i flądry nie odpowiadające najmniejszym miarom, ustalonym w artykule 4 dla części obszaru określonego w artykule 1, nie mogą być przechowywane lub wiezione na statku w tej części obszaru.

Wyładowanie na wybrzeżach umawiających się krajów gladys złowionych na obszarze określonym w art. 1 podczas trwania czasu ochronnego, ustalonego w artykule 2, jest zakazane; również przywóz takich ryb na statkach i promach i ich sprzedaż w krajach umawiających się Rządów jest zakazana.

Do portów i na wybrzeże części określonego w artykule 1 obszaru, dla której oznaczone są wymiary najmniejsze, nie mogą być na statkach i promach przewożone gladysy i flądry, nie odpowiadające tym najmniejszym wymiarom; nie mogą one być w tych portach wyładowywane i tam sprzedawane ani też stamtąd dalej przesłane.

Umawiające się Rządy skłonią rybaków za pomocą stosownych środków do wrzucenia do wody gladys i fląder mniejszych od ustalonych wymiarów i gladys w czasie ochronnym, natychmiast po ich złowieniu i to przy zastosowaniu środków, potrzebnych do zachowania ich przy życiu.

Umawiające się Rządy zobowiązują się przedsięwziąć w czasie najkrótszym środki potrzebne do wykonania powyższego układu oraz podać je sobie wzajemnie do wiadomości.

Układ jest sporządzony w języku duńskim, niemieckim, polskim, szwedzkim. Wszystkie cztery teksty mają dla interpretacji równe znaczenie.

Układ powyższy powinien być ratyfikowany. Dokumenty ratyfikacyjne winny być w czasie możliwie najbliższym złożone w Urzędzie Spraw Zagranicznych w Berlinie.

Układ wejdzie w życie w miesiąc po złożeniu ostatniego dokumentu ratyfikacyjnego i pozostanie w mocy trzy lata od dnia wejścia w życie.

Jeśli żaden z umawiających się Rządów nie wymówi powyższego układu na 6 miesięcy przed upływem terminu jego prawomocności, układ pozostaje nadal w mocy na czas nieograniczony, z tym jednak zastrzeżeniem, że każdy z umawiających się Rządów wymówić może układ powyższy przed dniem 1 lipca każdego roku i wymówienie obowiązywać będzie od dnia 31 grudnia tegoż roku.

Na dowód czego Pełnomocnicy podpisali układ niniejszy i przyłożyli na nim swoje pieczęcie.

Po podpisaniu w dniu dzisiejszym układu w sprawie uregulowania połowu gladys i fląder na Morzu Bałtyckim Pełnomocnicy umawiających się Rządów zgodzili się na następujące postanowienia:

Postanowienia układu odnoszą się także do Flensburgen Forde.

Pozostawia się do uznania umawiających się Rządów zezwolenie na poławianie ryb za pomocą włoków ciągnionych ze statków (trawl) na obszarze ich wód terytorialnych, na głębokości nie mniejszej niż 20 metrów.

Umawiające się Rządy zachowują sobie prawo utrzymania dotychczas dopuszczalnych wyjątków z zakazu połowu za pomocą sieci ciągnionych na pewnych ograniczonych co do miejsca częściach wód terytorialnych:

a) Niemcy na razie zatrzymają obecny sposób połowu w zatoce Eckernforde, w zatoce Wismarskiej, na wybrzeżu Meklemburskim na wschód od Warnemünde na wodach Stralsundskich, w zatoce Swinemünde i przy wybrzeżu wschodnio-pruskim.

b) Dania dopuszcza połów za pomocą włoków, ciągnionych ze statków z obciążeniem mniejszym niż 20 kg.

c) Polska i Gdańsk zachowują prawo dopuszczenia połowu za pomocą włoków, ciągnionych przez małe statki bez motoru na obszarze ich wód terytorialnych.

Zgodzono się, że w zasadzie winien być osiągnięty całkowity zakaz połowu za pomocą sieci ciągnionych ze statków na obszarze wód terytorialnych.

Zgodzono się, że dążyć należy do tego, aby postanowienia niniejszego układu weszły w życie możliwie przed 1 lutego 1930 r.

Umawiające się Rządy wyrażają gotowość przystąpienia po upływie roku do rokowań, mających na celu przekonanie się, czy postanowienia tego układu nie dadzą się rozciągnąć poza obecnie ustalone zasady także na flądry-zimnice *(Pleuronectes limanda)*.

Na dowód czego niżej podpisani podpisali niniejszy protokół, który jest sporządzony w języku duńskim, niemieckim, polskim i szwedzkim i którego wszystkie cztery teksty mają dla interpretacji równe znaczenie.

Sporządzono w Berlinie 17 grudnia 1929 r. w jednym egzemplarzu, który pozostanie w archiwum Urzędu Spraw Zagranicznych w Berlinie i którego jednobrzmiący odpis dostarczony będzie wszystkim Państwom należącym do układu.

Zaznajomiwszy się z powyższym układem i protokółem końcowym, uznaliśmy je i uznajemy w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej oraz W. M. Gdańska za słuszne zarówno w całości, jak i każde z zawartych w nich postanowień; oświadczamy, że są przyjęte, ratyfikowane i potwierdzone i przyrzekamy, że będą niezmiennie zachowywane.

Na dowód czego wydaliśmy Akt niniejszy opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej.

W Warszawie, dnia 21 lutego 1931 r.

Prezydent Rzeczypospolitej
Prezes Rady Ministrów
Minister Spraw Zagranicznych

Ostatnią ważną ustawą rybacką, regulującą połowy, jest:

DEKRET PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ
z dnia 3 listopada 1936 r.
o uregulowaniu połowów ryb morskich

Na podstawie art. 55 ust. (1) ustawy konstytucyjnej i art. 1 pkt. a) ustawy z dnia 2 lipca 1936 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania dekretów (Dz. U. R. P., nr 51, poz. 363) postanawiam co następuje:

Art. 1 (1) W celu regulowania połowów ryb morskich Ministrowi Przemysłu i Handlu służy prawo wydawania rozporządzeń, dotyczących:

a) zakazu wykonywania w określonych terminach połowów wszystkich lub niektórych gatunków ryb, wszelkimi lub niektórymi narzędziami;
b) zakazu przywozu do miejscowości polskiego wybrzeża w określonych terminach wszystkich lub niektórych gatunków ryb w stanie nie przerobionym;
c) ilościowego ograniczenia w określonych terminach przywozu do wszystkich lub niektórych miejscowości polskiego wybrzeża wszystkich lub niektórych gatunków ryb w stanie nie przerobionym, a przeznaczonych do spożycia wewnętrznego; za spożycie wewnętrzne nie uważa się przerobu ryb na mączkę rybną.

(2) Zakazy i ograniczenia wymienione w ust. (1) lit. b) i c) nie mogą dotyczyć przywozu ryb, nie pochodzących z połowów rybaków polskich lub gdańskich.

Art. 2. (1) Kto wykracza przeciwko przepisom rozporządzeń o regulowaniu połowów ryb morskich albo przeciwko zarządzeniom na ich podstawie wydanym, podlega karze grzywny do 1.000 zł lub aresztu do jednego miesiąca albo obu karom łącznie.

(2) Ryby złowione lub przywiezione wbrew przepisom albo zarządzeniom, o których mowa w ust. (1) mogą ulec przepadkowi. Ryby, które uległy przepadkowi, będą zniszczone, jeżeli według uznania Morskiego Urzędu Rybackiego nie zostaną przeznaczone na cele społeczne lub dobroczynne.

(3) Kary wymierza oraz przepadek ryb orzeka Morski Urząd Rybacki.

Art. 3. Wykonanie dekretu niniejszego porucza się Ministrowi Przemysłu i Handlu.

Art. 4. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej
Prezes Rady Ministrów
Minister Przemysłu i Handlu

TABELKA SEZONOWOŚCI POŁOWÓW W WODACH ZATOKI GDAŃSKIEJ

Gatunek	sezon letnio-jesienny						sezon zimowo-wiosenny					
	Maj	Czerwiec	Lipiec	Sierpień	Wrzesień	Październik	Listopad	Grudzień	Styczeń	Luty	Marzec	Kwiecień
Szprot							*	*	*	*	*	*
Śledź rasy jesiennej, tarło					*	*						
Śledź jesienny, wytarty								*	*			
Śledź tłusty		*	*									
Flądry	*	*	*	*	*	*						
Łosoś (taklami)							*	*	*	*		
Łosoś i mielnica (pławnicami)											*	*
Węgorz				*	*	*						
Dorsz, w głębokich wodach	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Makrela			*	*								

STOCZNIE MORSKIEGO INSTYTUTU RYBACKIEGO

Morski Instytut Rybacki prowadzi wszystkie stocznie rybackie na Wybrzeżu, począwszy od Gdańska aż do Szczecina. Ze względu na ogromne zniszczenie w taborze rybackim w okresie wojennym wszystkie te stocznie przystępują do budowy taboru dla rybaków.

Morski Instytut Rybacki wprowadza podział rodzaju budownictwa pomiędzy swoje stocznie. Ten rozdział umożliwi seryjną budowę niektórych jednostek i wyspecjalizowanie się w ich budowie przez odpowiednie stocznie. Tak więc stocznia w Gdyni będzie stocznią centralną, skąd wychodzić będą całkowicie opracowane rysunki do innych stoczni oraz prototypy; poza tym stocznia ta zajmować się będzie przede wszystkim budowaniem kutrów. ponieważ ma do tego przystosowane urządzenie.

Stocznie w Gdańsku, w liczbie 4, są specjalnie przewidziane na dokonywanie remontów kutrów i łodzi rybackich. (Adres stoczni — Gdańsk, Sienna Huta [Heubude]).

Stocznia w Łebie położona jest w porcie wewnętrznym i można na niej budować jednocześnie dwa nowe kutry oraz dokonywać remontów mniejszych jednostek.

Stocznia w Postominie predestynowana jest do seryjnej budowy łodzi rybackich. Zabudowanie i wyekwipowanie stoczni zezwala na jednoczesne budowanie co najmniej 20 dużych łodzi rybackich.

Stocznia w Derłowie może budować jednocześnie trzy duże kutry (ok. 15 m), jak również może dokonywać remontów większych jednostek na otwartym powietrzu.

Dalsze stocznie rybackie — w Kołobrzegu, Nowym Warpnie dalej, są w stadium przejmowania przez Morski Instytut Rybacki i reorganizacji.

WSKAZÓWKI DLA OBSŁUGI SILNIKA NA KUTRZE RYBACKIM

I. Podczas biegu silnika należy uważać:

1. czy jest dostateczna ilość oliwy i czy pompy do smarowania działają;
2. czy jest dostateczna ilość paliwa i czy nie jest ono zanieczyszczone;
3. czy woda chłodząca przepływa i czy nie jest zbyt gorąca;
4. aby nie było pęcherzy powietrznych w wodzie chłodzącej, ponieważ to oznaczałoby nieszczelność uszczelek;

5. aby spaliny wydechowe były czyste, tj. bezbarwne lub lekko siwe;
6. aby oliwa w karterze była co pewien czas całkowicie spuszczana lub też kurek odpływowy był nieco otwarty przez cały czas biegu motoru;
7. aby łożyska głównego wału nie były zbyt gorące, gdyż to oznaczałoby niedostateczne ich smarowanie lub też wytopienie łożysk;
8. czy powietrze nie jest wydmuchiwane z powrotem przez wentyl powietrzny lub kanał dolotowy, gdyż to oznaczałoby nieszczelność zaworów lub wytarcie pierścieni tłokowych.

II. Ustalanie przyczyn złej pracy silnika.

1. Silnik dymi podczas pracy — przyczyny:
   a) Silnik jest przeciążony.
   b) Wtryskiwacz nie jest w porządku — może być wypalona dysza.
   c) Tłok otrzymuje za wiele smaru, co przyczynia się do zanieczyszczenia tłoka i pierścieni.
   d) Tłok otrzymuje za mało oleju, przez co powierzchnie, trąc się, nagrzewają się mocno i ulegają powiększeniu, zwiększając nieszczelności.
   e) Zawory powietrzne źle pracują.
   f) Regulator jest źle nastawiony.
   g) Zawory pompy paliwowej nie są szczelne.
   h) Spaliny nie mogą bez przeszkód opuścić silnika — zatkanie przewodu wylotowego.
   i) Silnik nie daje kompresji wskutek nieszczelności w pierścieniach tłokowych.
2. Motor ma nierównomierny bieg — przyczyny:
   a) Powietrze dostaje się do pompy paliwowej i do przewodów paliwowych, co dowodzi nieszczelności w pompie i w przewodach.
   b) Regulator nie jest dostatecznie naoliwiony i wobec tego zacina się.
   c) Paliwo jest zanieczyszczone, a zanieczyszczenia osiadają na zaworach pompy i wtryskiwaczu, powodując ich nieszczelność.
3. Motor stuka — przyczyny:
   a) powietrze w wtryskiwaczu;
   b) paliwo jest za wcześnie lub za późno wtryśnięte;
   c) wtryskiwacz jest przepalony.
4. Silnik samorzutnie zwalnia bieg — przyczyny:
   a) silnik jest przeciążony;
   b) za mało paliwa zostało wtryśnięte na skutek złego ustawienia dźwigienek, nieszczelności zaworów lub uszczelek w przewodach paliwowych;

c) gorący bieg motoru na skutek złej lub nieczystej oliwy;
d) za gorąca woda chłodząca.

III. Przed zatrzymaniem motoru należy zwrócić uwagę:

1. aby otworzyć kurek pod karterem dla umożliwienia spłynięcia zużytej oliwy;
2. czy zbiornik powietrza rozruchowego jest naładowany do odpowiedniego ciśnienia. Należy ładować zbiornik powietrza rozruchowego podczas biegu silnika.
3. Wyłączyć pompę paliwową do położenia „stop".

IV. Po zatrzymaniu motoru:

1. W razie unieruchomienia silnika na dłuższy czas — spuścić wodę z przewodów chłodzących — szczególnie w zimie.
2. Ustawić tłoki w ten sposób, aby kanały lub zawory wydechowe były zamknięte. Robi się to, aby powietrze atmosferyczne nie miało dostępu do cylindra.
3. Osuszyć motor i uprzątnąć motorownię.
4. Położyć wszystkie narzędzia na przeznaczone miejsca.

Powyższe uwagi służyć mogą dla ustalenia przyczyn wadliwego biegu silnika i ich uniknięcia, jednakże należy specjalnie poznać cechy charakterystyczne danego typu silnika i jego czułe strony.

Opracował: *inż. Jan Nagawiecki*

ZNAKI OSTRZEGAWCZE I SŁUŻBA RATOWNICZA

Wzdłuż całego wybrzeża polskiego, podobnie jak w innych krajach nadmorskich, rozmieszczone są znaki ostrzegawcze i punkty orientacyjne, ułatwiające nawigację. Do tych należą stacje nautyczne, latarnie morskie, światła na wysuniętych molach portowych, nabieżniki, boje i wiechy lub tp. Niestety, szereg obiektów na naszym wybrzeżu bądź nie został jeszcze uruchomiony wskutek zniszczeń wojennych i konieczności dokonania remontów i uzupełnień sprzętu, bądź nie został jeszcze przejęty przez służbę nawigacyjną polską.

Stacje ratunkowe rozbitków pozostają jeszcze w stadium organizacji. Zostaną one zorganizowane na razie w Helu, Wielkiej Wsi, Łebie, Jackowie, Postominie i Derłowie za pomocą zaciągu z miejscowych rybaków, którzy zostaną przydzieleni do szkolenia bosmanom, pełniącym różne funkcje w lokalnych placówkach nawigacyjnych.

Oczywiście, stacje ratunkowe będą mogły być uruchomiane w miarę uzyskiwania sprzętu odpowiedniego do tych celów.

Punkty uciśnięcia dla zahamowania krwotoku.

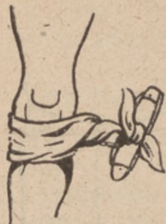
Unieruchomienie nogi bez pomocy środków dodatkowych.

Unieruchomienie nogi (wzięcie w łupki) przy pomocy laski i parasola.

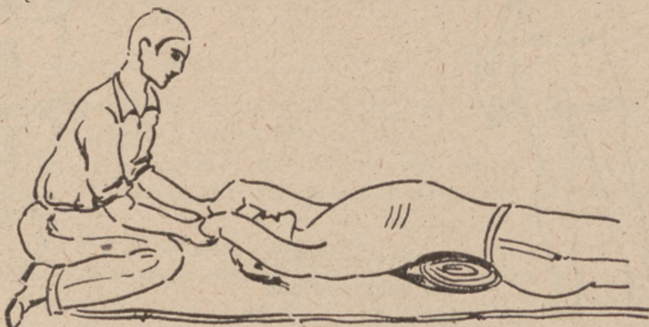
Zakładanie elastycznego obandażowania dla zatamowania upływu krwi.

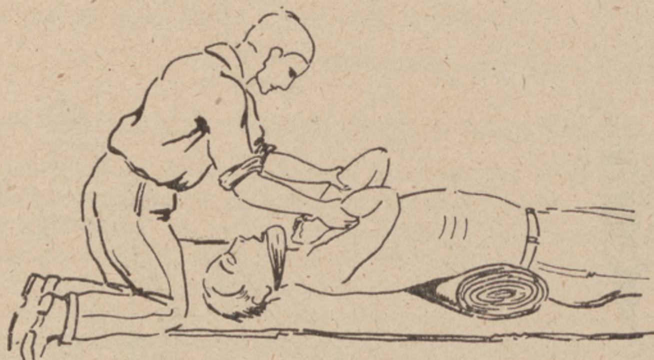

Zacisk kneblowy

Unieruchomienie przedramienia (wzięcie w łupki).

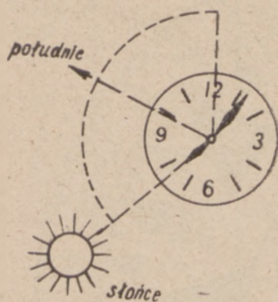

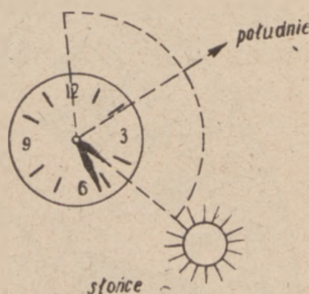
Sztuczne oddychanie.

Położyć chorego na plecach. Język wyciągnąć i przymocować chustką do brody lub przytrzymać ręką. Odciągnąć ramiona nieprzytomnego od głowy i prowadzić je wolno ku tyłowi, jak daleko się da, później do przodu i naciskać silnie zgiętymi ramionami klatkę piersiową. W ten sposób w ciągu minuty starać się osiągnąć 15—20 odetchnięć. Stosować na wolnym powietrzu do kilku godzin. Jednocześnie rozcierać ciało oraz łechtać nozdrza.

OKREŚLENIE STRON ŚWIATA BEZ KOMPASU

Przed południem: Po południu:

W dzień przy pomocy zegarka. Trzymając zegarek poziomo, skierowuje się małą wskazówkę w kierunku na słońce. Gdy podzielimy na połowę kąt pomiędzy małą wskazówką i godziną 12, to przedłużenie linii dzielącej wskaże nam południe.

W nocy przez wyszukanie położenia Gwiazdy Polarnej (północ), która znajduje się na pięciokrotnym przedłużeniu odstępu pomiędzy dwiema tylnymi gwiazdami Wielkiej Niedźwiedzicy.

RÓŻA WIATRÓW

Róża wiatrów tworzy koło podzielone na 32 rumby, na którym umieszczona jest podziałka wskazująca kierunek w rumbach i stopniach. Tak np. rumb Nord odpowiada kursowi statku w kierunku północnym, co równa się w stopniach kursowi 0^0 lub 360^0.

Odstępy pomiędzy rumbami (kierunkami) wynoszą $11^1/_4{}^0$. (N — Nord—Północ; O — Ost—Wschód; S — Süd—Południe; W — West—Zachód).

Podziałka róży wiatrów

N	kurs północ	0° i 360°	S	kurs południe	180°
N do O	1 rumb w prawo	11 $^{1}/_{4}$°	S do W	15 rumbów w lewo	19 $^{1}/_{4}$°
NNO	2 rumby w prawo	22 $^{2}/_{4}$°	SSW	14 ,, ,, ,,	202 $^{2}/_{4}$°
NO do N	3 ,, ,, ,,	33 $^{2}/_{4}$°	SW do S	13 ,, ,, ,,	213 $^{2}/_{4}$°
	4 ,, ,, ,,	45°	SW	12 ,, ,, ,,	225°
NO do O	5 ,, ,, ,,	56 $^{1}/_{4}$°	SW do W	11 ,, ,, ,,	236 $^{1}/_{4}$°
ONO	6 rumbów ,, ,,	67 $^{2}/_{4}$°	WSW	10 ,, ,, ,,	247 $^{2}/_{4}$°
O do N	7 ,, ,, ,,	78 [illegible]/4°	W do S	9 ,, ,, ,,	258 $^{3}/_{4}$°
O	8 ,, ,, ,,	90°	W	8 ,, ,, ,,	270°
O do S	9 ,, ,, ,,	,101 $^{1}/_{4}$°	W do N	7 ,, ,, ,,	281 $^{1}/_{4}$°
OSO	10 ,, ,, ,,	112 $^{2}/_{4}$°	WNW	6 ,, ,, ,,	292 $^{2}/_{4}$°
SO do O	11 ,, ,, ,,	123 $^{3}/_{4}$°	NW do W	5 ,, ,, ,,	303 $^{3}/_{4}$°
SO	12 ,, ,, ,,	135°	NW	4 rumby ,, ,,	315°
SO do S	13 ,, ,, ,,	146 $^{1}/_{4}$°	NW do N	3 ,, ,, ,,	326 $^{1}/_{4}$°
SSO	14 ,, ,, ,,	157 $^{2}/_{4}$°	NNW	2 ,, ,, ,,	337 $^{2}/_{4}$°
S do O	15 ,, ,, ,,	168 $^{2}/_{4}$°	N do W	1 rumb ,, ,,	348 $^{2}/_{4}$°

PORÓWNANIE TEMPERATUR
WEDŁUG TERMOMETRÓW FAHRENHEITA i CELSJUSZA

Fahrenheit	Celsjusz	Fahrenheit	Celsjusz	Fahrenheit	Celsjusz
0	—17.8	37	+2.8	74	+23.3
1	—17.2	38	3.3	75	23.9
2	—16.7	39	3.9	76	24.4
3	—16.1	40	4.4	77	25.0
4	—15.6	41	5.0	78	25.6
5	—15.0	42	5.6	79	26.1
6	—14.4	43	6.1	80	26.7
7	—13.9	44	6.7	81	27.2
8	—13.3	45	7.2	82	27.8
9	—12.8	46	7.8	83	28.3
10	—12.2	47	8.3	84	28.9
11	—11.7	48	8.9	85	29.4
12	—11.1	49	9.4	86	30.0
13	—10.6	50	10.0	87	30.6
14	—10.0	51	10.6	88	31.1
15	—9.4	52	11.1	89	31.7
16	—8.9	53	11.7	90	32.2
17	—8.3	54	12.2	91	32.8
18	—7.8	55	12.8	92	33.3
19	—7.7	56	13.3	93	33.9
20	—6.7	57	13.9	94	34.4
21	—6.1	58	14.4	95	35.0
22	—5.6	59	15.0	96	35.6
23	—5.0	60	15.6	97	36.1
24	—4.4	61	16,1	98	36.7
25	—3.9	62	16.7	99	37.2
26	—3.3	63	17.2	100	37.8
27	—2.8	64	17.8	101	38.3
28	—2.2	65	18.3	102	38.9
29	—1.7	66	18.9	103	39.4
30	—1.1	67	19.4	104	40.0
31	—0.6	68	20.0	105	40.6
32	±0.0	69	20.6	106	41.1
33	+0.6	70	21.1	107	41.7
34	1.1	71	21.7	108	42.2
35	1.7	72	22.2	109	42.8
36	2.2	73	22.8	110	43.3

PRZEPOWIEDNIE POGODY

Uważne obserwowanie zjawisk przyrody daje nam często możność, w braku prognozy według mapy synoptycznej, zorientować się na podstawie własnych obserwacyj i przepowiedzieć pogodę na dobę, lub na dwie doby naprzód z pewnym prawdopodobieństwem.

Dobrej pogody możemy oczekiwać w następujących wypadkach:

1. gdy w miesiącach letnich około godz. 8 rano zjawiają się na niebie kłębiaste chmury, których ilość zwiększa się ku południowi, a pod wieczór maleje i znika zupełnie;
2. gdy wiatr od morza zwiększa się ku południowi i pod wieczór ustaje;
3. gdy w pobliżu nizin, rowów unosi się dolna mgła, która nad ranem znika;
4. obfita rosa wieczorem, w nocy i nad ranem;
5. zachód słońca przy bezchmurnym jasnym niebie;
6. powolny wzrost ciśnienia barometrycznego w ciągu kilku dni;
7. gdy latem wieczorem w lesie jest znacznie cieplej niż w otwartym polu.

Niepogodę można przepowiedzieć według następujących spostrzeżeń:

1. silne migotanie gwiazd;
2. wyjątkowa przezroczystość powietrza i bardzo dobra widzialność;
3. wyjątkowo wyraźne donoszenie się dźwięków z większych odległości;
4. stopniowe zaciąganie się nieba chmurami;
5. wzmagający się wiatr od rana i niesłabnący ku wieczorowi;
6. pierścień dookoła księżyca lub słońca, tak zwane „halo";
7. niewyraźna tarcza słońca lub księżyca w jednakowej powłoce chmur, tzw. „lisia czapka";
8. zachód słońca do niskich chmur na horyzoncie;
9. powolny spadek ciśnienia barometrycznego w przeciągu kilku dni;
10. czerwone zabarwienie chmur po zachodzie słońca;

W zimie można spodziewać się mrozu w następujących wypadkach:

1. słup świetlny nad słońcem lub księżycem;
2. całkowite wypogodzenie się przed zachodem słońca.

mgr. M. Żmijewski

MIARY I WAGI

1 mila morska = 1,852 km = 1852 m.

1 węzeł = szybkość statku, wynosząca 1 milę morską na 1 godzinę, czyli 1852 m na godzinę.

1 tona rejestrowa = 100 kubicznych stóp angielskich = 2,832 m^3.

1 m^3 = 0,353 ton rej.

Pojemność statku w tonach brutto = ogólna pojemność wszystkich pomieszczeń statku.

Pojemność statku w tonach netto = pojemność pomieszczeń użytkowych statku.

1 sążeń = 1,829 m.

1 cal ang. = 2,54 cm.

1 stopa ang. = 12 cali = około 30 cm (dokładnie 30,48 cm).

1 jard ang. = 3 stopy = około 91 cm (dokładnie 91,44 cm).

1 mila angielska = 1,524 km.

1 funt ang. = 0,454 kg.

1 mila geograficzna = 7,42 km.

WAGA RÓŻNYCH CIAŁ

0.1 m³ = 1 hl = 100 l waży w kg:

Minerały i metale	
Aluminium	260
Asfalt	110—120
Ołów	1130
Żelazo lane	730
Żelazo kute	780
Kamienie polne	160—175
Gips (suchy)	140—150
Szkło	260
Kamień wapienny	200—240
Wapno palone	90—120
Wapno gaszone	120—140
Żwir suchy	150—160
Żwir wilgotny	170—210
Sól kuchenna	210—220
Glina sucha	150—160
Glina wilgotna	170—210
Mosiądz	860
Piasek suchy	140—160
Piasek wilgotny	190—200
Smoła zwykła	107
Smoła pogazowa	120
Terpentyna	101
Cement	140—175
Cegła zwykła	140—160
Klinkier	170—200
Mur suchy	142—146
Cynk	715
Cyna	730

Produkty rolne	
Fasola	78—86
Gryka	62—71
Masło	94
Groch	78—82
Jęczmień	58—70
Nasiona trawy	32—35
Sieczka	9—10
Konopie (włókno)	150
Owies	40—50
Proso	64—68
Kartofle	72—82
Koniczyna	8—10
Otręby	27—33
Brukiew	62—66
Łubin	73—84
Kukurydza	70—80
Mąka	50—70
Nawóz	70—90
Marchew	68—78
Makuchy	35—40
Rzepak	60—70
Żyto	65—78
Plewy	5—10
Pszenica	71—86
Siano	6—9
Cukier	75—80
Buraki cukrowe	60—70

POLSKIE STATKI RYBACKIE
Morski Urząd Rybacki Gdynia
Kutry motorowe

L. p.	Nazwa	Miejsce stałego postoju	Siła motoru w KM	Główne wymiary m			Rok i miejsce budowy	Właściciele	
				dług.	szer.	zan.		przedwojenny	obecny użytkownik
1.	GDY 1	Gdynia	24	11,50	4,20	1,60	1922 Orłowo	Konkol Franciszek	Spółdzielnia Łosoś
2.	GDY 2	"	26	10,50	3,80	1,70	ok. 1885 Niemcy	Budzisz Józef	"
3.	GDY 3	"	60	15,90	4,90	2,05	1938 Gdynia St. Ryb.	Morski Inst. Rybacki	Herman Jan
4.	GDY 4	"	28	11,40	4,00	1,50	1918 Pr. Wsch.	Szajba Józef	Szajba Józef
5.	GDY 15	"	26/30	10,50	3,80	1,70	1910 Wolin	Konkol Józef	Spółdz. Łosoś
6.	GDY 23	"	70	14,25	4,67	1,43	1936 Gdynia	M. I. R.	M. U. R.
7.	GDY 27	"	100	16,50	5,10	2,40	1930 Stolpmünde	nieznany	Rybalt
8.	GDY 29	"	60	15,22	4,91	1,78	1938 Gdynia St. Ryb.	M. I. R.	Szajba Ant.
9.	GDY 30	"	15	10,00	3,50	1,50	1925 Niemcy	nieznany	Michalik Mieczysław
10.	GDY 37	"	22	10,13	3,90	1,50	nieznany	Budzisz Aleksander	Kowalczyk Antoni
11.	REW 28	Rewa	30	17,22	4,65	1,76	1876 Skrilinge Nork	Marek Emil	Marek Emil
12.	CHŁ 3	Chłapowo	60	15,22	4,91	2,20	1938 Gdynia St. Ryb.	M. I. R.	Czapp Józef
13.	WWS 1	Wielka Wieś	45	10,25	3,60	1,70	1914 Svanecke Bornholm	Skoczki Teodor	Skoczki Teodor
14.	WWS 4	"	42/48	13,58	4,58	1,90	1933 Gdynia	M. I. R.	Netzel Franciszek
15.	WWS 5	"	80	15,20	4,90	2,20	1937 Gdynia	M. I. R.	Myślisz Ja
16.	WWS 9	"	42/48	14,22	4,80	1,90	1935 Gdynia	M. I.	Jeka Augustyn
17.	WWS 15	"	20/24	11,50	3,90	1,80	1922 Wolin	Myś is Jan	Myślisz Józef
18.	KUZ 20	Kuźnica	35/40	12,08	4,12	1,70	1928 Kuźnica	Rotta Leon	Rotta Leon

Kutry motorowe c. d.

L. p.	Nazwa	Miejsce stałego postoju	Siła motoru w KM	Główne wymiary m dług.	szer.	zan.	Rok i miejsce budowy	Właściciel przedwojenny	obecny użytkownik
19.	KUZ 35	Kuźnica	75	13,00	4,50	1,60	1936 Gdańsk	Konkol Kazimierz	Konkol Kazimierz
20.	JAS 1	Jastarnia	60	15,22	4,91	1,78	1927 Gdynia	M. I. R.	Długi Adam
21.	JAS 2	"	72	13,30	4,88	1,80	1934 Sveneke Dania	Kohnke Maciej	Kohnke Maciej
22.	BOR 1	Bór	75	13,30	4,50	1,80	1934 Jastarnia	Kustosz Emil	Kustosz Emil
23.	HEL 1	Hel	50	12,00	4,00	1,70	—	Kostecki Józef	Kostecki Józef
24.	HEL 2	"	35	9,50	3,80	1,40	1932 Beka	Myślisz Antoni	Myślisz Antoni
25.	HEL 3	"	48	12,00	4,20	1,90	1934 Gdynia	M. I. R.	Netzel Augustyn
26.	CHŁ 2	Chłapowo	60	14,28	4,60	1,80	1934 St. Ryb. Gdynia	"	Bolda Paweł

Morski Urząd Rybacki Gdańsk

Kutry motorowe

L. p.	Nazwa	Miejsce stałego postoju	Siła motoru w KM	Główne wymiary m dług.	szer.	zan.	Rok i miejsce budowy	Właściciel przedwojenny	obecny użytkownik
27.	BRZ 11	Brzeźno	—	11,80	2,80	0,80	1935	—	Mor. Sp. Ryb.
28.	WIS 1	Wisłoujście	—	10,00	3,00	1,10	1905 Szczecin	—	Centr. Obr. i Prz.

Morski Urząd Rybacki Gdynia

Łodzie motorowe

L. p.	Nazwa	Miejsce stałego postoju	Siła motoru w KM	Główne wymiary m dług.	szer.	zan.	Rok i miejsce budowy	Właściciel przedwojenny	obecny użytkownik
1.	GDY 5	Gdynia	28	6,00	2,00	0,40	Sopot	-	Sołończyk Michał
2.	GDY 8	"	28	6,00	1,80	0,50	1945 Gdynia St. Ryb.		M. U. R. Gdynia (Długi Paweł)

L. p.	Nazwa	Miejsce stałego postoju	Siła motoru w KM	Główne wymiary m			Rok i miejsce budowy	Właściciel	
				dług.	szer.	zan.		przedwojenny	obecny użytkownik
3.	GDY 10	Gdynia	16	6,00	1,90	0,30	1945 Gdynia St. Ryb.	—	M.U.R. Gdynia (Piotr Bukowski)
4.	GDY 34	"	25	8,10	2,52	1,30	—	—	Staniszewsk Kazimierz
5.	GDY 35	"	25	4,25	2,15	0,80	—		Serwa Maksymilian
6.	ORŁ 1	Orłowo	7	6,70	2,10	0,50	1920 Sopot	opuszczona	Karolczuk Paweł
7.	OKS 1	Oksywie	5,5	5,00	1,80	0,40	1937 Sopot	Jankowski Józef	Jankowski Józef
8.	OKS 2	"	2,5	4,90	1,80	0,40	1945 Oksywie	Siwert Józef	Siwert Józef
9.	OKS 8	"	24	5,70	1,90	0,80	1930 Sopot	Bemke Maria	Siwert Feliks
10.	OBŁ 1	Obłuże	24	5,00	2,00	0,70	1930 Sopot	Siwert Józef	Siwert Józef
11.	OBŁ 2	"	6	5,00	2,00	0,50	1937 Swarzewo	Machol Aniela	Machol Bronisław
12.	MECH 4	Mechlinki	15	8,50	3,00	1,20	1890 Kołobrzeg	Białkowski Antoni	Białkowski Antoni
13.	REW 1	Rewa	6	6,00	2,00	0,80	1935 Gdynia	Tusk Jan	Tusk Jan
14.	OSL 6	Osłonino	10	9,20	2,70	0,65	niezn.	niezn.	Karschnia Paweł
15.	TUP 7	Tupadły	—	8,00	2,30	0,80	"	"	Schomburg August
16.	PUC 3	Puck	12	5,50	2,00	0,45	1940 Sopot	Szmidtke Augustyn	Szmidtke Augustyn
17.	WWS 3	Wielka Wieś	15	8,00	3,20	1,40	niezn.	Selke Józef	Selke Józef
18.	KUZ 25	Kuźnica	4	6,40	2,40	0,55	1933 Gdynia	Budzisz Walter	Budzisz Walter
19.	BOR 5	Bór	—	6,00	2,50	0,80	1930 Gdańsk	Mioth Kazimierz	Miotk Kazimierz
20.	BOR 14	Bór	12,5	8,00	2,60	0,80	—	Murański Jan	Murański Jan

Morski Urząd Rybacki Gdańsk

Łodzie motorowe

21.	SOP 1	Sopot		7,00	2,60	0,60	1945 Sopot	—	„Albatros"
22.	WSG 1	Górki Wschod.	—	7,00	2,00	0,30	1930		"
23.	WSG 2	"		7,00	3,20	1,30	1930 Gdańsk		Belau Alfred
24.	ZAG 1	Górki Zach.		6,00	2,00	0,80	1939 niezn.		Mohylowski Jan

L. p.	Nazwa	Miejsce stałego postoju	Siła motoru w KM	Główne wymiary m			Rok i miejsce budowy	Właściciel	
				dług.	szer.	zan.		przedwojenny	obecny użytkownik
25.	ZAG 2	Górki Zach.	—	4,00	1,30	0,70	1945 Sianki	—	Mohylowski Jan
26.	WIS 2	Wisłoujście	—	7,70	2,30	0,60	1935 Elbląg	—	Bień Józef
27.	BRZ 10	Brzeźno	—	8,20	1,85	0,70	1930 niezn.	—	Mor. Sp. Rybna

Morski Urząd Rybacki Gdynia

Łodzie wiosłowo-żaglowe

L. p.	Nazwa	Miejsce stałego postoju	Główne wymiary m			Rok i miejsce budowy	Właściciel	
			dług.	szer.	zan.		przedwojenny	obecny użytkownik
1.	GDY 6	Gdynia	4,60	1,70	0,30	—	niezn.	Kubina Alfons
2.	GDY 7	„	6,00	1,90	0,30	1945 Gdynia St. Ryb.		G. M. U. R. (Wspólnota Morska)
3.	GDY 9	„	3,15	1,25	0,20	1928 Gdynia St. Ryb.	Konkol Jan	Spółdz. Łosoś
4.	GDY 11	„	3,80	1,50	0,30	—	niezn.	Łokietek Józef
5.	GDY 12	„	4,50	175,	0,30	1922 Gdynia	Skielnik Jerzy	Skielnik Jerzy
6.	GDY 13	„	4,00	1,60	0,30	1939 Gdańsk	Herman Jan	Herman Jan
7.	GDY 14	„	4,50	1,60	0,30	1938 Gdynia	Dettlaf Jan	Dettlaf Paweł
8.	GDY 16	„	6,00	1,94	0,30	1945 Gdynia		G. M. U. R. (Wernerowski)
9.	GDY 17	„	4,80	1,61	0,40	1938 Gdynia	Kass Paweł	Płovki Paweł
10.	GDY 18	„	3,50	1,40	0,30	„	Bukowski Władysław	Bukowski Władysław
11.	GDY 19	„	4,25	1,30	0,40	1937 Sopot	Tessmer Michał	Tessmer Antoni
12.	GDY 20	„	5,65	1,90	0,50	1923	niezn.	Konkol Ksawery
13.	GDY 21	„	5,60	1,58	0,40	1920 Rewa	Wesserling Feliks	Wesserling Feliks
14.	GDY 22	„	4,20	1,55	0,40	—	Boszke Walentyn	Michalik Mieczysław
15.	GDY 24	„	4,00	1,50	0,30		niezn.	Solończyk Michał

L. p.	Nazwa	Miejsce stałego postoju	Główne wymiary m			Rok i miejsce budowy	Właściciel	
			dług.	szer.	zan.		przedwojenny	obecny użytkownik
16.	GDY 25	Gdynia	3,80	1,50	0,30	niezn.	opuszcz.	Łokietek Józef
17.	GDY 28	„	4,50	1,60	0,30	—	niezn.	Sp. Łosoś
18.	GDY 31	„	5,00	1,70	0.30	1945 Gdynia	—	Borkowski Stefan
19.	GDY 32	„	6,00	1,94	0.30	1945 Gdynia.St.Ryb.	—	G. M. U. R. (Wspólnota Morska)
20.	GDY 33	„	6,00	1,94	0,30	„	—	„
21.	GDY 36	„	4,40	1,50	0,10	niezn.	opuszcz.	Kreft Fr.
22.	GDY 38	Gdynia	5,00	1,70	0,40	1945 Gdynia St.Ryb.	—	G. M. U. R. Jakubowski Lech
23.	GDY 39	„	5,90	1,95	0,51	1945 Gdynia St.Ryb.		G. M. U. R. Wspólnota Morska, Sopot
24.	GDY 42	„	5,90	1,95	0,51	„		„
25.	ORŁ 2	Orłowo	4,00	1,36	0,30	niezn.	Noch Mateusz	Noch Mateusz
26.	ORŁ 3	„	3,00	1,00	0,30	1920 Gdańsk	opuszcz.	Grzęda Józef
27.	OKS 3	Oksywie	4,50	1.70	0,30	1939 Rewa	Odorczuk Wacław	Odorczuk Wacław
28.	OKS 4	„	4,00	1,80	0,40	1920 Gdańsk	Netzel Antoni	Netzel Antoni
29.	OKS 5	„	5,00	2.00	0,70	niezn.	opuszcz.	Krzywda Szymon
30.	OKS 7	„	4,50	1,50	0,30	1928 Gdynia	Jankowski Józef	Jankowski Józef
31.	OBŁ 3	Obłuże	4,50	1,80	0,30	1910 Orłowo	Hincke Józef	Hincke Józef
32.	OBŁ 4	„	4,00	1,70	0,30	1945 Obłuże	Tessmer Józef	Tessmer Józef
33.	OBŁ 5	„	4,00	1,80	0,40	1915 Gdynia	Urmanin Agnieszka	Urmanin Agnieszka
34.	OBŁ 6	„	4,00	1,70	0,30	1910 Gdynia	Machol Aniela	Machol Aniela
35.	OBŁ 7	„	3,20	1,50	0,20	niezn.	opuszcz.	Kosicki Wacł.
36.	OBŁ 8	„	2,50	1,20	0,20	„	„	Chojnacki Feliks
37.	MCH 1	Mechlinki	5,00	1,70	0,40	„	Konkol	Muża Ant.
38.	MCH 2	„	6,00	2,00	0,50	„	opuszcz.	Budzisz Józef

L. p.	Nazwa	Miejsce stałego postoju	Główne wymiary m			Rok i miejsce budowy	Właściciel	
			dług.	szer.	zan.		przedwojenny	obecny użytkownik
39.	MCH 3	Mechlinki	3,50	1,20	0,20	1925 Mechlinki	Barlasz Walenty	Barlasz Walenty
40.	MCH 5	"	4,50	1,50	0,30	niezn.	opuszcz.	Czapp August
41.	MCH 6	"	3,50	1,20	0,20	1935 Gdynia	Ponczocha Józef	Ponczocha Józef
42.	MCH 7	"	4,00	1,50	0,30	1925 Gdynia	Recke Antoni	Recke Antoni
43.	MCH 8	"	4,00	1,70	0,30	niezn.	opuszcz.	Zander Wład.
44.	MCH 9	"	5,00	1,80	0,40	1943 Mechlinki	Białkowski Antoni	Białkowski Antoni
45.	MCH 10	"	6,00	2,00	0,50	niezn.	opuszcz.	Muża Józef
46.	MCH 11	"	5,00	1,80	0,30	"	"	Pietrzyk Marian
47.	REW 2	Rewa	4,70	1,80	0,30	1927 Puck	niezn.	Dettlaf Edmund
48.	REW 3	"	4,70	1,50	0,20	1920 Rewa	Kreft Jan	Kreft Jan
49.	REW 4	"	4,70	1,60	0,25	1934 Rewa	niezn.	Kupe Józef
50.	REW 5	"	4,00	1,50	0,20	1944 Gdynia St.Ryb.	"	Hohn Juliusz
51.	REW 6	"	5,00	1,90	0,30	1925 Rewa	Pioch Franciszek	Pioch Franciszek
52.	REW 7	"	4,00	1,50	0,30	1932 Rewa	Poglettke Jan	Poglettke Jan
53.	REW 8	"	4,70	1,70	0,25	Beka	Retzke Franc.	Retzke Franc.
54.	REW 9	"	3,00	1,20	0,20	niezn.	niezn.	Hohn Paweł
55.	REW 10	"	4,00	1,40	0,30	"	"	Kreft Ant.
56.	REW 11	"	6,00	2,00	0,30	1945 Gdynia St.Ryb.		G. M. U. R. Marek Emil
57.	REW 12	"	3,90	1,95	0,20	1932 Rewa	niezn.	G. M. U. R. Długi Klem.
58.	REW 13	"	3,90	1,95	0,20	1932 Rewa	Kreft Henryk	Kreft Henryk
59.	REW 14	"	5,30	1,80	0,30	1936 Rewa	Markowc Antoni	Markowc Antoni
60.	REW 16	"	5,00	2,00	0,30	1925 Rewa	Dorsz Antoni	Dorsz Antoni
61.	REW 17	"	4,00	1,50	0,30	1933 Rewa	Borasz Franciszek	Borasz Franciszek

L. p.	Nazwa	Miejsce stałego postoju	Główne wymiary m			Rok i miejsce budowy	Właściciel	
			dług.	szer.	zan.		przedwojenny	obecny użytkownik
62.	REW 18	Rewa	5,00	1,90	0,40	1936 Rewa	Dorsz Józef	Dorsz Józef
63.	REW 19	,,	4,50	2,00	0,25	niezn.	opuszcz.	Śliwiński Franciszek
64.	REW 20	,,	5,50	2,00	0,40	Gdynia	Pioch Franc.	Pioch Franc.
65.	REW 21	,,	5,50	2,00	0,30	niezn.	opuszcz.	Hohn Juliusz
66.	REW 23	,,	6,00	2,00	0,30	1926 Rewa	Kunath Rozalia	Budzisz Józef
67.	REW 24	,,	4,70	1,70	0,30	1925 Rewa	Markowc Jan	Markowc Jan
68.	REW 25	,,	5,00	2,00	0,30	1936 Rewa	Busz Marta	Busz Marta
69.	REW 26	,,	4,00	1,70	0,25	1930 Gdynia	Busz Antoni	Busz Antoni
70.	REW 27	,,	4,00	1,60	0,25	1935 Rewa	Migga Ignacy	Migga Ignacy
71.	OSŁ 1	Osłonino	5,00	1,80	0,45	1930 Kuźnica	Bilot Bernard	Bilot Bernard
72.	OSŁ 2	,,	5,00	1,80	0,40	1938 Gdynia	Dybowski Józef	Dybowski Józef
73.	OSŁ 3	,,	3,50	1,80	0,35	1939 Orłowo	Szczypiór Józef	Szczypiór Józef
74.	OSŁ 4	,,	6,00	1,40	0,40	niezn.	opuszcz.	Bilot Bernard
75.	OSŁ 5	,,	5,45	1,55	0,45	,,	,,	,,
76.	OSŁ 7	,,	4,00	1,50	0,40	1938 Osłonino	Matejewski Paweł	Matejewski Paweł
77.	OSŁ 8	,,	5,00	1,80	0,45	1931 Mrzezino	Jaks Józef	Kolp Jan
78.	OSŁ 9	,,	5,00	1,65	0,60	1915 Gdynia	Wikowski Jerzy	Wikowski Jerzy
79.	OSŁ 10	,,	4,00	1,60	0,35	1938 Hel	Pioch Augustyn	Pioch Augustyn
80.	OSŁ 11	,,	6,00	2,20	0,50	1943 Sianki	Pioch Augustyn	Pioch Augustyn
81.	OST 1	Ostrowo	5,00	2,00	0,45	1934 Ostrowo	Wittbrodt Józef	Wittbrodt Józef
82.	OST 2	,,	4,50	2,00	0,40	1934 Ostrowo	Radtke Jan	Radtke Jan
83.	OST 3	,,	5,00	2,00	0,45	1925 Rewa	Szomburg Jan	Szomburg Jan
84.	KAR 1	Karwia	4,60	2,00	0,40	1937 Kuźnica	Wittbrodt Jan III	Wittbrodt Jan III

L. p.	Nazwa	Miejsce stałego postoju	Główne wymiary m			Rok i miejsce budowy	Właściciel	
			dług.	szer.	zan.		przedwojenny	obecny użytkownik
85.	KAR 2	Karwia	5,00	2,00	0,45	1928 Chałupy	Voelkner Michał	Voelkner Michał
86.	KAR 3	„	5,00	2,00	0,45	1928 Puck	Parchem Albert	Parchem Albert
87.	KAR 4	„	5,00	2,00	0,45	1938 Karwia	Wittbrodt Antoni I	Wittbrodt Antoni I
88.	KAR 5	„	5,00	2,00	0,45	1927 Jastarnia	Miłosz Ksawery	Miłosz Ksawery
89.	KAR 6	„	5,00	1,90	0,40	1938 Osłonino	Wittbrodt Antoni	Wittbrodt Antoni
90.	TUP 2	Tupadły	4,40	1,80	0,40	1925 niezn.	niezn.	Fabisz Leon
91.	TUP 3	„	5,30	2,00	0,55	1933 Kuźnica	Fabisz Augustyn	Fabisz Augustyn
92.	TUP 4	„	5,10	1,90	0,40	1934 Tupadły	Fabisz Jan I	Fabisz Jan I
93.	TUP 5	„	6,40	2,20	0,50	niezn.	Fabisz Jan I	Fabisz Jan I
94.	TUP 6	„	4,00	1,70	0,40	„	Fabisz Franc.	Fabisz Franc.
95.	TUP 8	„	3,50	1,40	0,30	„	opuszcz.	Schomburg August
96.	TUP 9	„	4,00	1,70	0,30	1935 Puck	Fabisz Augustyn	Fabisz Augustyn
97.	TUP 10	„	3,50	1,40	0,30	1935 Gdynia	Gmina Strzelno	Ciskowski Józef
98.	CHŁ 1	Chłapowo	5,30	1,90	0,40	1937 Rozewie	Goyka Józef	Goyka Józef
99.	CHŁ 4	„	5,10	1,50	0,40	1937 W. Wieś	Styn Józef	Styn Józef
100.	CHŁ 5	„	5,00	1,60	0,40	1924 Chłapowo	Glembin Józef	Glembin Józef
101.	CHŁ 6	„	5,20	2,00	0,40	1928 Puck	Skwiertz Józef	Skwiertz Józef
102.	CHŁ 7	„	3,50	1,50	0,30	1935 Gdynia	Gmina Strzelno	Selke Jan
103.	CHŁ 8	„	5,60	1,70	0,40	1942 Chłapowo	Pliński Michał	Pliński Michał
104.	CHŁ 9	„	5,50	1,80	0,40	1933 Puck	Ciskowski Jan	Ciskowski Jan
105.	CHŁ 10	„	4,00	1,55	0,30	niezn.	opuszcz.	Bolda Jan
106.	CHŁ 11	„	5,60	1,90	0,40	„	„	Wrosz Jakub
107.	CHŁ 12	„	5,50	1,95	0,50	1941 Chłapowo	Zalewski Leon	Zalewski Leon

L. p.	Nazwa	Miejsce stałego postoju	Główne wymiary, m			Rok i miejsce budowy	Właściciel	
			dług.	szer.	zan.		przedwojenny	obecny użytkownik
108.	CHŁ 13	Chłapowo	4.50	1,70	0,45	1934 Puck	Czapp Józef	Czapp Józef
109.	CHŁ 14	„	4,00	1,75	0,45	1930 Puck	Jeka Augustyn	Jeka Augustyn
110.	CHŁ 15	„	4,10	1,90	0,40	niezn.	niezn.	Bolda Paweł
111.	PUC 1	Puck	4,00	1.70	0,40	1945 Puck	Schmidtke Augustyn	Schmidtke Augustyn
112.	PUC 2	„	5,00	1,80	0,40	1937 Sopot	„	„
113.	PUC 4	„	4,00	1.70	0,40	1934 Hel	Doering Alojzy	Doering Alojzy
114.	PUC 5	„	3,50	1,40	0,30	1926	Betlejewski Michał	Betlejewski Michał
115.	PUC 6	„	4,00	1,80	0,40	1937 Puck	Gierszewski Jan	Gierszewski Jan
116.	PUC 7	„	3,50	1.30	0,30	1936 Gdynia	Szmidtke Klemens	Szmidtke Klemens
117.	PUC 8	„	4,80	1,45	0,28	1929 Puck	Klebba Stefan	Klebba Stefan
118.	PUC 9	„	4,00	1,80	0,35	niezn.	opuszcz.	Bobber Fr.
119.	PUC 10	„	4,50	1.80	0,40	1936 Puck	Dybowski Franciszek	Dybowski Franciszek
120.	PUC 11	„	5,00	1,80	0,45	niezn.	opuszcz.	Gaffka St.
121.	PUC 12	„	4.50	1,80	0,40	1933 Puck	Wejher Józef	Wejher Józef
122.	PUC 13	„	3,40	1,20	0,35	1935 Puck	Hirth Teodor	Hirth Teodor
123.	PUC 14	„	3,00	1,50	0,35	1928 Gdynia	Bunk Paweł	Bunk Paweł
124.	PUC 15	„	3,80	1,70	0,40	niezn.	Pirsch	Bunk Paweł
125.	PUC 16	„	4,00	1,50	0,40	1925 Puck	Budzisz Antoni	Budzisz Antoni
126.	PUC 17	„	3,00	1,20	0,35	1930 Puck	Budzisz Antoni	Budzisz Antoni
127.	PUC 18	„	3,00	1,50	0,30	1945 Puck	—	Szmidtke Augustyn
128.	PUC 19	„	3,00	1,40	0,40	1939 Gdynia	Lange Feliks	Lange Feliks
129.	SWA 1	Swarzewo	3,00	1,50	0,30	1933 Swarzewo	Parchem Jan	Parchem Jan

L. p.	Nazwa	Miejsce stałego postoju	Główne wymiary m			Rok i miejsce budowy	Właściciel	
			dług.	szer.	zan.		przedwojenny	obecny użytkownik
130.	SWA 2	Swarzewo	3,00	1,60	0,35	1920	Jaszke Józef	Jaszke Józef
131.	SWA 3	"	3,00	1,50	0,35	1938 Swarzewo	Kohnke Stefan	Kohnke Stefan
132.	SWA 4	"	5,50	1,80	0,45	1920 W. Wieś	Radtke Stan.	Radtke Stan.
133.	SWA 5	"	4,50	1,80	0,40	niezn.	opuszcz.	Trendel Bolesł.
134.	SWA 6	"	3,00	1,50	0,35	Jastarnia	Kohnke Paweł	Kohnke Paweł
135.	SWA 7	"	3,00	1,10	0,15	—	Konkol Jan III	Golla Michał
136.	SWA 8	"	2,90	1,15	0,25	—	—	Bystram Jan
137.	SWA 9	"	5,00	1,90	0,45	1937 Rewa	Bethka Wojc.	Bethka Wojc.
138.	WWS 2	Wielka Wieś	5,00	1,80	0,45	1933 Wejherowo	Budzisz Augustyn	Budzisz Augustyn
139.	WWS 6	"	3,00	1,50	0,30	niezn.	opuszcz.	Bolda Józef
140.	WWS 7	"	4,00	1,60	0,40	1922 Reka	Budzisz Andrzej	Budzisz Andrzej
141.	WWS 8	"	4,20	1,60	0,40	1927 Gdynia	Bolda Józef	Bolda Józef
142.	WWS 10	"	4,50	1,70	0,40	1925 W. Wieś	Frank Jan	Frank Jan
143	WWS 11	"	4,50	1,80	0,40	1935 Kuźnica	Konkol Emil	Zelke Stanisł.
144.	WWS 13	"	5,00	1,90	0,40	1933 W. Wieś	Wittbrodt Augustyn	Wittbrodt Augustyn
145.	WWS 16	"	5,00	1,80	0,45	1924 W. Wieś	Dehling Jan	Dehling Jan
146.	WWS 18	"	4,40	2,00	0,30	1931 W. Wieś	Myślisz Józef	Myślisz Józef
147.	WWS 19	"	4,00	1,80	0,55	1937 Hel	Netzel Franc.	Netzel Franc.
148.	CHA 1	Chałupy	5,00	2,00	0,40	1941 Kuźnica	Budzisz Leon	Budzisz Leon
149.	CHA 2	"	5,00	2,00	0,40	1938 Kuźnica	Trendel Ksawery	Trendel Ksawery
150.	CHA 3	"	5,00	2,00	0,40	1938 Kuźnica	Kroll Augustyn	Kroll Augustyn
151.	CHA 4	"	4,50	1,80	0,35	1930 Kuźnica	Budzisz Józef	Budzisz Józef
152.	CHA 5	"	4,00	1,60	0,40	1937 Chałupy	Muża Jan	Muża Jan
153.	KUZ 1	Kuźnica	5,00	2,20	0,45	1938 Kuźnica	Konkol Walter	Konkol Walter

L. p.	Nazwa	Miejsce stałego postoju	Główne wymiary m dług.	szer.	zan.	Rok i miejsce budowy	Właściciel przedwojenny	obecny użytkownik
154.	KUZ 2	Kuźnica	4,00	1,50	0,35	1925 Kuźnica	Budzisz Alojzy	Budzisz Alojzy
155.	KUZ 3	,,	5,00	1,90	0,45	1926 Kuźnica	Budzisz Karol	Budzisz Karol
156.	KUZ 4	,,	5,20	2,00	0,45	1930 Kuźnica	Budzisz Karol	Budzisz Karol
157.	KUZ 5	,,	5,18	2,05	0,45	1942 Kuźnica	Rotta Roman	Rotta Roman
158.	KUZ 6	,,	5,00	1,80	0,45	1940 Kuźnica	Rotta Leon	Rotta Leon
159.	KUZ 7	,,	5,00	2,00	0,45	1934 Kuźnica	Budzisz Edward	Budzisz Edward
160.	KUZ 8	,,	4,00	1,80	0,40	1942 Kuźnica	Konkol Antoni	Konkol Antoni
161.	KUZ 9	,,	5,00	2,00	0,45	1942 Kuźnica	Budzisz Wincenty	Budzisz Wincenty
162.	KUZ 10	,,	5,00	2,00	0,45	1935 Kuźnica	Budzisz Albin I	Budzisz Albin I
163.	KUZ 11	,,	5,10	2,00	0,45	1942 Kuźnica	Rotta Jan	Rotta Jan
164.	KUZ 12	,,	5,25	2,10	0,45	1935 Puck	Konkol Anastazy	Konkol Anastazy
165.	KUZ 13	,,	4,20	1,17	0,45	1937 Puck	Konkol Anastazy	Konkol Anastazy
166.	KUZ 14	,,	5,00	1,80	0,40	1930 Öst-Neufahr	Budzisz Józef	Budzisz Józef
167.	KUZ 15	,,	5,00	1,80	0,40	1937 Kuźnica		,,
168.	KUZ 16	,,	5,10	2,00	0,45	1928 Kuźnica	Budzisz Alojzy	Budzisz Alojzy
169.	KUZ 17	,,	5,15	2,00	0,45	1936 Kuźnica	Budzisz Edmund	Budzisz Edmund
170.	KUZ 18	,,	5,00	1,90	0,45	1923 Kuźnica	Budzisz Alojzy	Budzisz Alojzy
171.	KUZ 19	,,	4,00	1,80	0,40	1925 Kuźnica	Budzisz Paweł	Budzisz Paweł
172.	KUZ 21	,,	5,00	2,00	0,45	1943 Kuźnica	Budzisz Alojzy	Budzisz Alojzy
173.	KUZ 22	,,	4,50	1,50	0,35	1932 Kuźnica	Struck Jan	Struck Jan
174.	KUZ 23	,,	5,00	1,90	0,40	1935 Puck	Nimoth Antoni	Nimoth Antoni

L. p.	Nazwa	Miejsce stałego postoju	Główne wymiary m			Rok i miejsce budowy	Właściciel	
			dług.	szer.	zan.		przedwojenny	obecny użytkownik
175.	KUZ 24	Kuźnica	4,80	1,80	0,40	1920 Jastarnia	Nimoth Ryszard	Nimoth Ryszard
176.	KUZ 26	,,	5,00	2,00	0,45	1927 Kuźnica	Muża Konrad	Muża Konrad
177.	KUZ 27	,,	5,00	2,00	0,45	1943 Bór	Struck Jan	Struck Jan
178.	KUZ 28	,,	5,00	2,00	0,45	1933 Kuźnica	Budzisz Ignacy	Budzisz Ignacy
179.	KUZ 29	,,	5,50	2,00	0,45	1937 Kuźnica	Budzisz Walenty	Budzisz Walenty
180.	KUZ 30	,,	4,00	1,70	0,40	1925 Kuźnica	Budzisz Fr.	Budzisz Fr.
181.	KUZ 31	,,	5,00	2,00	0,45	1933 Puck	Budzisz Albin II	Budzisz Albin II
182.	KUZ 32	,,	4,50	1,80	0,40	1930 Hel	Budzisz Jan	Budzisz Jan
183.	KUZ 33	,,	3,50	1,50	0,30	1939 Puck	Prena Filip	Prena Filip
184.	KUZ 34	,,	5,00	1,90	0,40	1942 Kuźnica	Prena Wacław	Prena Wacław
185.	JAS 11	Jastarnia	5,00	2,00	0,60	1934 Jastarnia	Kohnke Gerard	Kohnke Gerard
186.	JAS 12	,,	5,00	2,00	0,65	1920 Jastarnia	Konkel Teodor	Konkel Teodor
187.	JAS 13	,,	5,00	2,00	0,50	1933 Jastarnia	Piper Dawid	Piper Dawid
188.	JAS 14	,,	4,00	2,20	0,30	1922 Brzeźno	Lisakowski Jakób	Lisakowski Jakób
189.	JAS 15	,,	5,00	2,00	0,60	1932 Jastarnia	Selin Szczepan	Selin Szczepan
190.	JAS 16	,,	5,00	2,00	0,60	1932 Bór	Netzel Paweł II	Netzel Paweł II
191.	JAS 17	,,	4,55	1,60	0,50	1920 Gdańsk	Kohnke Andrzej	Kohnke Andrzej
192.	JAS 18	,,	4,50	1,80	0,50	1920 Jastarnia	Netzel Paweł I	Netzel Paweł I
193.	JAS 19	,,	5,00	1,50	0,60	1915 Jastarnia	Budda Leon	Budda Leon
194.	JAS 20	,,	2,00	0,80	0,30	1932 Gdynia	Glembin Leon	Glembin Leon
195.	JAS 21	,,	5,00	1,90	0,65	1900 Jastarnia	Konkel Feliks II	Konkel Feliks II

L. p.	Nazwa	Miejsce stałego postoju	Główne wymiary m dług.	szer.	zan.	Rok i miejsce budowy	Właściciel przedwojenny	obecny użytkownik
196.	JAS 22	Jastarnia	3,50	1,50	0,50	1935 Jastarnia	Konkel Franciszek	Konkel Franciszek
197.	JAS 23	„	5,00	2,00	0,60	1925 Jastarnia	Konkel Edmund	Konkel Edmund
198.	JAS 24	„	5,00	2,00	0,60	1919 Jastarnia	Konkel Maks	Konkel Maks
199.	JAS 25	„	4,50	1,80	0,60	1934 Jastarnia	Konkel Zygmunt	Konkel Zygmunt
200.	JAS 26	„	5,00	2,00	0,60	1944 Bór	Konkel Robert	Konkel Robert
201.	JAS 27	„	4,50	2,00	0,60	1931 Jastarnia	Kohnke Wojciech	Kohnke Wojciech
202.	JAS 28	„	3,00	1,50	0,50	1944 Jastarnia	Kohnke Alojzy	Kohnke Alojzy
203.	JAS 29	„	3,50	2,00	0,50		Sylwester Karol	Sylwester Karol
204.	JAS 30	„	5,75	2,15	0,80	1935 Kuźnica	Konkel Ignacy I	Konkel Ignacy I
205.	JAS 31	„	5,00	1,80	0,60	1930	Kohnke Benjamin	Kohnke Benjamin
206.	JAS 32	„	5,00	1,80	0,60	1933 Jastarnia	Konkel Stanisław	Konkel Stanisław
207.	JAS 33	„	5,70	1,80	0,60	1900 Rewa	Lisakowski Ryszard	Lisakowski Ryszard
208.	JAS 34	„	4,00	1,90	0,60	1925 Jastarnia	Konkel Walentyn	Konkel Walentyn
209.	JAS 35	„	4,50	1,80	0,60	1925 Wejherowo	Długi Konrad	Długi Konrad
210.	JAS 36	„	4,50	2,00	0,60	1918 Jastarnia	Długi Adam	Długi Adam
211.	JAS 37	„	5,00	2,00	0,60	1925 Rewa	Kohnke Maciej II	Kohnke Maciej II
212.	JAS 38	„	3,50	1,70	0,40	1918 Jastarnia	Kohnke Maciej II	Kohnke Maciej II
213.	JAS 39	„	5,50	2,20	0,40	1920 Jastarnia	Lisakowski Jakób I	Lisakowski Jakób I
214.	JAS 40	„	5,00	2,00	0,60	1933 Wejherowo	Glembin Emil	Glembin Emil
215.	JAS 41	„	5,00	2,00	0,60	1928 Jastarnia	Konkel Franciszek	Konkel Franciszek
216.	BÓR 2	Bór	5,50	2,20	0,50	1929 Bór	Herman Leon I	Herman Leon I

L. p.	Nazwa	Miejsce stałego postoju	Główne wymiary m dług.	szer.	zan.	Rok i miejsce budowy	Właściciel przedwojenny	obecny użytkownik
217.	BÓR 3	Bór	3,00	1,50	0,30	1925 Bór	Boszke Jan	Boszke Jan
218.	BÓR 4	„	4,00	1,65	0,50	1944 Bór	Lisakowski Maksymilian	Lisakowski Maksymilian
219.	BÓR 6	„	6,00	2,10	0,80	1925 Gdańsk	Konkel Bazyli	Konkel Bazyli
220.	BÓR 7	„	5,50	1,80	0,60	1924 Jastarnia	Konkel Ferdynand	Konkel Ferdynand
221.	BÓR 8	„	3,00	1,40	0,50	1930 Jastarnia	Dahl Maksymilian	Dahl Maksymilian
222.	BÓR 9	„	3,00	1,60	0,50	1930 Jastarnia	Konkel Emil	Konkel Emil
223.	BÓR 10	„	5,50	2,00	0,60	1930 Jastarnia	Kohnke Edward	Kohnke Edward
224.	BÓR 11	„	2,90	1,50	0,60		Herrman Wiktor	Herrman Wiktor
225.	BÓR 12	„	4,00	1,20	0,50	1925 Bór	Muża Józef	Muża Józef
226.	BÓR 13	„	4,50	1,90	0,60	1930 Gdańsk	Budzisz Józef	Budzisz Józef
227.	BÓR 15	„	4,00	1,20	0,50	1925 Bór	Muża Hugon	Muża Hugon
228.	BÓR 16	„	5,50	2,20	0,50	1929 Bór	Herrman Leon	Herrman Leon
229.	BÓR 17	„	3,00	1,50	0,30	1917 Jastarnia	Kustosz Emil	Kustosz Emil
230.	BÓR 18	„	5,00	2,00	0,60	1909 Bór	Boszke Jan	Boszke Jan
231.	BÓR 19	„	3,80	1,50	0,50	1938 Bór	Konkol Bazyli	Konkol Bazyli
232.	BÓR 20	„	4,50	1,80	0,60	1925 Gdynia	Konkel Teodor III	Konkel Teodor III
233.	HEL 4	Hel	4,50	1,70	0,30		Kohnke Antoni	Kohnke Antoni
234.	HEL 5	„	5,50	1,60	0,45		Grabski Paweł	Grabski Paweł
235.	HEL 6	„	4,20	1,70	0,30	1933 Hel	Szomborg Rudolf	Szomborg Rudolf
236.	HEL 7	„	4,90	1,60	0,40		Szulczewski Jerzy	Szulczewski Jerzy
237.	HEL 8	„	4,00	1,60	0,50	1944 Jastarnia	Konkel Jan	Konkel Jan

L. p.	Nazwa	Miejsce stałego postoju	Główne wymiary m			Rok i miejsce budowy	Właściciel	
			dług.	szer.	zan.		przedwojenny	obecny użytkownik
238.	HEL 9	Hel	4,50	1,50	0,30		Struk Jan	Struk Jan
239.	HEL 10	,,	4,80	1,70	0,30		Muża Leon	Muża Leon
240.	HEL 11	,,	4,50	1,80	0,30	1936 Gdańsk	Muża Jan	Muża Jan
241.	HEL 12	,,	4,40	1,70	0,45		Indyk Ludwik	Indyk Ludwik
242.	HEL 13	,,	5,50	1,50	0,30		Makiewicz Mieczysław	Makiewicz Mieczysław
243.	HEL 14	,,	5,80	1,80	0,40		Parasiński Edmund	Parasiński Edmund
244.	HEL 15	,,	4,40	1,50	0,30		Golusiński Jan	Golusiński Jan
245.	HEL 16	,,	5,00	1,70	0,40	1929 Jastarnia	Muża Antoni II	Muża Antoni II
246.	HEL 17	,,	4,00	1,80	0,30	1922 Chałupy	Budzisz Józef	Budzisz Józef
247.	HEL 18	,,	3,00	1,20	0,20		Herman Józef.	Herman Józef
248.	HEL 19	,,	4.60	1,70	0,40	1930 Puck	Budzisz Leonard	Budzisz Leonard
249.	HEL 20	,,	6,00	1,50	0,50		Budzisz Konrad	Budzisz Konrad
250.	HEL 21	,,	4,50	1,90	0,30	1921 Jastarnia	Konkol Antoni	Konkol Antoni
251.	HEL 22	,,	4,00	1,62	0,25	1945 W. Wieś	Bolda Stanisław	Bolda Stanisław
252.	HEL 23	,,	4,20	1,60	0,20		Natkowski Onufry	Natkowski Onufry
253.	HEL 24	,,	4,20	1,20	0,25	1933 Hel	Szomborg Rudolf	Szomborg Rudolf
254.	HEL 25	,,	5,00	1,80	0,40	1934 Rewa	Netzel Augustyn	Netzel Augustyn
255.	HEL 26	,,	4,60	1,60	0,60	1937 Hel	Muża Jan	Muża Jan
256.	HEL 27	,,	3,80	1,40	0,25		Parasiński Piotr	Parasiński Piotr
257.	HEL 28	,,	6,00	2,20	0,50	1942 Kuźnica	Budzisz Wiktor	Budzisz Wiktor
258.	HEL 29	,,	4,00	1,60	0,30	1937 Hel	Kohnke Antoni	Kohnke Antoni
259.	HEL 30	,,	6,00	1,70	1,30		Niemonth Wojciech	Niemonth Wojciech

Morski Urząd Rybacki Gdańsk

Łodzie wiosłowo-żaglowe

L. p.	Nazwa	Miejsce stałego postoju	Rodz. napędu	Główne wymiary m			Rok i miejsce budowy	Właściciel	
				dług.	szer.	zan.		przedwojenny	obecny użytkownik
260.	BRZ 1	Brzeźno	ż.	5,00	1,65	0,35	1928		Mor. Sp. Ryb.
261.	BRZ 2	„	„	6,50	2,20	0,40	1923		„
262.	BRZ 3	„	„	5,00	1,65	0,35	1925		„
263.	BRZ 4	„	„	6,80	2,75	0,45	1932		„
264.	BRZ 5	„	wiosł.	4,50	1,50	0,40	1928		„
265.	BRZ 6	„	„	4,50	1,50	0,40	1928		„
266.	BRZ 7	„	„	3,60	1,45	0,30	1932		„
267.	BRZ 8	„	„	3,70	1,50	0,30	1935		„
268.	BRZ 9	„	„	3,70	1,45	0,30			„

SPIS RYBAKÓW POLSKICH

Morski Urząd Rybacki — Gdynia

a) obwód Gdynia

Lp.	Nazwisko	Imię	Miejsce zamieszkania
1	Jaskółka	Antoni	Chylonia, Mikołaja 44 a
2	Müller	Władysław	„ Mikołaja 45
3	Owczarek	Stanisław	„ Morska 266
4	Hohn	Franciszek	Cisewo, Chylońska 17 b
5	Bielousz	Kuźma	Gdynia, Pomorska 40
6	Bogumił	Feliks	„ Portowa 6
7	Borkowski	Stefan	„ Hala Rybna
8	Bukowski	Piotr	„ Św. Piotra 23
9	Bukowski	Piotr	„ Św. Piotra 23
10	Chłudziński	Józef	„ Oksywie
11	Cieglewicz	Jan	„ Derdowskiego 2
12	Czupowski	Franciszek	„ Waszyngtona 22
13	Denz	Juliusz	„ Waszyngtona 22 a
14	Denz	Ksawery	„ Waszyngtona 22
15	Dettlaf	Jakub	„ Jana z Kolna 2
16	Długi	Paweł	„ Zygmunta Augusta 9
17	Dulka	Bernard	„ Waszyngtona 12
18	Durczak	Jan	„ Słowackiego 48
19	Gabryszak	Jan	„ Czołgistów 5
20	Garbowski	Zbigniew	„ Waszyngtona 28
21	Gorlik	Franciszek	„ Serpentyna 3
22	Grędziak	Jan	„ Czołgistów 6
23	Herman	Jan	„ Kol. Ryb. 28
24	Hohn	Feliks	„ Starowiejska 12 a
25	Hoszowski	Antoni	„ Rybacka 3

L. p.	Nazwisko	Imię	Miejsce zamieszkania
26	Jakubowski	Lech	Gdynia, Jana z Kolna
27	Jankowski	Eliasz	„ Leśna 10
28	Jaremus	Teodor	„ Witomino, Łąkowa 5
29	Jędraszka	Józef	„ Żeromskiego 10
30	Kobryn	Wiktor	„ Władysława IV 26/16
31	Konkel	Anastazy	„ Waszyngtona 28
32	Konkel	Ksawery	„ Żeromskiego 15 a
33	Konkel	Longinus	„ Żeromskiego 28
34	Konkel	Paweł	„ Rybacka 3
35	Koss	Karol	„ Pl. Kaszubski 1
36	Kreft	Franciszek	„ Waszyngtona 28
37	Kreft	Franciszek II	„ Waszyngtona 28
38	Kreft	Jerzy	„ Portowa 12
39	Kreft	Józef	„ Waszyngtona 28
40	Kubina	Alfons	„ Waszyngtona 30
41	Kulawczyk	Aleksander	„ Orzeszkowej 18
42	Kurr	Józef	„ Starowiejska 12 a
43	Lipa	Jan	„ Kopernika 9
44	Lippa	Władysław	„ Św. Piotra 12
45	Łaniecki	Tadeusz	„ Świętojańska 84
46	Łokietek	Józef	„ Żeromskiego 8
47	Malczewski	Wiktor	„ Słupecka 30
48	Małolepszy	Jan	„ Świętojańska 12
49	Maros	Jan	„ Gdańska 15
50	Mazur	Stanisław	„ Św. Wojciecha 7
51	Michalik	Edward	„ Waszyngtona 28
52	Michalik	Mieczysław	„ Waszyngtona 28
53	Mikołajczak	Czesław	„ Waszyngtona 19
54	Muza	Józef	„ Żeromskiego 6
55	Nachajski	Mikołaj	„ Jana z Kolna 3
56	Nadolski	Leon	„ Pl. Kaszubski 9
57	Naumowicz	Mieczysław	„ Świętojańska 94
58	Ofiara	Józef	„ Waszyngtona 10
59	Palke	Teodor	„ Waszyngtona 24
60	Parasiński	Edmund	„ Żeromskiego 25
61	Piontke	Jan	„ Pszeniczna 15
62	Płocki	Paweł	„ Żeromskiego 10
63	Płocki	Władysław	„ Żeromskiego 10
64	Pokryfka	Antoni	„ Waszyngtona 30
65	Rohde	Józef Antoni	„ Żeromskiego 4 a
66	Rotta	Andrzej	„ Waszyngtona 19
67	Samp	Leon	„ Starowiejska 18
68	Semerling	Czesław	„ Siedlecka 2
69	Serwa	Maksymilian	„ Świętojańska 78
70	Simiński	Edmund	„ Żeromskiego 6
71	Siwert	Józef	„ Obłuże
72	Skielnik	Józef	„ Św. Wojciecha 9
73	Sołonczyk	Michał	„ Waszyngtona 12
74	Sosnowski	Zbigniew	„ Legionów 56
75	Spitzbarth	Jan Henryk	„ Hala Rybna
76	Staniszewski	Kazimierz	„ Świętojańska 78
77	Stepka	Bolesław	„ Piotra Skargi 9
78	Stiewe	Bolesław	„ Portowa 5
79	Styn	Józef	„ Żeromskiego 6 a
80	Szejba	Jan	„ Portowa 14
81	Szejba	Antoni	„ Jana z Kolna 2
82	Szejba	Józef	„ Jana z Kolna 2
83	Szewczuk	Mirosław	„ Tatrzańska 32
84	Szydłowski	Czesław	„ Piotra
85	Tesmer	Antoni	„ Kol. Ryb. 23
86	Tessmar	Julianna	„ Obłuże
87	Wernerowski	Bolesław	„ Żeromskiego 6
88	Wesserling	Feliks	„ Kol. Ryb. 20
89	Wójcik	Władysław	„ Dreszera 9
90	Zacharko	Michał	„ Żeromskiego 25
91	Zarczyński	Franciszek	„ Hala Rybna
92	Zedzik	Feliks	„ Morska 95

Lp.	Nazwisko	Imię	Miejsce zamieszkania
93	Ziołko	Kazimierz	Gdynia, Hala Rvbna
94	Gołusiński	Jan	Hel
95	Parasiński	Piotr	„
96	Semmerling	August	M. Kack, ul. Siodlecka 2
97	Barlasz	Walenty	Mechlinki
98	Białkowski	Antoni	„
99	Borski	Józef	„
100	Czapp	Augustyn	„
101	Czapp	Augustyn	„
102	Konkol	Anastazy	„
103	Kunath	Michał	„
104	Muża	Antoni	„
105	Muża	Józef	„
106	Ponczocha	Józef	„
107	Paszke	Leon	„
108	Paszke	Stanisław	„
109	Recki	Antoni	„
110	Recki	Józef	„
111	Derc	Augustyn	Mrzeziwo
112	Bendig	Leopold	Nowe Oksywie, ul. Błękitna
113	Bork	Józef	Obłuże, Kol. Ryb. 8
114	Budzisz	Antoni	Obłuże, Kol.
115	Bukowski	Władysław	„ Kolonia 206 c
116	Bukowski	Stanisław	„ „ 206 c
117	Chabowski	Jan	„ „ 147
118	Chabowski	Wiktor	„ „ 147
119	Chojnacki	Feliks	„ „ 159 a
120	Ciechanowski	Alojzy	„ „ 248
121	Kass	Antonina	„ „ Ryb. 5
122	Kass	Józef	„ „ „ 5
123	Hintzke	Józef	„ „ „ 1
124	Kosicki	Konrad	„ „ 130 a
125	Kosicki	Wacław	„ „ 180 a
126	Krzywda	Szymon	„ „ 74
127	Machol	Amela	„ „ Ryb. 3
128	Macholl	Bronisław	„ „ „ 3
129	Müller	Leon	„
130	Odorczuk	Wacław	„ „ „ 254
131	Siwert	Edmund	„ „ „ 4
132	Siwert	Józef II	„ „ „ 4
133	Tessmer	Józef	„ „ „ 5
134	Urmanin	Agnieszka	„ „ „ 86
135	Urmanin	Magdalena	„ „ „ 86
136	Zander	Władysław	„ „ „ 105
137	Bajka	Tekla	Oksywie, Kol. 6
138	Behnke	Maria	„ Osada Rybacka 2
139	Biżewska	Marta	„ Dikmana 11
140	Budzisz	Jan	„ Oksywska 104 a
141	Iwański	Bolesław	„ Kępa 9
142	Jankowski	Józef	„ Osada Rybacka 4
143	Jankowski	Józef	„ „ „
144	Netzel	Antoni	„ „ „ 7
145	Ogrodnikow	Anna	„ „ „ 96
146	Sankiewicz	Julian	„ „ „ 6
147	Siwert	Alfons	„ „ „ 2
148	Siwert	Feliks	„ „ „ 2
149	Siwert	Józef	„ „ „ 2
150	Styn	Jan	„ „ „
151	Cebula	Franciszek	Orłowo, Spacerowa 14
152	Cebula	Henryk	„ „ 14
153	Cebula	Józef	„ „ 14
154	Dettlaf	Paweł	„ Adwokacka 36
155	Domaniewski	Bogusław	„ Światowida 7
156	Grzęda	Józef	„ Zapotoczna 7
157	Karolczuk	Paweł	„ Akacjowa 50 a
158	Lewandowski	Edmund	„ Akacjowa 38
159	Mleczek	Franciszek	„ Butona 18

Lp.	Nazwisko	Imię	Miejsce zamieszkania
160	Noch	Mateusz	Orłowo, Orłowska 19
161	Noch	Władysław	,, ,, 19
162	Skocki	Paweł	,, Powst. Styczn. 5
163	Stępień	Witold	,, Światowida 7
164	Pioch	Augustyn	Osłonino
165	Batke	Bolesław	Pierwoszyno
166	Bagron	Jan	Rewa
167	Bonsz	Józef	,,
168	Borasz	Franciszek	,,
169	Borasz	Paweł	,,
170	Borna	Grzegorz	,,
171	Bradowski	Eryk	,,
172	Budzisz	Józef	,,
173	Budzisz	Tadeusz	,,
174	Busz	Antoni	,,
175	Busz	Juliusz	,,
176	Czapp	Jan	,,
177	Derc	Jan	,,
178	Dettlaff	Edmund	,,
179	Długi	Edmund	,,
180	Długi	Klemens	,,
181	Długi	Leon	,,
182	Długi	Paweł	,,
183	Dorsz	Antoni	,,
184	Hildebrandt	Franciszek	,,
185	Hildebrandt	Konrad	,,
186	Hohn	Juliusz	,,
187	Hohn	Paweł	,,
188	Hohn	Paweł	,,
189	Kaleta	Franciszek	,,
190	Kaleta	Jan	,,
191	Kański	Antoni	,,
192	Kański	Antoni	,,
193	Konkel	Ksawery	,,
194	Kreft	Antoni	,,
195	Kreft	Augustyn	,,
196	Kreft	Edward	,,
197	Kreft	Henryk	,,
198	Kreft	Jan	,,
199	Kunath	Jan	,,
200	Kupc	August	,,
201	Kupc	Juliusz	,,
202	Kupc	Józef	,,
203	Marek	Augustyn	,,
204	Marek	Emil	,,
205	Marek	Gerhard	,,
206	Markowc	Antoni	,,
207	Necke	Paweł	,,
208	Niczke	Franciszek	,,
209	Panczocha	Franciszek	,,
210	Panczocha	Paweł	,,
211	Paszke	August	,,
212	Paszke	Paweł	,,
213	Pioch	Franciszek	,,
214	Pioch	Franciszek	,,
215	Pogletke	Jan	,,
216	Rechmal	Franciszek	,,
217	Rechmal	Franciszek	,,
218	Rechmal	Teodor	,,
219	Retzke	Franciszek	,,
220	Retzke	Franciszek	,,
221	Rinc	Antoni	,,
222	Sojka	Andrzej	,,
223	Sojka	Andrzej	,,
224	Strumski	Aleksander	,,
225	Śliwiński	Franciszek	,,
226	Śliwiński	Franciszek	,,

Lp.	Nazwisko	Imię	Miejsce zamieszkania
227	Truszka	Józef	Rewa
228	Tusk	Jan	,,
229	Voss	Augustyn	,,
230	Voss	Franciszek	,,
231	Vohs	Wojciech	,,
232	Zieliński	Alojzy	,,
233	Okon	Jan	Rumia
234	Pietrzyk	Marian	Wejherowo, Jasna 2
235	Tolkarz	Eugeniusz	,, Cmentarna
236	Tolkacz	Jan	,, Cementownia

b) obwód Hel

Lp.	Nazwisko	Imię	Miejsce zamieszkania
1	Barlasz	Alfred	Jastarnia
2	Barlasz	Edward	,,
3	Barlasz	Edward II	,,
4	Barlasz	Jan	,,
5	Barlasz	Karol	,,
6	Bieżewski	Stanisław	,,
7	Boszk	Jan	,,
8	Boszk	Paweł	Jastarnia
9	Boszke	Albin	,,
10	Boszke	Jan	,,
11	Boszke	Jan III	,,
12	Boszke	Juliusz I	,,
13	Boszke	Juliusz II	,,
14	Budda	Jan	,,
15	Budda	Leon	,,
16	Budzisz	Henryk	,,
17	Budzisz	Józef	,,
18	Budzisz	Nikodem	,,
19	Budzisz	Paweł	,,
20	Czapliński	Czesław	,,
21	Dahl	Jan II	,,
22	Dahl	Karol	,,
23	Dahl	Leon	,,
24	Dahl	Maks	,,
25	Długi	Adam	,,
26	Długi	Bruno	,,
27	Długi	Eryk	,,
28	Długi	Fanciszek	,,
29	Długi	Konrad	,,
30	Długi	Tadeusz	,,
31	Gehrke	Karol	,,
32	Glembin	Emil	,,
33	Glembin	Józef	,,
34	Herman	Antoni	,,
35	Herman	Emil IV	,,
36	Herman	Leon	,,
37	Herman	Leon I	,,
38	Herman	Leon II	,,
39	Herman	Paweł	,,
40	Herman	Stanisław	,,
41	Herman	Wiktor	,,
42	Jabłoński	Józef	,,
43	Kohnke	Albin	,,
44	Kohnke	Alfons	,,
45	Kohnke	Alojzy	,,
46	Kohnke	Anastazy	,,
47	Kohnke	Andrzej	,,
48	Kohnke	Beniamin	,,
49	Kohnke	Edmund	,,
50	Kohnke	Edward	,,
51	Kohnke	Feliks	,,
52	Kohnke	Gerard	,,

L. p.	Nazwisko	Imię	Miejsce zamieszkania
53	Kohnke	Hubert	Jastarnia
54	Kohnke	Jan III	"
55	Kohnke	Jan IV	"
56	Kohnke	Jan V	"
57	Kohnke	Józef	"
58	Kohnke	Karol II	"
59	Kohnke	Klemens	"
60	Kohnke	Leonard	"
61	Kohnke	Otto	"
62	Kohnke	Ryszard	"
63	Kohnke	Maciej II	"
64	Kohnke	Stanisław	"
65	Kohnke	Wacław	"
66	Kohnke	Wincenty	"
67	Konkel	Albin	"
68	Konkel	Aleksander III	"
69	Konkel	Alojzy	"
70	Konkel	Ambroży	"
71	Konkel	Anzelm	"
72	Konkel	Bazyli	"
73	Konkel	Bolesław	"
74	Konkel	Brunon	"
75	Konkel	Edmund	"
76	Konkel	Emil	"
77	Konkel	Emil I	"
78	Konkel	Feliks	"
79	Konkel	Ferdynand	"
80	Konkel	Ignacy	"
81	Konkel	Ignacy I	"
82	Konkel	Izydor II	"
83	Konkel	Jan IV	"
84	Konkel	Leon	"
85	Konkel	Maksymilian	"
86	Konkel	Paweł I	"
87	Konkel	Paweł II	"
88	Konkel	Paweł III	"
89	Konkel	Paweł IV	"
90	Konkel	Robert I	"
91	Konkel	Stanisław	"
92	Konkel	Stanisław	"
93	Konkel	Teodor	"
94	Konkel	Teodor	"
95	Konkel	Teodor II	"
96	Konkel	Teodor III	"
97	Konkel	Walenty	"
98	Konkel	Zenon	"
99	Konkel	Zygmunt	"
100	Kuropadzki	Jakub	"
101	Kustusz	Emil	"
102	Kustusz	Jan	"
103	Lentz	Leon	"
104	Lisakowski	Antoni	"
105	Lisakowski	Ignacy	"
106	Lisakowski	Jakub	"
107	Lisakowski	Jan	"
108	Lisakowski	Józef	"
109	Lisakowski	Józef	"
110	Lisakowski	Leon	"
111	Lisakowski	Maksymilian I	"
112	Lisakowski	Paweł III	"
113	Majczak	Benedykt	"
114	Majczak	Stanisław	"
115	Miotk	Kazimierz	"
116	Muza	Brunon	"
117	Muza	Henryk	"
118	Muza	Józef	"
119	Muza	Juliusz	"

Lp.	Nazwisko	Imię	Miejsce zamieszkania
120	Muza	Mateusz	Jastarnia
121	Narkowicz	Wacław	„
122	Necel	Izydor	„
123	Netzel	Leon	„
124	Netzel	Paweł II	„
125	Neuman	Jan	„
126	Piper	Anastazy	„
127	Piper	Bernard	„
128	Piper	Dawid	„
129	Piper	Józef	„
130	Piper	Robert	„
131	Piper	Walenty	„
132	Rachau	Benedykt	„
133	Ratajski	Jan	„
134	Sasuk	Edward	„
135	Selin	Benedykt	„
136	Selin	Juliusz	„
137	Selin	Leon	„
138	Selin	Paweł	„
139	Selin	Stefan	„
140	Struk	Antoni	„
141	Struk	Bernard	„
142	Struk	Jakub	„
143	Struk	Leon	„
144	Struk	Paweł	„
145	Struk	Paweł II	„
146	Struk	Robert	„
147	Sylwester	Alojzy	„
148	Sylwester	Józef	„
149	Sylwester	Karol	„
150	Walkowe	Stefan	„
151	Walkowe	Walenty	„
152	Wysocki	Emil	„
153	Barlasz	Paweł	Hel
154	Borowik	Stanisław	„
155	Budzisz	Józef	„
156	Budzisz	Konrad	„
157	Duszyński	Jan	„
158	Golla	Marian	„
159	Golusiński	Jan	„
160	Grabski	Paweł	„
161	Grzeczkowski	Czesław	„
162	Indyk	Ludwik	„
163	Kohnke	Antoni	„
164	Kolasiński	Józef	„
165	Konkol	Antoni	„
166	Konkel	Jan	„
167	Kostecki	Józef	„
168	Makiewicz	Mieczysław	„
169	Muża	Jan	„
170	Muza	Leon	„
171	Muża	Paweł	„
172	Myślisz	Jan I	„
173	Natkowski	Onufry	„
174	Netzel	Bernard	„
175	Parasiński	Edmund	„
176	Parasiński	Piotr	„
177	Pichlacz	Mirosław	„
178	Strach	Piotr	„
179	Struk	Jan	„
180	Szmelter	Bernard	„
181	Szmidtke	August	„
182	Szomborg	Bruno	„
183	Szomborg	Rudolf	„
184	Szulczewski	Jerzy	„
185	Szumburg	Kazimierz	„

c) Obwód Wielka Wieś — Władysławowo

Lp.	Nazwisko	Imię	Miejsce zamieszkania
1	Dawidowski	Antoni	Błodzikowo
2	Dawidowski	Jan	,,
3	Kunath	Józef	,,
4	Budzisz	Antoni	Chałupy
5	Budzisz	Jan	,,
6	Konkol	Stanisław	,,
7	Konkol	Walentyn	,,
8	Krella	Albin	,,
9	Kroll	Augustyn	,,
10	Kroll	Jan	,,
11	Muza	Augustyn	,,
12	Muza	Jan	,,
13	Muza	Walentyn	,,
14	Struck	Walenty	,,
15	Trendel	Ksawery	,,
16	Trendel	Roman	,,
17	Bolda	Augustyn	Chłapowo
18	Boldda	Jan	,,
19	Bolda	Jan II	,,
20	Bolda	Paweł	Chłapowo
21	Boldda	Teodor	,,
22	Boldda	Teofil	,,
23	Buja	Feliks	,,
24	Ceynowa	Jan	,,
25	Ciskowski	Augustyn	,,
26	Ciskowski	Jan	,,
27	Ciskowski	Jan	,,
28	Ciskowski	Józef	,,
29	Czap	Augustyn	,,
30	Czap	Jan	,,
31	Czap	Józef	,,
32	Czap	Stefan	,,
33	Glembin	Stanisław	,,
34	Glembin	Józef	,,
35	Goyka	Franciszek III	,,
36	Goyka	Józef III	,,
37	Goyka	Paweł I	,,
38	Goyka	Paweł II	,,
39	Hintzke	Augustyn	,,
40	Hintzke	Feliks	,,
41	Jeka	Adam	,,
42	Jeka	Augustyn	,,
43	Jeka	Franciszek	,,
44	Jeka	Jan	,,
45	Jeka	Juliusz	,,
46	Jeka	Ksawery	,,
47	Jeka	Michał	,,
48	Konkol	Józef	,,
49	Konkol	Leon	,,
50	Mach	Bernard	,,
51	Mach	Leon	,,
52	Netzel	Augustyn III	,,
53	Netzel	Kazimierz	,,
54	Pliński	Jan	,,
55	Pliński	Michał	,,
56	Redlin	Augustyn	,,
57	Skwiertz	Józef	,,
58	Selka	Jan	,,
59	Selka	Józef	,,
60	Styn	Feliks	,,
61	Styn	Alojzy	,,
62	Styn	Franciszek	,,
63	Styn	Jan	,,
64	Styn	Józef	,,

Lp.	Nazwisko	Imię	Miejsce zamieszkania
65	Styn	Józef II	Chłapowo
66	Styn	Jan III	„
67	Styn	Leon	„
68	Styn	Paweł III	„
69	Wrosz	Jakób III	„
70	Żelewski	Leon	„
71	Kolp	Wiktor	Dąbki
72	Kur	Jacek	„
73	Bizewski	Albert	Karwia
74	Bizewski	Augustyn	„
75	Bizewski	Jan	„
76	Bizewski	Konrad	„
77	Bizewski	Wojciech	„
78	Dettlaf	Antoni	„
79	Miłosz	Franciszek	„
80	Miłosz	Jan	„
81	Miłosz	Ksawery	„
82	Parchem	Albert	„
83	Radtke	Albert	„
84	Radtke	Jan	„
85	Styn	Leon	„
86	Wittbrodt	Albert	„
87	Wittbrodt	Albert	Karwia
88	Wittbrodt	Antoni	„
89	Wittbrodt	Brunon	„
90	Wittbrodt	Feliks	„
91	Wittbrodt	Jan	„
92	Wittbrodt	Jan	„
93	Wittbrodt	Władysław	„
94	Voelkner	Józef	„
95	Voelkner	Michał	„
96	Boszke	Alfons	Kuźnica
97	Budda	Antoni	„
98	Budda	Henryk	„
99	Budzisz	Albin	„
100	Budzisz	Albin II	„
101	Budzisz	Alojzy	„
102	Budzisz	Antoni	„
103	Budzisz	Antoni	„
104	Budzisz	Bernard	„
105	Budzisz	Bolesław	„
106	Budzisz	Edmund	„
107	Budzisz	Emil	„
108	Budzisz	Jan	„
109	Budzisz	Jan II	„
110	Budzisz	Józef	„
111	Budzisz	Józef	„
112	Budzisz	Karol I	„
113	Budzisz	Karol II	„
114	Budzisz	Leon	„
115	Budzisz	Leonard	„
116	Budzisz	Paweł	„
117	Budzisz	Paweł II	„
118	Budzisz	Rajmund	„
119	Budzisz	Ryszard	„
120	Budzisz	Ryszard II	„
121	Budzisz	Teodor	„
122	Budzisz	Walter	„
123	Dettlaf	Dyonizy	„
124	Dettlaf	Józef	„
125	Dettlaf	Leon	„
126	Konkol	Alojzy	„
127	Konkol	Anastazy	„
128	Konkol	Feliks	„
129	Konkol	Henryk	„
130	Konkol	Józef	„
131	Konkol	Kazimierz	„

Lp.	Nazwisko	Imię	Miejsce zamieszkania
132	Konkol	Paweł	Kuźnica
133	Konkol	Walter	,,
134	Konkol	Zygfryd	,,
135	Muża	Konrad	,,
136	Nimoth	Antoni	,,
137	Nimoth	Jan	,,
138	Nimoth	Ryszard	,,
139	Prena	Filip	,,
140	Rotta	Ignacy	,,
141	Rotta	Leon II	,,
142	Rotta	Jan	,,
143	Rotta	Paweł	,,
144	Rotta	Paweł	,,
145	Rotta	Roman I	,,
146	Struck	Alojzy	,,
147	Struck	Antoni	,,
148	Struck	Jan	,,
149	Derc	Augustyn	Mrzezino
150	Hinz	Józef	,,
151	Myślisz	Jan	,,
152	Wegner	Jan	,,
153	Bilot	Bernard	Osłonino
154	Dominiak	Franciszek	Osłonino
155	Dybowski	Józef	,,
156	Jaks	Józef	,,
157	Karschania	Paweł	,,
158	Kolp	Jan	,,
159	Kolp	Jan	,,
160	Mastowiak	Antoni	,,
161	Mateja	Bronisław	,,
162	Matejewski	Paweł	,,
163	Mueller	Jan	,,
164	Myślisz	Klemens	,,
165	Perszon	Bernard	,,
166	Pioch	Augustyn II	,,
167	Szalge	Józef	,,
168	Szczypior	Leon	,,
169	Walter	Antoni	,,
170	Wikowski	Jerzy	,,
171	Bizewski	Jan	Ostrowo
172	Bizewski	Michał	,,
173	Miłosz	Augustyn	,,
174	Radtke	Jan	,,
175	Szemburg	Jan	,,
176	Szomburg	Józef	,,
177	Widdbrodt	Jan	,,
178	Widdbrodt	Józef	,,
179	Betlejewski	Michał	Puck
180	Bobber	Franciszek	,,
181	Budzisz	Antoni	,,
182	Bunk	Paweł	,,
183	Długi	Paweł	,,
184	Doering	Alojzy	,,
185	Domnik	Jan	,,
186	Domnik	Józef	,,
187	Dwoznik	Józef	,,
188	Dybowski	Franciszek	,,
189	Dybowski	Leon	,,
190	Gaffka	Stefan	,,
191	Gorzelec	Jan	,,
192	Grabowski	Jerzy	,,
193	Hirth	Józef	,,
194	Hirth	Teodor	,,
195	Klebba	Stefan	,,
196	Lange	Feliks	,,
197	Szmidtke	Jan	,,
198	Szmitdke	Klemens	,,

Lp.	Nazwisko	Imię	Miejce zamieszkania
199	Wejher	Józef	Puck
200	Bethka	Wojciech	Swarzewo
201	Bystrom	Jan	"
202	Fischer	Leon	"
203	Glowienka	Jan	"
204	Glowienka	Jan	"
205	Golla	Aleksander	"
206	Golla	Michal	"
207	Kohnke	Stefan	"
208	Konkel	Jan	"
209	Koziróg	Jan	"
210	Kroll	Augustyn	"
211	Kryza	Jan	"
212	Kryza	Jan	"
213	Oberzig	Józef	"
214	Parchem	Jan	"
215	Parchem	Leon	"
216	Parchem	Stanisław	"
217	Paschke	Józef	"
218	Pieper	Józef	"
219	Selka	Leon	"
220	Radtke	Stanisław	"
221	Trendel	Bolesław	"
222	Trendel	Jan	"
223	Ceszka	Jan	Tupadły
224	Ciskowski	Józef	"
225	Elwardt	Józef	"
226	Fabisz	Franciszek	"
227	Fabisz	Jan	"
228	Fabisz	Jan II	"
229	Fabisz	Leon	"
230	Lachs	Augustyn	"
231	Lachs	Jan	"
232	Szomburg	Augustyn	"
233	Wojke	Bolesław	"
234	Adas	Józef	Wielka Wieś
235	Adas	Paweł	" "
236	Biżewski	Antoni	" "
237	Bolda	Franciszek	" "
238	Bolda	Franciszek	" "
239	Bolda	Józef	" "
240	Bolda	Józef	" "
241	Bolda	Józef	" "
242	Bolda	Józef	" "
243	Bolda	Leon	" "
244	Bolda	Michał	" "
245	Bolda	Stanisław	" "
246	Bolda	Władysław	" "
247	Budzisz	Andrzej	" "
248	Budzisz	Leon	" "
249	Budzisz	Leonard	" "
250	Budzisz	Leonard	" "
251	Ceynowa	Antoni	" "
252	Ceynowa	Franciszek	" "
253	Ceynowa	Jakób	" "
254	Deling	Jan	" "
255	Deling	Józef	" "
256	Deling	Leon	" "
257	Dettlaf	Wojciech	" "
258	Franck	Alfred	" "
259	Franck	Jan	" "
260	Janolewicz	Stefan	" "
261	Kas	Józef	" "
262	Kleba	Józef	" "
263	Koss	Józef	" "
264	Koss	Stanisław	" "
265	Koziróg	Jan	" "

Lp.	Nazwisko	Imię	Miejsce zamieszkania
266	Kuchnowski	Jan	Wielka Wieś
267	Kuchnowski	Józef	" "
268	Kuchnowski	Józef	" "
269	Kuchnowski	Józef II	" "
270	Labuda	Józef	" "
271	Litzau	Ksawery	" "
272	Mudlaff	Stanisław	" "
273	Myślisz	Stanisław	" "
274	Myślisz	Jan	" "
275	Myślisz	Jan	" "
276	Myślisz	Józef	" "
277	Myślisz	Józef	" "
278	Netzel	Franciszek	" "
279	Netzel	Jan	" "
280	Netzel	Juliusz	" "
281	Netzel	Józef	" "
282	Netzel	Leon	" "
283	Pliński	Augustyn	" "
284	Prena	Brunon	" "
285	Redlin	Jan	" "
286	Selka	Józef	" "
287	Selka	Stanisław	" "
288	Skoczke	Brunon	" "
289	Skoczke	Józef	" "
290	Skoczke	Józef II	" "
291	Skoczke	Stanisław	" "
292	Skoczke	Teodor	" "
293	Stanek	Andrzej	" "
294	Styn	Ksawery	" "
295	Wittbrodt	Augustyn	" "
296	Wittbrodt	Paweł	" "
297	Skoczke	Józef	Zelistrzewo
298	Skoczke	Juliusz	"

Morski Urząd Rybacki — Gdańsk

a) Obwód Gdańsk

Lp.	Nazwisko	Imię	Miejsce zamieszkania
1	Krzyżański	Mieczysław	Bodewinkel
2	Lewandowski	Mar.	Brzeźno, Brzezińskiego 5
3	Szczęsny	Jerzy	" Pułaskiego 5
4	Biskupiak	Feliks	Elbląg, Królewiecka 106
5	Piotrowski	Antoni	" " 106
6	Strzemiński	Stanisław	" " 106
7	Bień	Józef	Gdańsk, Brückenwiesen 6
8	Dąbrowski	Bolesław	" Hackengosk 50
9	Grosicki	Jan	" " 48
10	Iwańczyk	Jan	" Sandweg 29
11	Iwańczyk	Łucjan	" " 29
12	Sypjański	Leon	" Wrocławska 11
13	Brzozowski	Władysław	Górki Wschodnie
14	Kijek	Józef	" "
15	Kruszyński	Piotr	" "
16	Lewandowski	Szczepan	" "
17	Lisiecki	Leon	" "
18	Lisiecki	Ludwik	" "
19	Markiewicz	Kazimierz	" "
20	Matuszewski	Henryk	" "
21	Sypjański	Wacław	" "
22	Sperht	Stefan	Jershoft Vieck

Lp.	Nazwisko	Imię	Miejsce zamieszkania
23	Bierkowski	Edward	Łożysko, gm. Śpiewowo
24	Bodek	Józef	„ „ „
25	Wiktorzek	Bolesław	„ „ „
26	Białkowski	August	Mechlinki
27	Kreft	Leon	„
28	Mickiej	Al.	Nowy Brzeg
29	Urban	Janusz	Nowy Brzeg, Piaskowa 9
30	Górski	Witold	Nowy Port, Oliwska 34c
31	Dygowski	Kazimierz	Sianki, Świerkowa 27
32	Krauzo	Jan	„ Heidestrasse 56
33	Kuleszka	Franciszek	„ Dornstr. 24
34	Walasik	Stefan	„ Charlottenstr. 4
35	Andersz	Henryk	Sopot, Reuterweg 18
36	Bartoszczyk	K.	„ Niewiadomskiego 5
37	Belau	Alfred	„ Parkowa 69
38	Botański	Tadeusz	„ Frankowskiej 13
39	Bukowski	Wojciech	„ Konopnickiej 5
40	Fryner	Henryk	„ Frankowskiej 15
41	Gorecki	Edward	„ Parkową 41
42	Gorecki	Tadeusz	„ Frankowskiej 15
43	Grabowski	Kazimierz	„ „ 5
44	Jagniątkowski	Stefan	„ Matejki 2
45	Kaczkowski	Anatol	„ Ks. Pomorskich
46	Kankowski	Stefan	Sopot Chołoniewskiego 10
47	Karwatowicz	Leon	„ Stalina 873
48	Kazimierczak	Leon	„ Batorego 21
49	Lewandowski	Leon	„ Gazownia Miejska
50	Pierzchała	Wojciech	„ Tetmajera 11
51	Puchacz	Stefan	„ Ks. Pomorskich 62
52	Pucheer	Stanisław	„ „ „ 62
53	Sikora	Stanisław	„ „ „ 52
54	Tarulewicz	Witold	„ „ „ 62
55	Przybylski	Stanisław	Ścieżki, pow. Gdańsk
56	Kolosow	Jan	Wrzeszcz, Hildebrandweg217
57	Szampanti	Eugeniusz	„ „ 17
58	Zawadzki	S.	„ Zielony Trójkąt 15

WSKAZÓWKI DLA OSIEDLAJĄCYCH SIĘ NA WYBRZEŻU

Pragnący osiedlić się nad morzem musi pamiętać, że, chcąc uzyskać przydział poniemieckiego domu lub gospodarstwa, musi się skierować do P. U. R. (Państwowego Urzędu Repatriacyjnego).

Rybak powinien jednak przede wszystkim zgłosić się do Urzędu Rybackiego (w Gdyni, w Gdańsku, lub w Derłowie) i tam dowiedzieć się, w jakich okolicach mogą być najlepsze połowy, gdzie są jeszcze nie wykorzystane możliwości osiedleńcze i dokąd wobec tego należało by się skierować.

Każde powiatowe miasto ma swój oddział P. U. R. z inspektorem osadnictwa. Należy zwrócić się do niego i on dopiero wskaże, gdzie są gospodarstwa lub „domki". Po obraniu sobie jednego z nich należy u wójta danej gminy uzyskać pismo, że ten obiekt nie jest jeszcze obsadzony przez Polaka. Takie zaświadczenie należy przedłożyć w Urzędzie Ziemskim danego powiatu, gdzie uzyska się upoważnienie na tymczasowe użytkowanie

danego gospodarstwa. To upoważnienie należy zarejestrować i zatwierdzić w P. U. R. danego powiatu, który, dając protokół (blankiet), skierowuje swego urzędnika, aby po sprawdzeniu protokółu osadził danego osadnika na obranym przezeń gospodarstwie. Jeśli będzie to nie gospodarstwo, lecz „domek" gdzieś w mieście, to należy złożyć podanie do P. U. R. w danym powiecie, które po zaaprobowaniu zostanie skierowane do Tymczasowego Zarządu Państwowego. Obie instytucje po upewnieniu się, że ten „domek" należał do Niemca i że jest do obsadzenia, dają odpowiednie zaświadczenie (przez swego urzędnika po spisaniu protokółu) i wprowadzają ubiegającego się, jako tymczasowego zarządcę tego „domku" (posesji poniemieckiej). Ubiegający się o taki przydział, a właściwie o tymczasowy zarząd czy to gospodarstwa, czy „domku", powinien jednak mieć ze sobą jeden z niżej wymienionych papierów:

1. Kartę przesiedleńczą ze stałego miejsca zamieszkania, wystawioną przez Starostwo danego powiatu i poświadczoną przez P. U. R, (dla przesiedleńców z głębi kraju na odzyskane ziemie zachodnie).
2. Kartę ewakuacyjną i opis mienia pozostawionego (repatrianci zza Buga).
3. Różowe zaświadczenie (repatriant z zachodu).

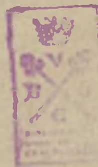
Poza władzami osiedleńczymi (P. U. R.), o których mówiliśmy wyżej, na terenie Wybrzeża znajdują się następujące władze wojewódzkie i powiatowe:

A. Władze wojewódzkie:

I. Urząd Wojewódzki Szczeciński — w Koszalinie
II. „ „ Gdański — w Gdańsku
III. „ „ Olsztyński — w Olsztynie

B. Urzędy powiatowe (Starostwa) nadmorskie:

I. w województwie szczecińskim:
1. Starostwo w Kamieniu
2. „ „ Gryfowie (Greifenberg)
3. „ „ Kołobrzegu
4. „ „ Koszalinie;

II. w województwie gdańskim:
1. Starostwo w Sławnie
2. „ „ Słupsku
3. „ „ Łebnie (Lęborku)
4. „ „ Wejherowie
5. „ „ Sopocie (Gdańsk powiat)
6. „ „ Elblągu;

III. w województwie olsztyńskim:
1. Starostwo w Broniewie.